

BÉKÉS MEGYE SZAKKÉPZÉS – FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA

2013-2020

A 2017. ÉVI FELÜLVIZSGÁLAT UTÁN, EGYSÉGES
SZERKEZETBEN

2017. október13.

Készítette: Expanzió Humán Tanácsadó Kft.

Tartalom

Bevezető	4
1. Megyei gazdasági és foglalkoztatási helyzetképe – 2017	6
Demográfiai folyamatok.....	6
Korfa.....	9
Képzettségi szintek	10
Munkaerőpiac, foglalkoztatás.....	12
Gazdasági aktivitás	12
Álláskereső jellemzői és munkanélküliségi tendenciák	17
Beruházások	20
Egy főre jutó GDP	20
Vállalkozás-szerkezet – nemzetgazdasági ágak és létszámkategóriák	22
Összefoglalás	24
Békés megye erősségei	24
Békés megye kihívásai	25
2. Békés megye szakképzésének bemutatása	26
Oktatási helyzetkép	26
A megye szakképző intézményei	27
Fenntartói összetétel	29
A megye szakképzési térszerkezete – képzési kínálat.....	32
Várható tanulólétszámra vonatkozó prognózis	42
Beiskolázási és kibocsátási adatok	44
Hátrányos helyzet a szakképzésben.....	45
Megyei szakképzési, gazdasági, munkaerő-piaci igények érvényesülése.....	46
Tanulószerződések és együttműködési megállapodások.....	48
Hiányszakmák	51
3. Békés megye szakképzési rendszerének SWOT analízise	52
Erősségek.....	53
Gyengeségek.....	54
Lehetőségek	56
Veszélyek	57
4. A szakképzés jogszabályi és stratégiai környezetének bemutatása	58
A megyében javasolt fejlesztési irányok	63

A szakképzés-fejlesztési koncepció készítésének előzménye	65
5. A szakképzés-fejlesztési koncepció.....	66
A szakképzés-fejlesztési koncepció alapelvei	66
A szakképzés-fejlesztési koncepció céljai	67
Javasolt célrendszer – 2017 – 2020	77
A fejlesztési koncepció nyomonkövetése, megvalósulásának értékelése	83
6. Összefoglalás	84
7. Mellékletek	85
1. számú melléklet: Békés megye középfokú képzőintézményeinek listája, fenntartó szerint	86
2. számú melléklet – A megye TOP 20 vállalkozása	91
3. sz. melléklet – A megye szakképző évfolyamain tanuló diákok száma.....	92

Bevezető

A Megyei Regionális Fejlesztési és Képzési Bizottságok (továbbiakban: MFKB) a szakképzésért és felnőttképzésért felelős miniszter által hároméves időtartamra felkért tagokból álló, az adott megye illetékességi területén működő testületek, amelyek a szakképzésről szóló 2011. évi CLXXXVI. törvény 49. bekezdésének 81., 82. és 83. §-ban foglaltak figyelembevételével végzik tevékenységüket.

Az MFKB-k a szakképzés fejlesztése szempontjából 2012. október 01-től konzultációs, javaslattevő, véleményező és tanácsadó fővárosi és megyei testületként működnek. Az MFKB-k javaslatait minden évben kormányrendelet adja ki hivatalos formában.

A Szakképzési törvény 81. § (3) bekezdés szerint a Megyei Fejlesztési és Képzési Bizottságok javaslattétele az iskolai rendszerű képzéseket érinti, de az oktatás munkarendjétől függetlenül (nappali, esti, levelező, távoktatás vagy egyéb sajátos munkarend szerinti) minden képzésre vonatkozik. Az MFKB javaslatát a munkaerő-piaci relevanciával rendelkező, a hatályos OKJ alapján szakképesítésekre, valamint ágazatokra szükséges megtenni a megfelelő táblázat (és a szoftver) alapján.

A Szakképzési törvény 82. §-a értelmében a bizottság: „a) kidolgozza az iskolai rendszerű szakképzés fejlesztésének az adott megyére vonatkozó, a szakképzés irányainak és a beiskolázási arányok rövid és középtávú tervét tartalmazó koncepcióját (szakképzés-fejlesztési koncepció), amely a megye, illetve a fővárosi területfejlesztési koncepció és területfejlesztési program részét képezi”. Az említett pont értelmében az MFKB feladata kidolgozni az adott megye szakképzés-fejlesztési koncepcióját, melynek része a képzési irányok és beiskolázási arányok rövid- és középtávú terve is. A koncepciónak hatékonyan hozzá kell járulnia az MFKB-k munkájához azzal, hogy olyan szakképzés-fejlesztési célokat és elveket határoz meg, amelyek alkalmasak a munkaerőpiac igényeinek megfelelő szakmaszerkezet és megyei szakképzési rendszer kialakítására.

A koncepció integrálja azokat az információkat, melyek eltérő intézményrendszerekben, eltérő forrásokból összegyűjtve egymással átfedésben állnak rendelkezésre. Ezek elemzésével, következtetések levonásával segítve az adott megye egységes szakképzési képének feltárását, rávilágítva azokra a kulcsjellemzőkre, melyek további erősítése vagy visszafordítása hozzájárulhat egy eredményes, hatékony és átlátható szakképzési rendszer kialakításához.

A 2017. évi megújított Békés megyei szakképzés-fejlesztési koncepció a megye közép- és hosszú távú területfejlesztési stratégiájával összhangban a megyei fejlesztési terv részét képezi. A szakképzés-fejlesztési koncepció időtartama 7 évet ölel fel, 2013-2020 között, melyből a jelen dokumentum a 2015. évi után a második felülvizsgálata.

A koncepció elkészítéséhez az alábbi dokumentumokat, stratégiákat, adatokat és szervezetek anyagait használtuk fel:

- Békés Megye Foglalkoztatási Stratégiája 2017-2021 - „Foglalkoztatási paktum Békés megyében” (TOP-5.1.1-15-BS1-2016-00001)

- Békés Megye Területfejlesztési Konceptiója 2014 és Területi Hatásvizsgálat társadalmi-gazdasági szempontú elemzése
- Központi Statisztikai Hivatal (KSH)
- Békés Megyei Kormányhivatal Társadalombiztosítási és Foglalkoztatási Főosztály, Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat megyei adatai
- Békés Megyei Kormányhivatal Oktatási Főosztály
- Békés Megyei Önkormányzat
- Köznevelési Információs Rendszer (KIR-STAT)
- Megyei szakképző centrumok és szakképző intézmények adatai
- Békés Megyei Kereskedelmi és Iparkamara Szakképzési Integrált Információs Rendszere (ISZIIR)
- Nemzeti Fejlesztés 2030 - Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió
- MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet releváns kutatásai
- Szakképzési törvény, kapcsolódó jogszabályok, kormányrendeletek.
- Key competences in vocational education and training – Hungary, Cedefop, 2016
- Hungary - Leaving education early: putting vocational education and training centre stage, Cedefop, 2017
- Hungary: Skills forecasts up to 2025, Cedefop, 2015
- Education Policy Outlook, Hungary (OECD, 2015)
- Oktatási és Képzési Figyelő Magyarország (2016)
- Fókuszcsoportos beszélgetés az MFKB tagjaival és a megyei szakképzési szereplőkkel, személyes és telefonos interjúja megyei képzőintézmények és a munkáltatói oldal képviselőivel.

A koncepció ezen felül felhasználja a releváns Európai Unió és országos koncepciók, stratégiák dokumentumait, megállapításait, javaslatait.

A koncepció az alábbi hat fejezetből épül fel:

1. Megyei gazdasági és foglalkoztatási helyzetképe – 2017
2. A szakképzés szervezeti struktúrájának, jogszabályi környezetének bemutatása
3. Békés megye szakképzési rendszerének SWOT analízise
4. A szakképzés-fejlesztési koncepció
5. A fejlesztési koncepció célrendszere
6. Összefoglalás

A koncepció első fejezete az elérhető legfrissebb és a dokumentum szempontjából releváns gazdasági, társadalmi és oktatási adatokra támaszkodva elemzi a megye munkaerőpiaci, demográfiai, beruházási és oktatási trendjeit, illetve ezekre alapozva tesz megállapításokat.

A többi fejezet a megye korábbi szakképzés-fejlesztési koncepcióiból kiindulva, figyelembe véve az aktuális stratégiai környezetet mind európai, mind országos, mind pedig megyei szinten beágyazza a megyei szakképzési prioritási területeket.

A dokumentum célrendszerre vonatkozó fejezete pedig a megyespecifikus problémákra alapozva javaslatot tesz a következő időszak célrendszerére és szakképzési prioritásaira.

1. Megyei gazdasági és foglalkoztatási helyzetképe – 2017

Békés megye mai területe az 1950-ben végrehajtott átszervezéssel alakult ki, amikor kijelölték új székhelyét, a térség vasúti csomópontja, ipari és kereskedelmi központjaként szolgáló Békéscsabát. Békés megye az Alföldön helyezkedik el, területe sík. A Körös-Maros közén és a Körösök-Berettyó vidékén majdnem tökéletes a síkság, délkeletről pedig mintegy 140 km hosszan a magyar-román országhatár szegélyezi.

A megye területe 5630 km² (az ország területének 6,1 %-a), lakónépessége 2011-ben 359 948 fő volt (az ország lakosságának 3,6 %-a).

Békés megyére az ún. óriásfalvas településhálózat a jellemző, népsűrűsége viszonylag alacsony. A megyében összesen 55 ezren laknak 45 községben, 25 ezren nagyközségben. További 206 ezer lakos városban lakik.¹ A megye legnagyobb népességű városai: Békéscsaba (megyeszékhely és megyei jogú város, lakosságszáma 60 ezer fő), Gyula, Orosháza, Békés és Szarvas. A megye települései közül 19 népessége nem éri el az 1.000 főt, közülük 8 községé az 500 főt sem. A városi koncentráció mellett a megye bizonyos részei ritkán lakottak – a Sarkadi járás és a megye középső, Orosháza - Békéscsaba - Gyomaendrőd közötti vidékeire jellemző ez, ezekben a térségekben igen alacsony, 25 fő/km² alatti a népsűrűség. A legkisebb népsűrűségűek a Szeghalmi, Sarkadi és a Gyomaendrődi járások.

Demográfiai folyamatok

Békés megye az ország tizenharmadik legnépesebb megyéje, lakossága az elmúlt 15 évben mintegy 60 ezer fővel csökkent.

Az élveszületések száma tekintetében friss adatok állnak rendelkezésre megyei szinten, 2017. első negyedévének adatait viszonyíthatjuk a 2016. évi adatokhoz. Ebből látszik, hogy Békés megyében 2016-ban kevesebben születtek, mint egy évvel korábban, ám 2017 első félévében nagymértékű bővülést regisztrálhatunk – hazánk 19 megyéje és Budapest közül csak nyolcban nem tapasztalható bővülés, Békés megyében a negyedik legmagasabb ennek mértéke.

1. táblázat; Az élveszületések számának változása az előző év azonos időszakához képest

Területi egység	2016				2017	
	I. n.év	I. félév	I–III. n.év	I–IV. n.év	I. n.év	I. félév
Közép-Magyarország	103	99,3	99,7	100,8	93,6	97,5
Közép-Dunántúl	103,5	97,6	100,3	101,2	99,8	100
Nyugat-Dunántúl	96,7	97,3	99,9	102,5	100,9	102,1
Dél-Dunántúl	100,1	95,5	98,6	99,3	101,7	102,2
Dunántúl	100,2	96,9	99,7	101	100,7	101,3

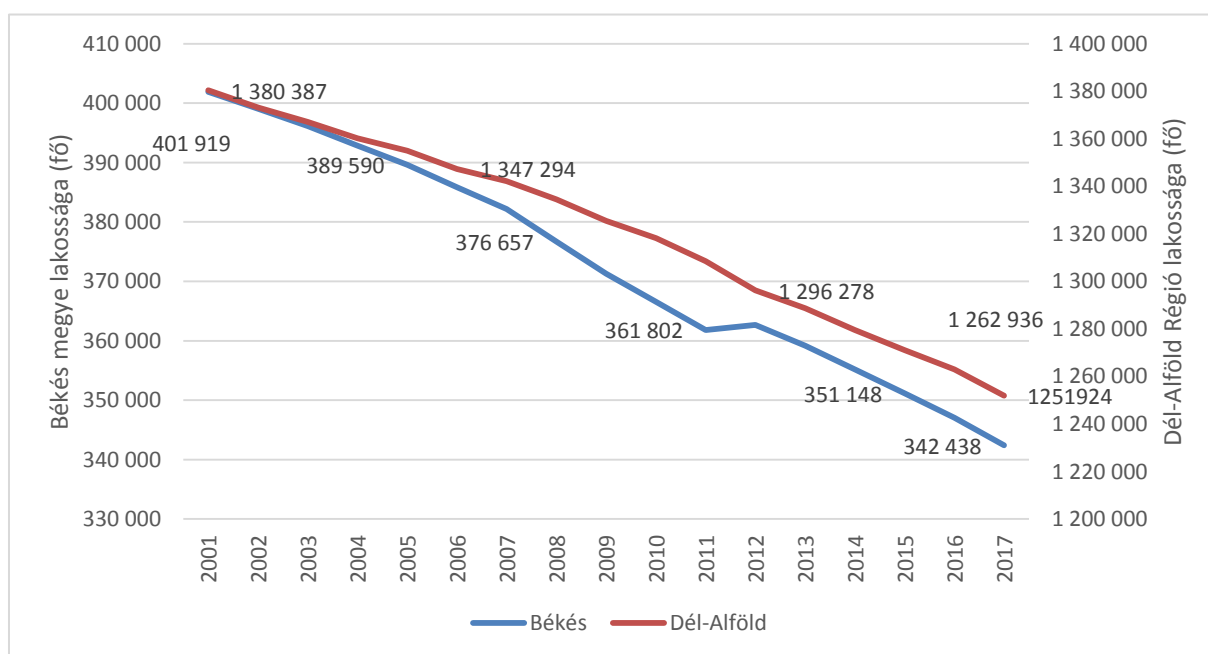
¹ A 2016. január 1-i Helységnévtár adatai alapján;

Észak-Magyarország	105,6	101	101,7	102,6	100,9	102,1
Észak-Alföld	100,2	100,4	102,4	103,6	99,6	99,2
Bács-Kiskun	97,4	95	99,4	100,5	103	104,6
Békés	92,6	93,9	98,2	99,6	108,3	104,8
Csongrád	106,4	100,8	100,6	101,3	97,4	103
Dél-Alföld	98,8	96,5	99,4	100,5	102,5	104,1
Ország összesen	101,5	98,6	100,3	101,5	98,6	100,2

Forrás: KSH, 2017

A születésszámban látható 2017. évi pozitív folyamatok ellenére a lakónépesség folyamatosan fogy, a régió belül jellemző mértéknél nagyobb mértékben. Az elmúlt másfél évtizedben minden évben átlagosan 1%-kal csökkent a megye lakossága, 401.919 főről (2001. évi adat), mára 342.438 főre apadt (2017).

1. ábra; A lakónépesség számának változása Békés megyében és a Dél-Alföldön

Forrás: KSH, Stadat táblák 6.1.2. Lakónépesség korcsoport szerint;

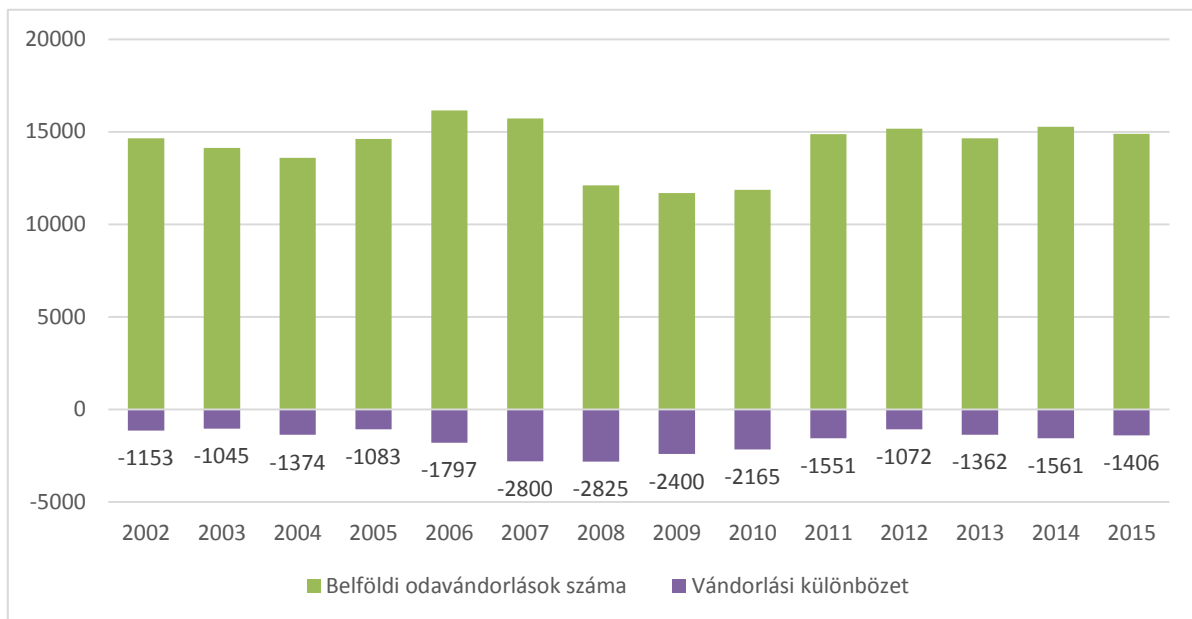
A halálozások kapcsán ugyanazt lehet elmondani, mint az élveszületések esetében: 2017 I. félévében 2016 azonos időszakához viszonyítva 9%-kal nőtt a halálozások száma. A népesség természetes fogyása a fentiek alapján 2017 első félévében az előző évinél 13%-kal volt nagyobb.

Pozitív tendencia, hogy 2016-ban nőtt a házasságkötések száma, 2017-ben pedig változatlan maradt.

A népesség számát a természetes fogyás mellett a jelentős vándorlási veszteség is nagymértékben csökkentette az elmúlt évtizedben. A 2016-ös adatok alapján Békés megyéből

vándorolnak el legtöbben a lakosság arányát tekintve (Szabolcs-Szatmár-Bereg megye után), ami alapján 2016-ban 1789 fővel csökkent a vándorlás miatt a megye lakossága.

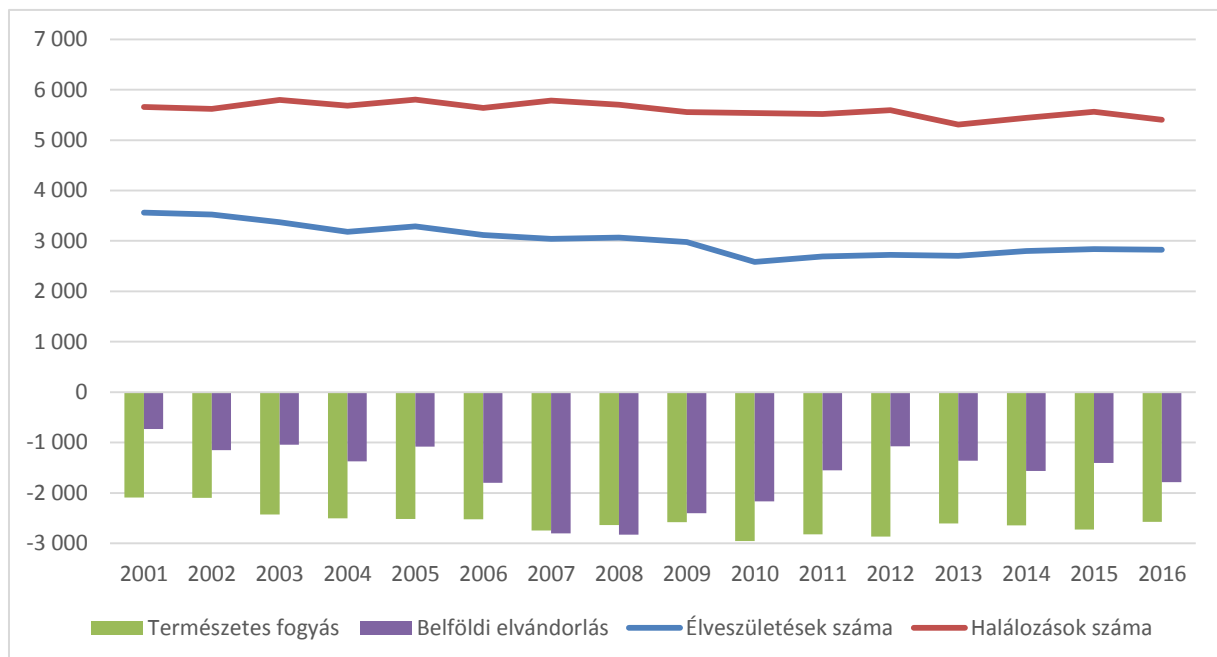
2. ábra; A vándorlási adatok összefoglalása (fő)

Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis;

A két népmozgalmi folyamat eredményeképpen nagyjából évi 3.800 fővel csökken a megye lakossága.

3. ábra; A lakosságszámot befolyásoló tényezők összefoglaló bemutatása Békés megyében

Forrás: KSH; Stadat táblák

A megyén belül vannak különbségek a vándorlási különbözetekben is. 2013 és 2015 között legnagyobb mértékben a Sarkadi és a Mezőkovácsházai járás veszített lakónépességéből, a legkisebb vándorlási különbözet pedig a megyeszékhely járásában volt.

2. táblázat; Vándorlási adatok járásonként

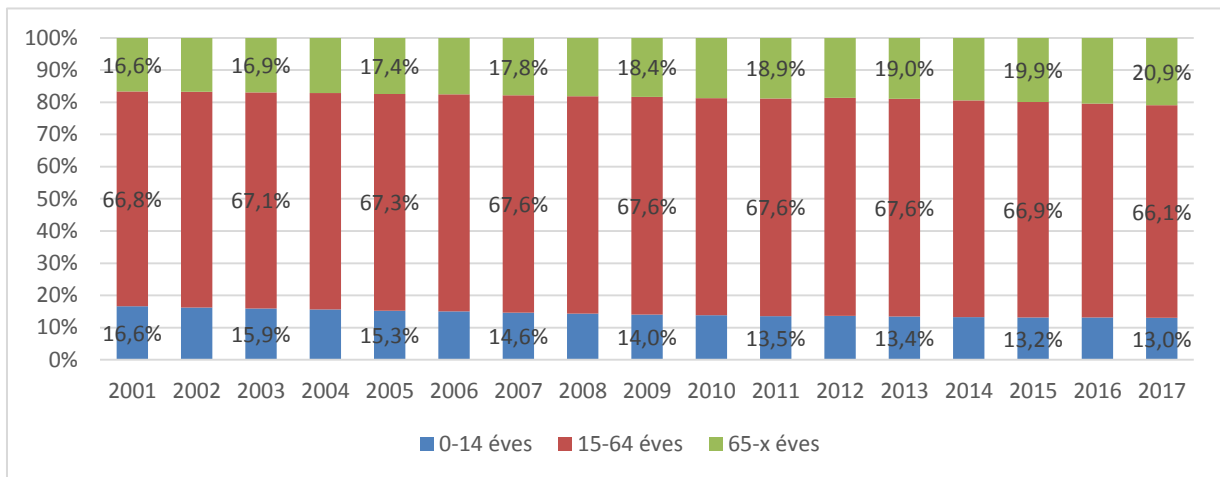
Járás	Belföldi odavándorlások száma - 2013- 2015	Belföldi elvándorlások száma - 2013- 2015	Elvándorlás a három év alatt	Lakónépesség - 2015	Három évi elvándorlás a lakossághoz viszonyítva
Békési	4369	5053	-684	36.012	-1,9%
Békéscsabai	10119	10179	-60	80.863	-0,1%
Gyomaendrődi	2349	2578	-229	23.231	-1,0%
Gyulai	5507	5923	-416	40.503	-1,0%
Mezőkovácsházai	5996	6908	-912	39.347	-2,3%
Orosházi	6541	7001	-460	49.997	-0,9%
Sarkadi	3297	3845	-548	22.589	-2,4%
Szarvasi	3032	3455	-423	27.430	-1,5%
Szeghalmi	3611	4208	-597	29.134	-2,0%

Forrás: KSH

Korfa

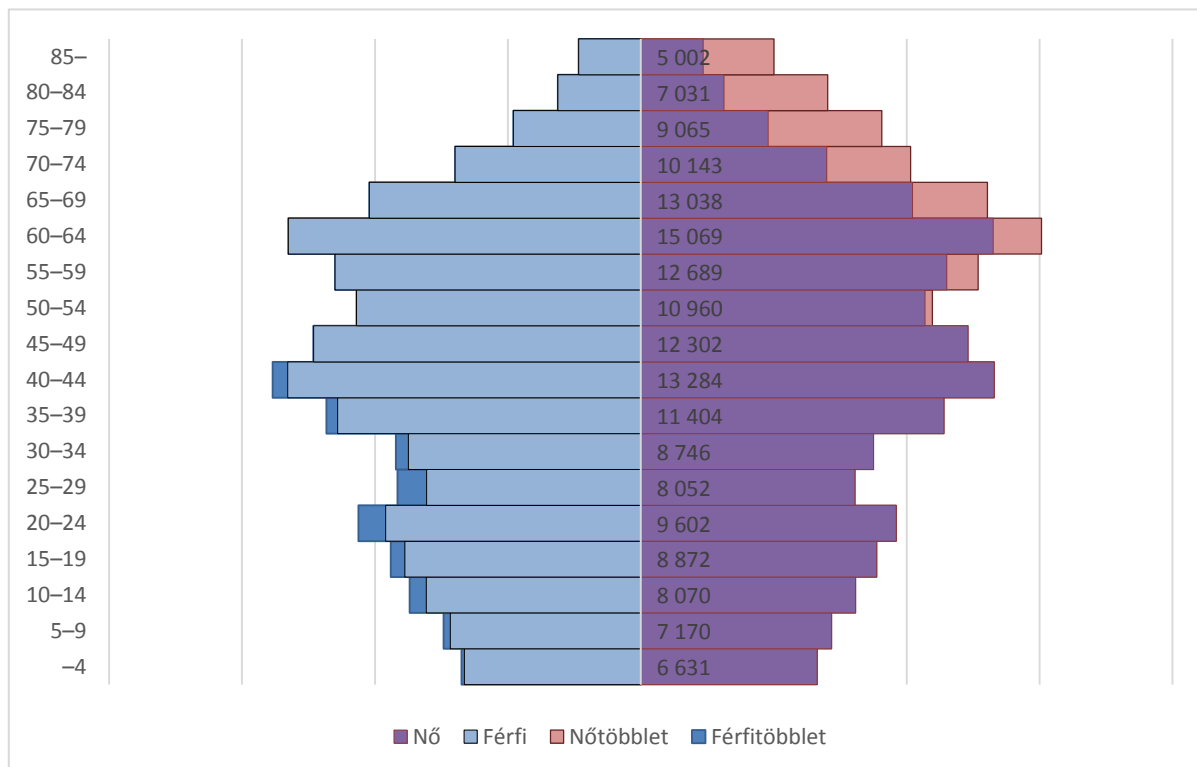
A népesség öregedését jelzi, hogy 2012 elejéhez képest 2016-ra a gyermek és aktívkorúak hányada csökkent, az időskorúaké nőtt. Az öregedési index² értéke a megyék többségében (Pest és Szabolcs-Szatmár-Bereg megye kivételével) 100 fölötti, országosan 126, ezzel szemben Békés megyében 160, ami Zala megye után a második legmagasabb érték. Ennek megfelelően 2001 és 2017 között az átlagéletkor a férfiaknál 3,7, a nőknél 4,5 évvel nőtt (ez a 8., illetve 3. legmagasabb érték a megyék közül). A születéskor várható élettartam szerint a megye az 5-6. legrosszabb helyen áll (2017-ben), a pozitív változás a vizsgált 15 évben (2001 és 2016 között) a férfiaknál Békés megyében volt a legkisebb (2,67 év), a nőknél a negyedik legkisebb (1,94 év).

² Öregedési index: az idős népesség (65-X éves) a gyermeknépesség (0-14 éves) százalékában.

4. ábra; A korcsoportok arányainak változása

Forrás: KSH

A női többlet a 45 éves korosztálytól felfelé jelenik meg, és nyilván egyre nagyobb a felsőbb korosztályokban, ahogy ez országosan jellemző.

5. ábra; A megye korfája (2016)

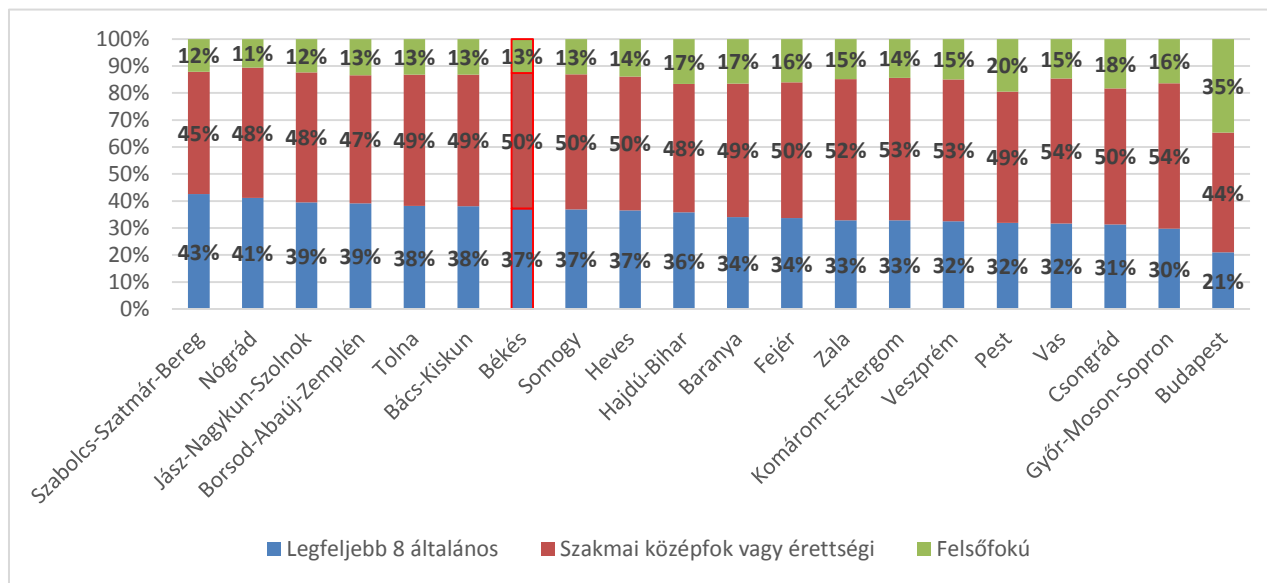
Forrás: KSH, Mikrocenzus 2016;

Képzettségi szintek

A legmagasabb iskolai végzettséget tekintve Békés megye közepes eredménnyel rendelkezik a megyék rangsorában. Viszonylag magas a középfokú végzettséggel rendelkezők száma,

viszont emellett magas a legfeljebb 8 általánost végzettek száma is. A felsőfokú diplomával rendelkezők aránya közepesnek mondható, a megyékben általában jellemző 12,5% körül van (országosan 18,7% ez az arány, de gyakorlatilag a Közép-Magyarországi Régió kívül minden megye elmarad az országos átlagtól).

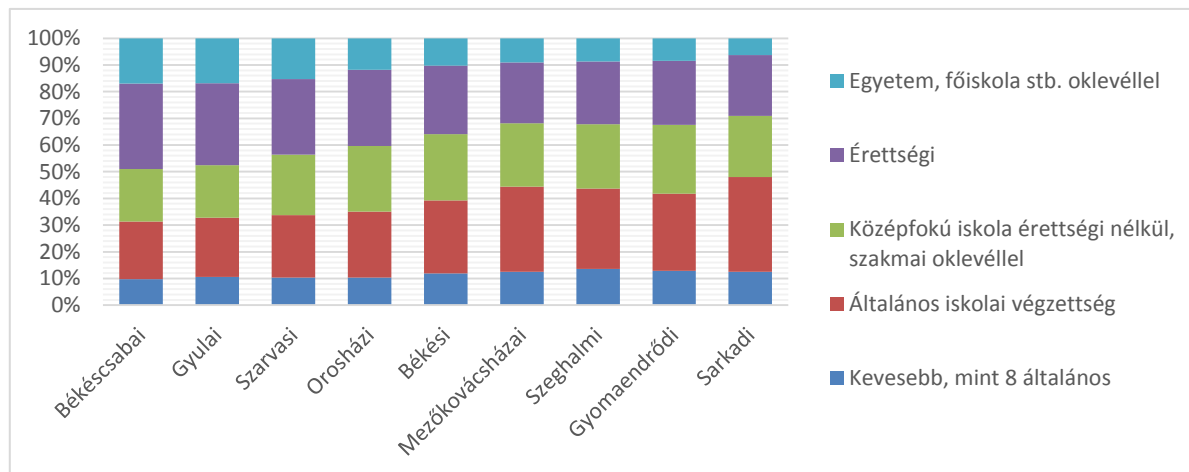
6. ábra; A 7 évesnél idősebb korosztályok legmagasabb iskolai végzettsége megyénként

Forrás: KSH, Mikrocenzus 2016;

A megyén belül vannak különbségek, a más megyékben is jellemző központ-periféria különbségének köszönhetően. Legrosszabb helyzetben az északi járásek vannak e szempontból.

7. ábra; A 7 évesnél idősebb népesség iskolai végzettsége járásonként (2016)

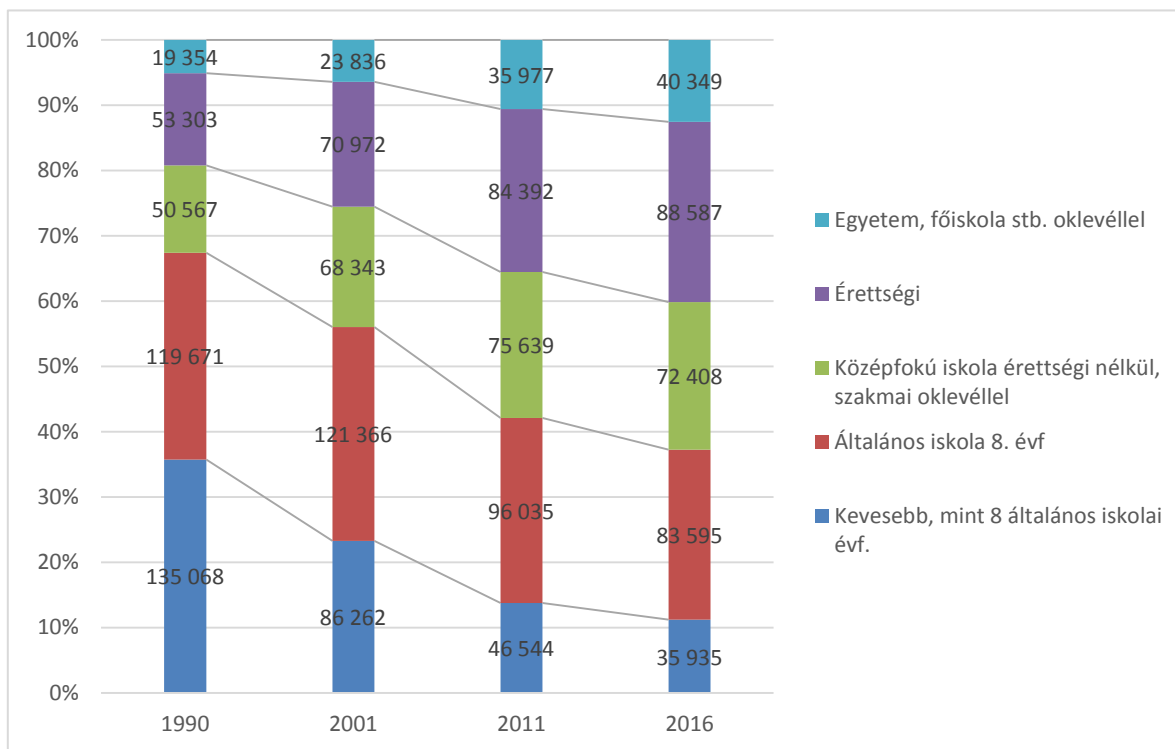

Forrás: KSH, Mikrocenzus 2016;³

³http://www.ksh.hu/mikrocenzus2016/kotet_2_nepesseg_lakasok_jellemzoi#megye05;

Az oktatási expanzió a képzettségek megyei megoszlásán is éreztette a hatását – a megyében az elmúlt évtizedekben csökkent az általános iskolai vagy azzal sem rendelkezők száma, míg a középfokú végzettségűek aránya összességében emelkedett, illetve a felsőfokú végzettségűek száma is nőtt.

8. ábra; A végzettségi szintek javuló tendenciája Békés megyében

Forrás: KSH, Mikrocenzus 2016;

A gyermekvállalás ösztönzése továbbra is országos családpolitikai feladat marad. A megye demográfiáját elsősorban a képzettebb munkaerő elvándorlása érinti kedvezőtlenül, amit a jobb munkaerőpiaci kínálat és a magasabb jövedelem enyhíthet. Az ehhez vezető út kiépítésében a megye szakképzéspolitikájának meghatározó szerepe van. Itt kevésbé támaszkodhatnak országos útmutatásra, mert a megyék eltérő jellege miatt, ilyen jellegű országos iránymutatás nem készül.

Munkaerőpiac, foglalkoztatás

Gazdasági aktivitás

A megye foglalkoztatási adatait az alábbi táblázat foglalja össze, amely a 15-64 éves népesség gazdasági aktivitását részletezi.

3. táblázat; 15–64 éves népesség gazdasági aktivitása (2006–2016) Békés megyében

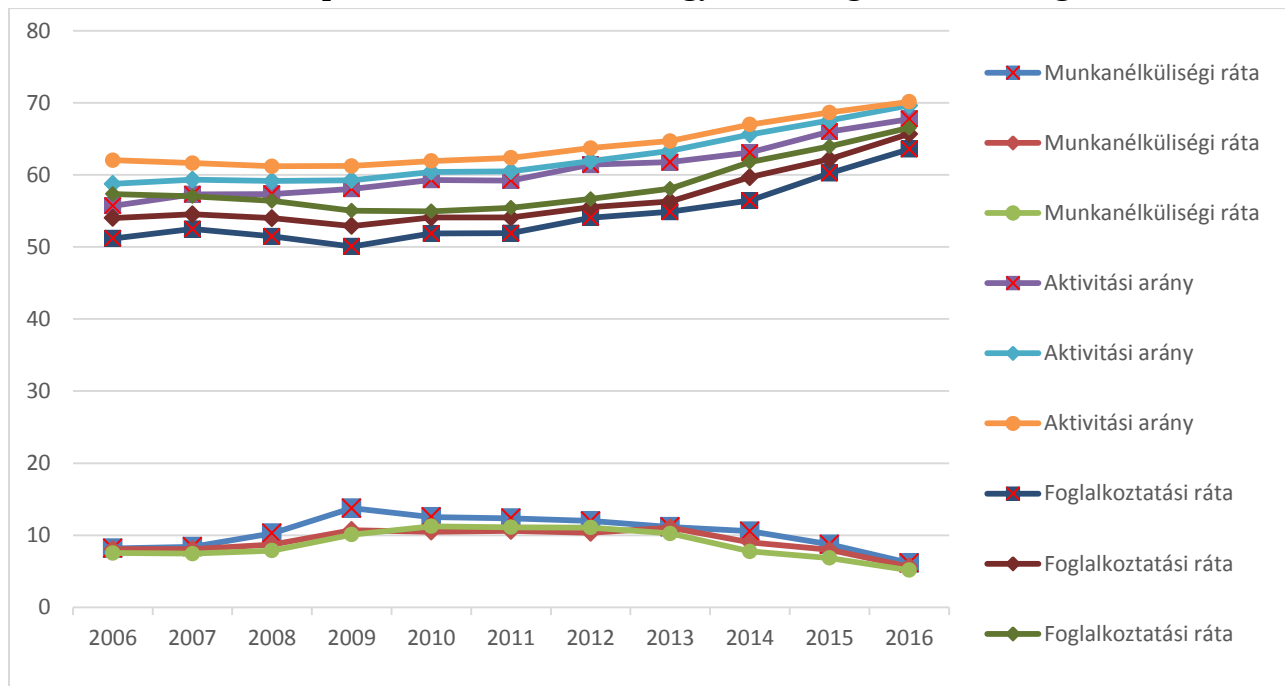
Év	Foglalkoztatottak	Munkanélküliek	Gazdaságilag aktívak	Gazdaságilag inaktívak	Munkanélküliségi ráta	Aktivitási arány	Foglalkoztatási ráta
	ezer fő				%		
2006	131,0	11,7	142,6	113,4	8,2	55,7	51,2
2007	133,1	12,2	145,3	108,3	8,4	57,3	52,5
2008	129,2	14,8	144,0	107,1	10,3	57,3	51,5
2009	124,5	19,9	144,3	104,3	13,8	58,1	50,1
2010	127,7	18,3	146,0	100,2	12,5	59,3	51,9
2011	126,5	17,8	144,3	99,4	12,4	59,2	51,9
2012	130,1	17,7	147,8	92,9	12,0	61,4	54,1
2013	130,2	16,4	146,6	90,7	11,2	61,8	54,9
2014	131,6	15,5	147,2	86,1	10,5	63,1	56,4
2015	137,9	13,2	151,1	77,8	8,7	66,0	60,2
2016	142,9	9,4	152,3	72,5	6,2	67,8	63,6

Forrás: KSH, STADAT táblák - Idősoros éves adatok - Munkaerőpiac

A megye foglalkoztatási helyzetét vizsgálva azt láthatjuk, hogy a 2008-as pénzügyi válságból való kilábalás óta az aktivitási arány és a foglalkoztatási ráta is folyamatosan nőtt. Némileg nőtt a gazdaságilag aktívak száma, ezzel szemben csökkent a munkanélküliek és az inaktívak száma. A munkanélküliségi arány az elmúlt öt évben nagymértékben csökkent, a foglalkoztatási arány pedig átlépte a 60%-os küszöböt.

Az alábbi grafikon kihangsúlyozza azt, amit a fenti táblázatból is kiolvashatunk, a megyében az elmúlt években az alábbi pozitív munkaerő-piaci változások mentek végbe: az aktivitási arány nőtt, a foglalkoztatási arány szintén, míg a munkanélküliség az elmúlt 10 évben nem látott mértékig csökkent. A megye ettől függetlenül a régió belül, valamint országosan is elmaradottabbnak tekinthető; a munkanélküliségi arányban van legközelebb az országos átlaghoz.

9. Munkaerő-piaci tendenciák Békés megyében, a régióban és országosan

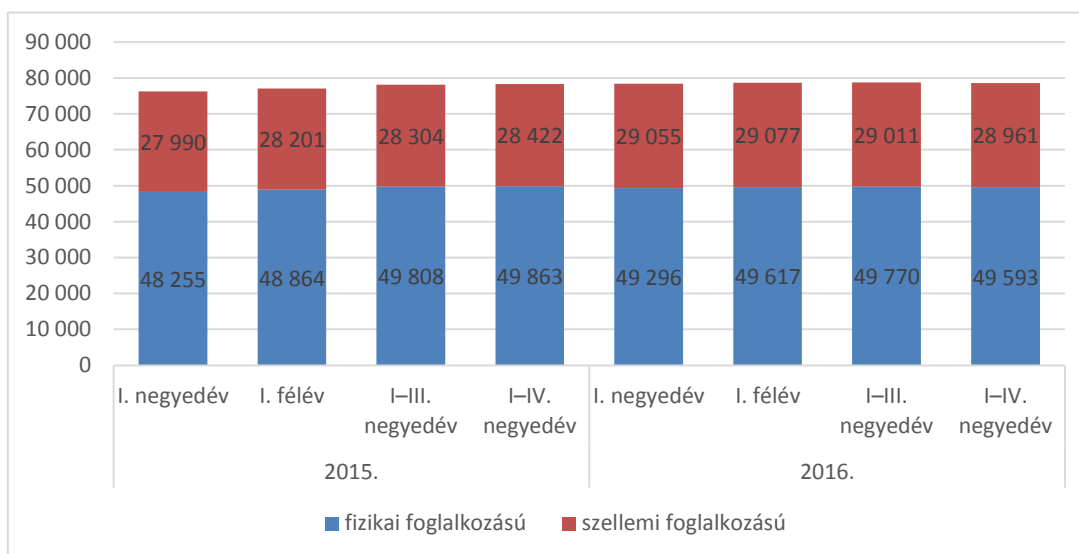

Forrás: KSH - STADAT táblák;

Ezek nagyon ígéretes tendenciák, amelyek kivételes lehetőséget tartogatnak a megye számára, azonban több olyan strukturális problémát is találunk, ami kihívásként kezelendő a megye foglalkoztatási stratégiája szempontjából.

A megye összesen 342 ezer lakosából 2016-ban 78.595 fő állt alkalmazásban. Az alkalmazásban állók között, a fizikai és szellemi munka vonatkozásában azt láthatjuk, hogy a fizikai munkaerő alkalmazása dominál, noha minimális elmozdulás volt megfigyelhető a szellemi foglalkozásúak arányában (a 2015-ös 36,3%-ról 36,9%-ra 2016-ban).

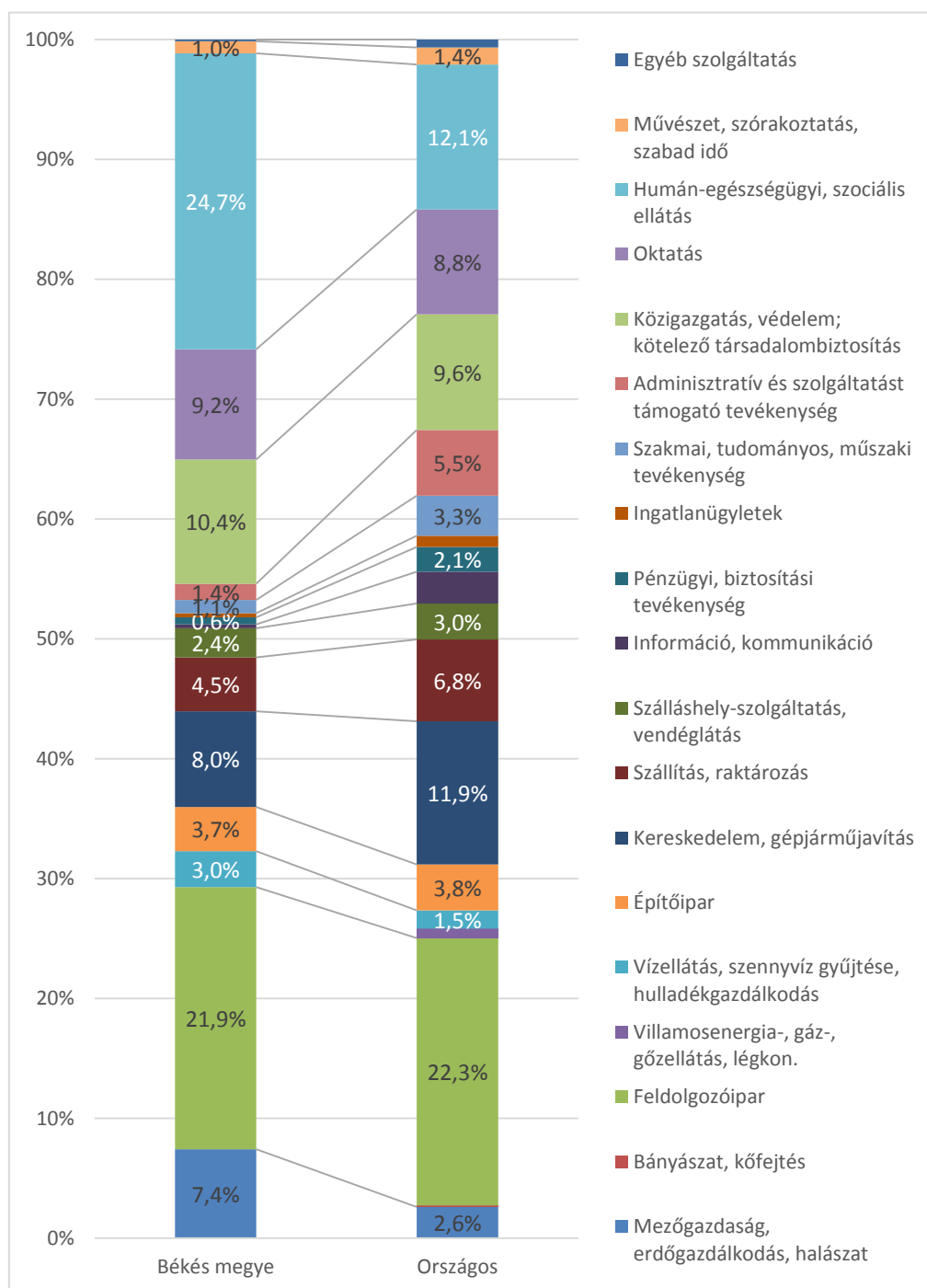
10. ábra; Alkalmazásban állók megoszlása Békés megyében

Forrás: KSH, Az alkalmazásban állók főbb adatai;

Az alkalmazásban állók ágazati megoszlása alapján megállapítható, hogy mezőgazdaságban, illetve humán-egészségügyben foglalkoztatottak aránya némileg nagyobb, mint az országosan, ez azonban nem jelent nagyságrendi eltérést a megye foglalkoztatási összetételében. A megyében kevésbé jellemző az adminisztratív tevékenység, a kereskedelem, gépjárműjavítás, illetve a szállítás, raktározási tevékenység.

11. ábra; Az alkalmazásban állók ágazati megoszlása (2016-os év, az országos adatokkal összehasonlításban)

Forrás: KSH; Nem kellene bővebb forrás?

A megyében legtöbben a humán-egészségügyi, szociális ellátásban, a feldolgozóiparban, a közigazgatásban, illetve az oktatásban dolgoznak, ezután következik a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás. Ez egyben előre vetíti, hogy az állam, illetve az önkormányzat komoly foglalkoztató a megyében.

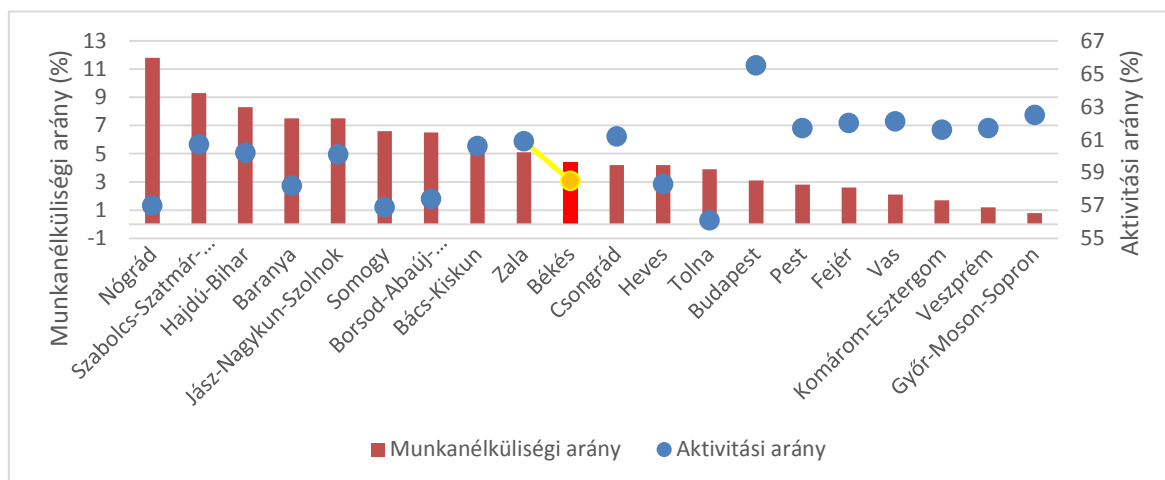
A legfrissebb adatokból az látszik, a gazdaságilag inaktívok száma bár folyamatosan csökken, még mindig magas számról van szó, ezzel Békés megye a megyék rangsorában a középmezőnyben helyezkedik el.

4. táblázat; Néhány munkaerő-piaci mutató megyénként (2017. I. negyedév)

Megye	Gazdaságilag	Aktivitási	Foglalkoztatási	Munkanélküliségi
Bács-Kiskun	99,3	60,6	57,5	5,1
Baranya	79,2	58,2	53,8	7,5
Békés	70,9	58,5	55,9	4,4
Borsod-Abaúj-Zemplén	146,2	57,4	53,7	6,5
Budapest	277,3	65,5	63,4	3,1
Csongrád	77,8	61,2	58,6	4,2
Fejér	81,7	62	60,4	2,6
Győr-Moson-Sopron	87,5	62,5	62	0,8
Hajdú-Bihar	110,4	60,2	55,2	8,3
Heves	61,2	58,3	55,9	4,2
Jász-Nagykun-Szolnok	74,4	60,1	55,6	7,5
Komárom-Esztergom	58,0	61,6	60,6	1,7
Nógrád	42,0	57	50,3	11,8
Pest	245,0	61,7	60	2,8
Somogy	66,9	56,9	53,1	6,6
Szabolcs-Szatmár-Bereg	119,9	60,7	55	9,3
Tolna	51,1	56,1	53,9	3,9
Vas	48,4	62,1	60,8	2,1
Veszprém	65,0	61,7	61	1,2
Zala	51,3	60,9	57,8	5,1

Forrás: KSH, STADAT táblák – 6.2.1.;

12. ábra; Békés megye helyzete a munkanélküliség, illetve az aktivitási arányban (2017. I. negyedév)

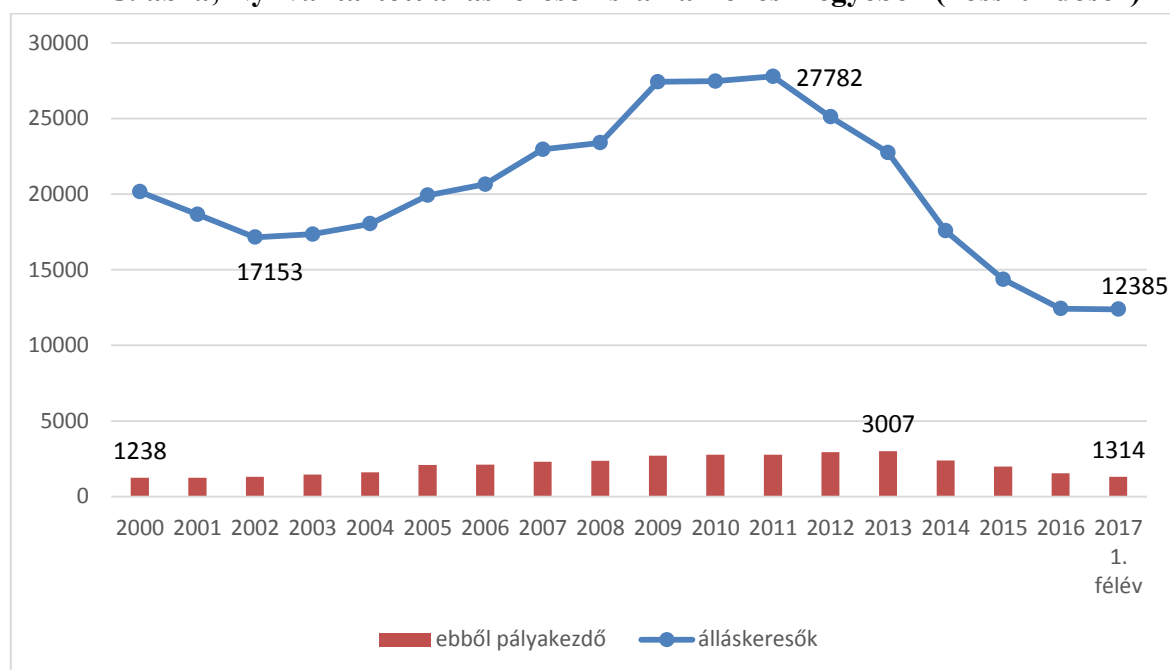

Forrás: KSH, 6.2.1. STADAT táblák;

Álláskereső jellemzői és munkanélküliségi tendenciák

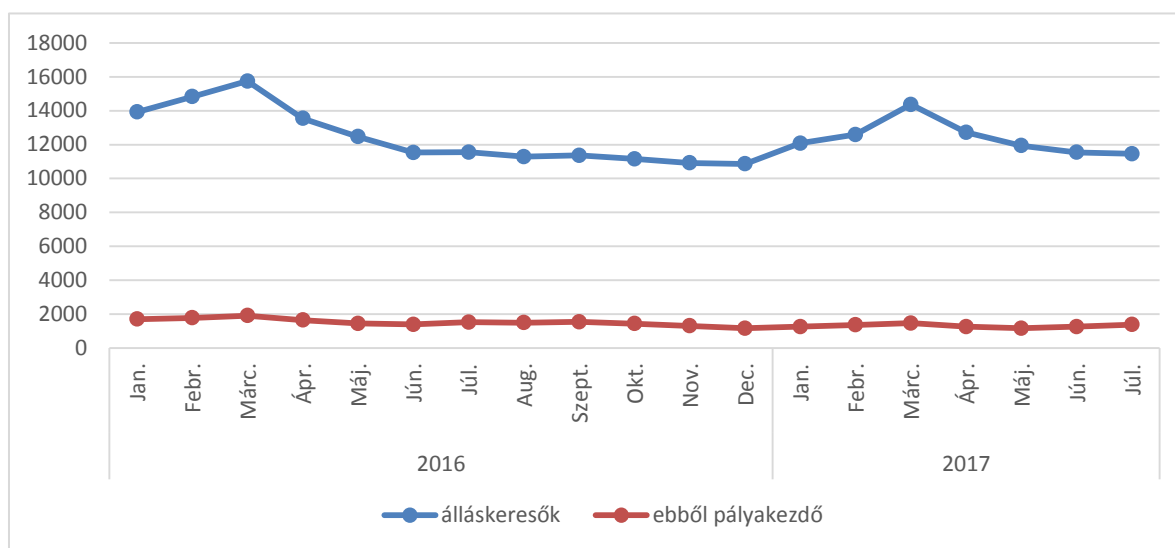
Bár a munkanélküliség sohasem látott mértékig csökkent, még mindig több mint 12 ezer ember keres állást a megyében, akiknek 10%-a pályakezdőként próbál állást találni.

13. ábra; Nyilvántartott álláskereső száma Békés megyében (hosszú idősor)

Forrás: nfsz.munka.hu, http://nfsz.munka.hu/engine.aspx?page=stat_afsz_nyilvtartasok;

A márciusi kiugró adatoktól (melynek indoka, hogy ekkor záródnak a közfoglalkoztatási programok, amelyből sokan visszakérülnek a nyilvántartásba) eltekintve az álláskereső száma folyamatosan csökken – az előző év havi adatánál minden esetben alacsonyabb a számuk.

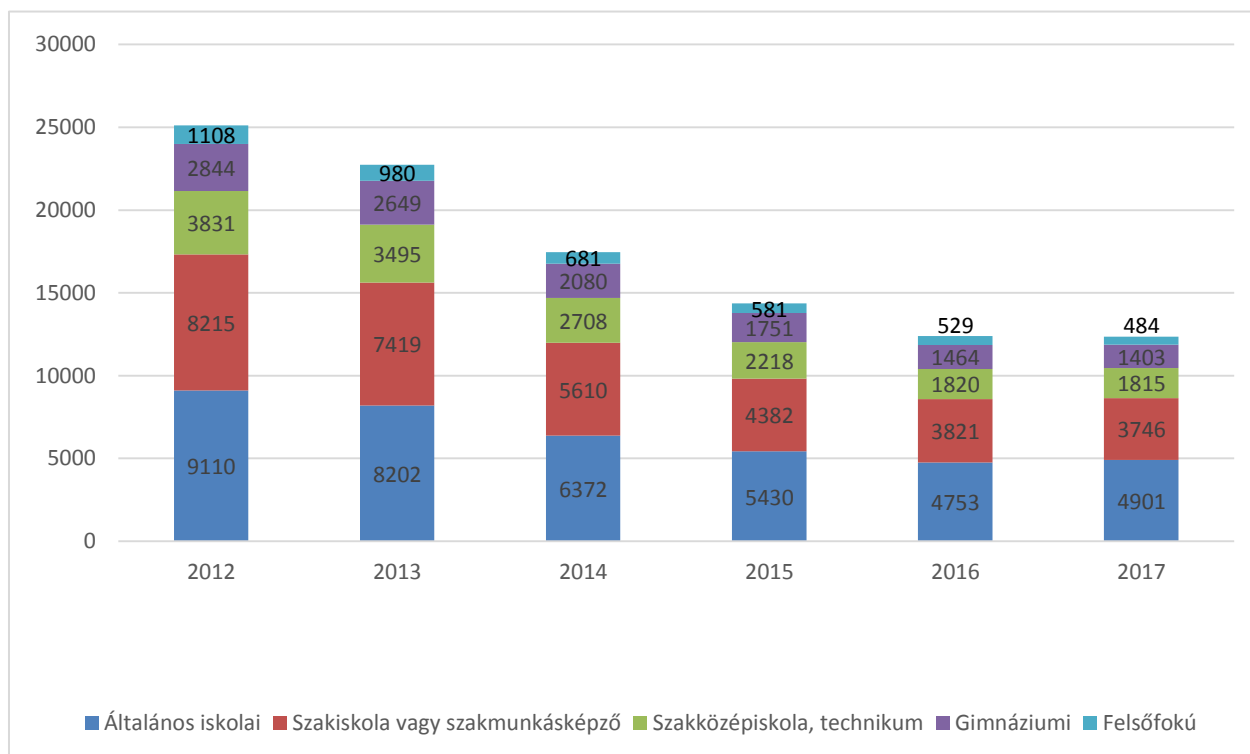
14. ábra; Az álláskeresők számának havi változása

Forrás: nfsz.munka.hu, http://nfsz.munka.hu/engine.aspx?page=stat_afsz_nyilvtartasok

Az álláskeresők száma 2016 decemberében volt a legalacsonyabb, 10.864 fővel, majd azt az év elején egy kisebb arányú, majd márciusban egy nagyobb mértékű növekedés követte, azóta újra csökkenő tendencia figyelhető meg.

Országosan is jellemző strukturális problémákat mutat, ha megvizsgáljuk az álláskeresők összetételét végzettségük szerint. A megyében kiugró arányban találjuk a mindössze általános iskolai végzettséggel rendelkező munkakeresőket, majd őket a korábbi terminológia szerinti szakiskolai, szakmunkásképző végzettséggel rendelkezők követik. Az elmúlt 5 évben az általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya nőtt az álláskeresők között, a szakiskolát végzettek aránya nagyjából megegyező mértékben csökkent. Az általános iskolai végzettségűek nagy száma azt mutatja, hogy a megyében meglévő munkaerő-potenciál sajnos képzetlen, nem rendelkezik szakmával, ez a réteg az, amelyik a legkevésbé tud előnyt kovácsolni a kedvező munkaerő-piaci folyamatok hatásaiból.

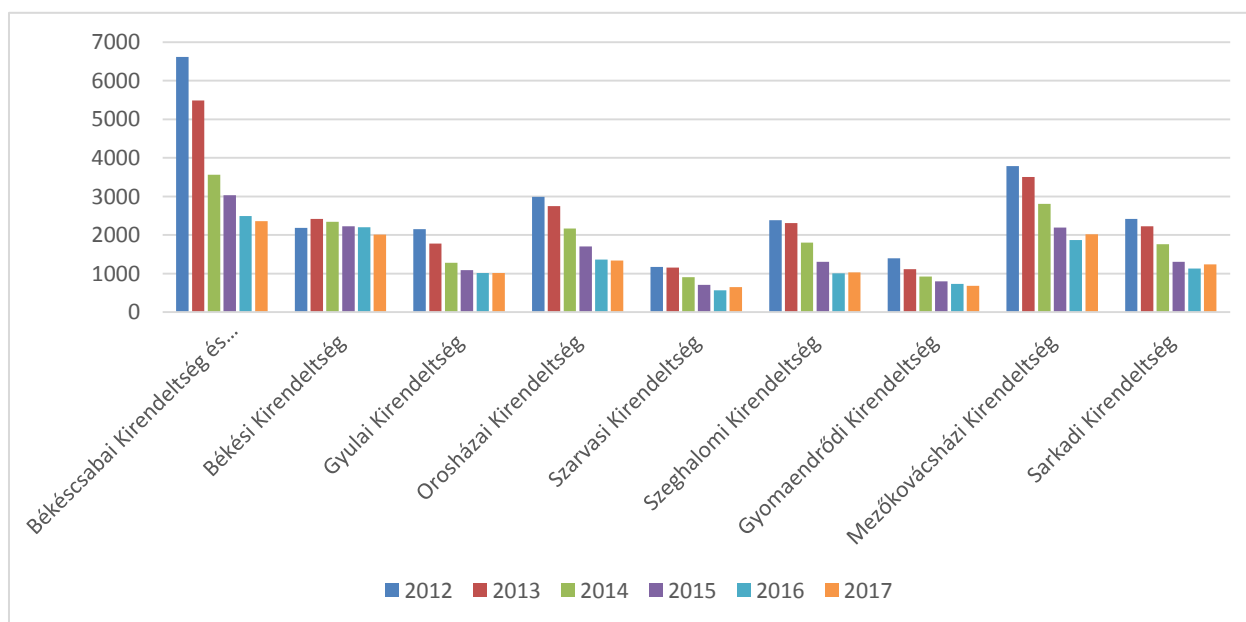
15. ábra; Nyilvántartott álláskeresők száma iskolai végzettség szerint a megyében (fő, havi átlagok)

Forrás: nfsz.munka.hu, http://nfsz.munka.hu/engine.aspx?page=stat_afsz_nyilvtartasok

Amennyiben a megyén belüli folyamatokat vizsgáljuk, azt látjuk, hogy a járások között adott esetben nagy különbségek mutatkoznak. Hosszabb időtávban mindenhol csökkenés figyelhető meg az álláskeresők számában.

16. ábra; Álláskeresők száma járásonként (fő)

Forrás: nfsz.munka.hu, http://nfsz.munka.hu/engine.aspx?page=stat_afsz_nyilvtartasok

Ahogy a fenti ábrán látszik, a munkanélküliségi arány a településsoros havi adatok alapján⁴ nem minden járásban csökkent az elmúlt egy évben (2016 és 2017 júniusi adatát figyelembe véve).

A megyében magas a közmunkában foglalkoztatottak aránya, növekvő tendencia volt megfigyelhető 2016-ig, de 2017 júniusában mintegy 3000 fővel kevesebben vesznek részt a programban, mint egy évvel korábban.

Az MKIK GVI elemzése a szakképző iskolát végzettek iránti kereslet és kínálat várható alakulásáról⁵ (2016) dokumentum általában véve megállapítja, hogy a vállalatok a 3-4 éven túl várható munkaerő keresletre – s szakiskolát végzettek vonatkozásában – nem adtak értékelhető választ. Az elemzés arra nem kereste a választ, hogy ennek mi állhat pontosan a hátterében. Ez részben fakadhat abból, hogy a vállalkozók nem tudtak választ adni, vagy pedig nem akarták megválaszolni a létszámadataikra vonatkozó kérdést.

Az elemzés egyik általános, országos következtetése – ami a megyei gazdasági folyamatokkal és demográfiai trendekkel egybevághat –, hogy „... a jövőben a szakmunkások hiányára lehet számítani, ami azonban jelentős szakma és terület szerinti eltéréseket rejt maga mögött. Ezen felül az adatok arra is utalnak, hogy a végzett tanulók jelentős része várhatóan nem jelenik meg a munkaerő-piacon, aminek következtében a munkaerő-piaci keresletnél még inkább elmarad a munkaerő-piaci kereslettől a szakképzettekből összeálló effektív munkaerőkínálat.”

Összegzésként elmondható, hogy a megye foglalkoztatási képére egy kedvezőtlen kettősség jellemző: egyrészt magas az alacsonyan képzett és gyengén kereső munkaerő aránya, másrészt a jobban kereső szellemi foglalkozásúak között nagyon magas az állami alkalmazottak aránya. Ez a kettős szerkezet nehezen átalakíthatónak látszik a megyei innováció gyengesége miatt. Az e szerkezetben elért foglalkoztatás-bővülés pozitív folyamat, de az első kedvezőtlen külső gazdasági folyamatok hatására visszaesés következhet be.

Beruházások

Egy főre jutó GDP

Békés megye a bruttó hazai termék megyei szintje alapján a második legkevesebbet fejlődő megyénk az elmúlt 15 évet tekintve; míg az országban 2,55-szorosára nőtt a teljesítmény, Békés megyében 1,95-szorosára nőtt (ennél csak Nógrád megye fejlődött kevésbé). Ennek megfelelően az országos átlaghoz képest csökkent a megye egy főre jutó GDP-je.

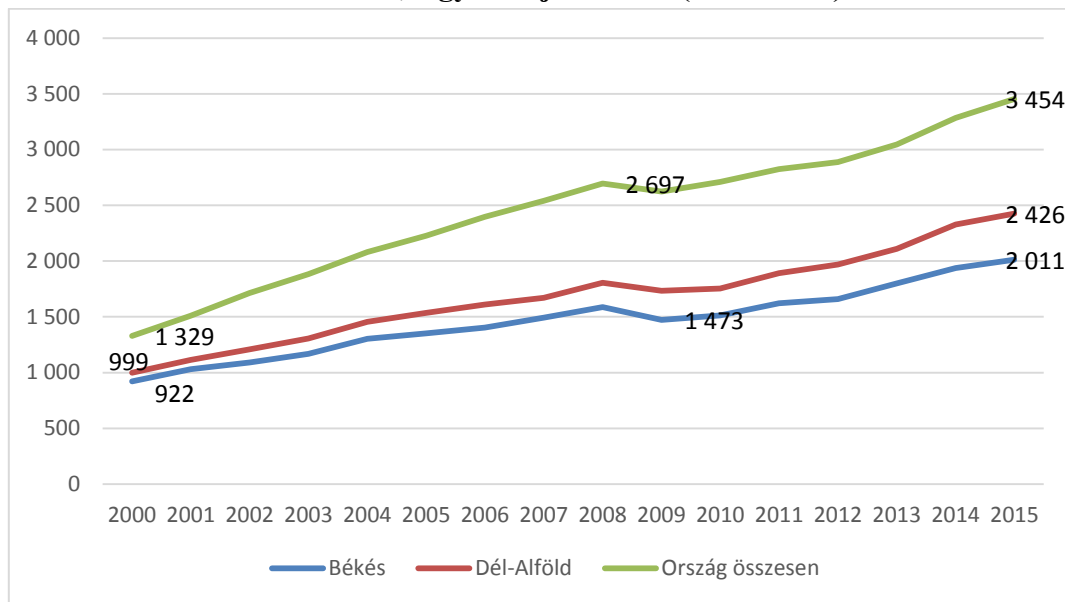
Békés megye gazdasági teljesítménye 2015-ben 702.061 millió Ft volt, ami az ország GDP-jének 2,1%-a. A megye gazdasági teljesítménye 2000 óta a legtöbb évet tekintve kisebb mértékben nőtt az országoshoz viszonyítva, a 2010-es évek első három évében nőtt az országosnál nagyobb mértékben.

⁴http://nfsz.munka.hu/engine.aspx?page=afsz_havi_reszletes_adatok_2017;

⁵ Forrás: http://gvi.hu/files/researches/434/szakiskola_2015_vallalatok_tanulmany_150316.pdf

Az egy főre jutó GDP országoshoz viszonyított aránya folyamatosan csökken, ahogy az alábbi ábrából is látszik, folyamatosan nő a különbség. A Dél-Alföldi Régió másik két megyéjéhez képest mintegy 20-25%-os az elmaradás.

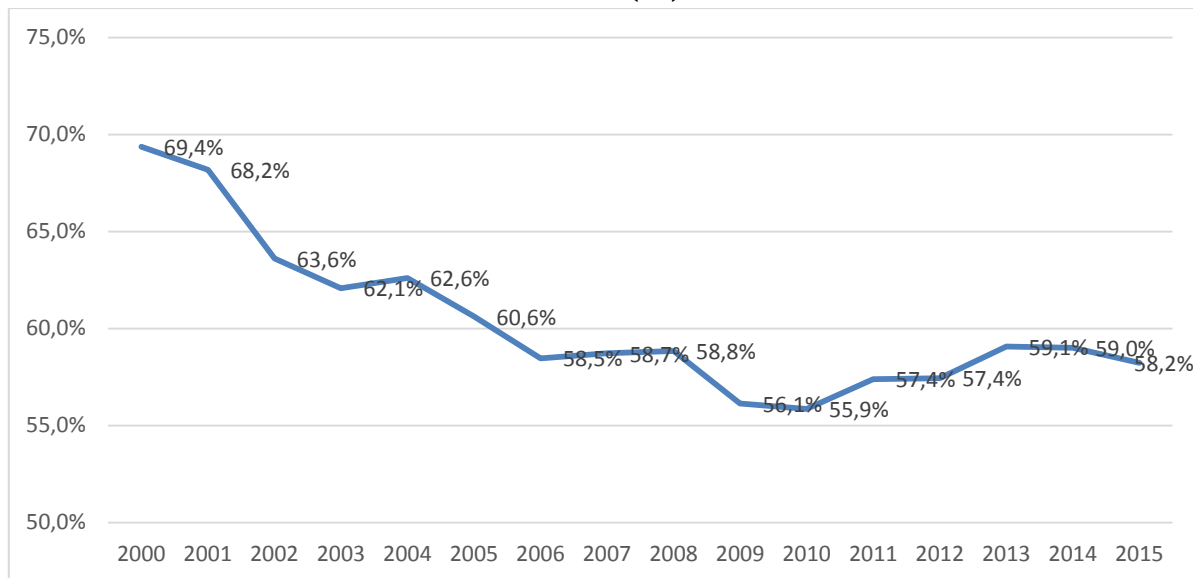
17. ábra; Egy főre jutó GDP (ezer forint)

Forrás: KSH, Stadat táblák;

Az egy főre jutó GDP Békés megyében 2000-ben még az országos átlag 69,4%-a volt, míg ez a mutató 2010-ben érte el minimumát, amikor alig több, mint az országos átlag fele volt az egy főre jutó GDP. Az elmúlt néhány évben enyhe emelkedés majd stagnálás volt megfigyelhető.

18. ábra; Békés megye egy főre jutó GDP változása az országos átlaghoz viszonyítva (%)

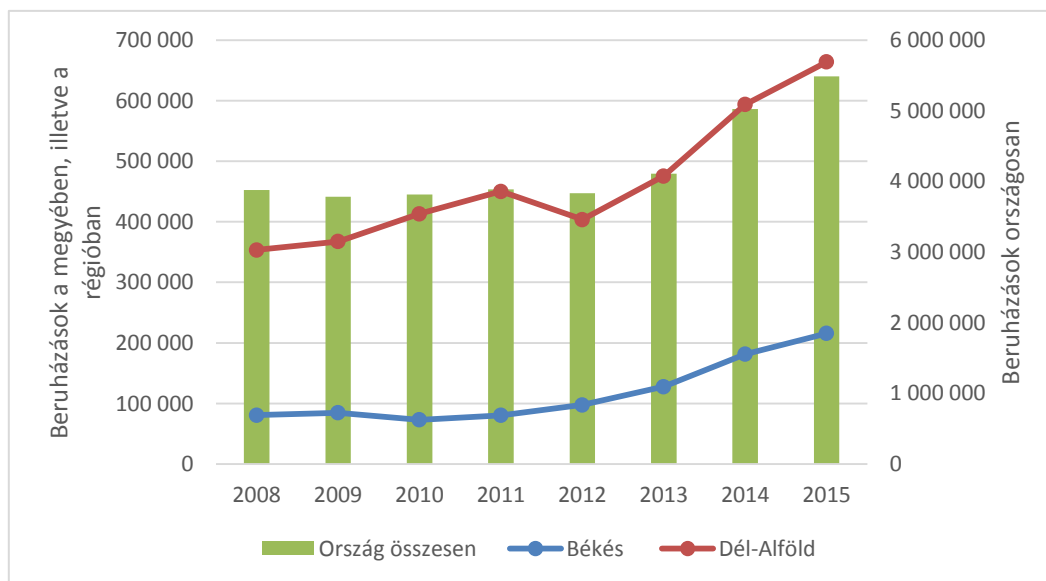

Forrás: KSH, Stadat táblák;

A megtermelt bruttó hazai termékkel nyilvánvalóan szoros összefüggésben áll az, hogy Békés megyében a második legkisebb a teljes munkaidőben alkalmazásban álló nettó átlagkeresete, az országos átlag 76%-ával (121.013 forint 2015-ben).

A megyében történő beruházások mértéke az elmúlt években az országos és regionális tendenciáknál némileg kisebb mértékben nőtt, bár ahogy az alábbi ábrán látszik, kicsit kiegyensúlyozottabb módon történt.

19. ábra; A beruházások változása a megyében, összehasonlításban az országos és regionális tendenciákkal (millió forint)

Forrás: KSH, Stadat táblák;

A fejlesztésre fordított összegek legnagyobb hányadát, 44%-át az iparban használták fel. A legdinamikusabban növekvő részágazat, a gépipar 2016-tól önálló megyei fejlesztési stratégiával rendelkezik⁶. Ebben a gazdasági ágban továbbra is a feldolgozóiparban költöttek jelentősebb összegeket beruházásra. Az ipar mellett még a mezőgazdaság (25%) képviselt jelentősebb részarányt.

A megyében az innovációs potenciál nem mondható nagynak. A kutatóhelyeken foglalkoztatottak száma 400 fő körül mozgott az elmúlt években (2005 óta folyamatosan); ez az ország K+F tényleges létszámának (56.235 fő 2015-ben) 0,6%-a.

Vállalkozás-szerkezet – nemzetgazdasági ágak és létszámkategóriák

A megye vállalkozás-szerkezete vállalkozási demográfia szerint hasonlít az országosra. A működő vállalkozások közül 94,7%-nyi 1-9 fős, vagyis Békés megyére elsősorban a mikrovállalkozások a jellemzők. További három százalék 10-19 fős vállalkozás. A 20-49 fő létszámú vállalkozásokból arányaiban több van a megyében, mint országosan (a megyében

⁶<http://www.bekesmegye.hu/wp-content/uploads/dokumentumtar/onkormanyzatihivatal/tfo/strategia/Gepipar.pdf>

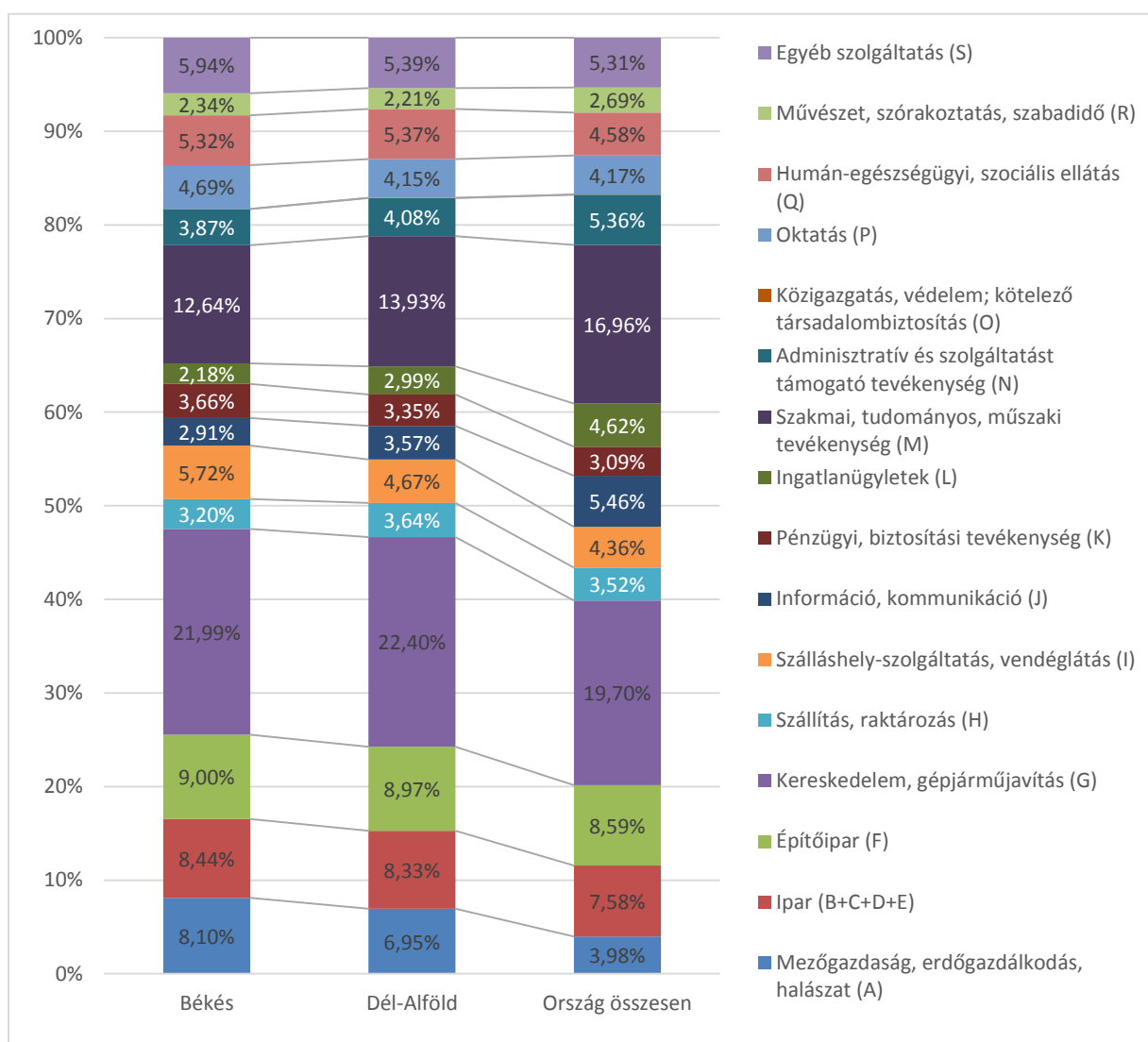
1,664%, országosan 1,45%), míg a nagyvállalatok esetében jóval alacsonyabbak az arányok: nagyvállalatból csupán 15 darab található a térségben (250-499 fősnél a megyében 0,04%, országosan 0,07%, 500 fő fölöttiek esetében a megyében 0,035%, országosan 0,065%).

A legnagyobb foglalkoztatók a járműipar, alkatrészgyártás, az élelmiszer- és feldolgozóipar, illetve a síküveg és a vízpalackozás területén működnek.

Ez az összetétel azt mutatja, hogy **elsősorban a családi vállalkozások dominálnak a térségben.**

A vállalkozások nyilvánvalóan a Békéscsabai járásban összpontosulnak, a megyében működő vállalkozások 31%-a működik itt. Relatív több vállalkozás működik az Orosházi (13,9%), a Gyulai (13,8%), valamint a Békési (9,3%) járásban. A legkevesebb cég az így is periférikus Sarkadi járásban működik (655), amelyeknek 3,5%-a foglalkoztat legalább 10 főt.

20. ábra; A működő vállalkozások megoszlása nemzetgazdasági áganként (2015)

Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis

Békés megye iparilag közepesen fejlett, ipari-agrár jellegű és közepesen urbanizálódott térség. A megyében az országos átlagnál némileg jelentősebb szerepet játszik az ipari tevékenység (ipar, építőipar, kereskedelem, gépjárműjavítás valamivel magasabb arányban vannak jelen az országos átlagnál). A megye adottságaival összhangban a mezőgazdasági tevékenységet végző vállalkozások aránya jóval magasabb, mint országosan. A mezőgazdasági termelés mellett a feldolgozó- és könnyűipar jelenléte jellemző. Az ipar térszerkezete erősen koncentrált a megyében Békéscsaba és környékére. (Az országos statisztikai rendszer több esetben gépipari jellegű tevékenységeket is mezőgazdasági ágazatba sorol.)

A megye területén több termálfürdő, horgásztó, holtág található, amelyek nagy idegenforgalmi szereppel bírnak. A megye természeti értékeire alapozható szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás – bár magasabb az országos átlagnál – tovább növelhető lenne.

Az innovációs potenciál hiányát viszont jól mutatja, hogy a szakmai, tudományos, műszaki tevékenységek átlaga elmarad az országostól

Összefoglalás

A Megyei gazdasági és foglalkoztatási helyzetképet összefoglaló fejezet a fent felsorolt és elemzett adatok felhasználásával készült, illetve figyelembe veszi a Békés Megyei Foglalkoztatási Stratégia 2017-2021 c. dokumentum és a Békés Megye Területfejlesztési Konceptiója. Helyzetelemzés, helyzetértékelés. 2014. és a Békés Megye Foglalkoztatási Stratégiája 2017-2021 c. dokumentumok megállapításait.

Békés megye erősségei

A mezőgazdaság szempontjából Békés megye adottságai kedvezőek, a művelési ágak közül is kiemelkedik a szántók területe és aránya (a szántók területi aránya a legnagyobb az ország megyéi közül). A Körös-Maros köze az ország legkiválóbb adottságú mezőgazdasági területeinek egyike, a megyében kimagasló a szántók aránya. A megye az ország egyik legintenzívebben művelt mezőgazdasági területe: összes földterületének 85%-a termőterület. A termőterület 97%-át a mezőgazdaság hasznosítja, a fennmaradó 2,4%-a erdő, a többi nádas és halastó. A megye földterületének csupán 15%-át nem művelik. A kiváló minőségű talajokon a szántóterületek átlagos minősége megközelíti a hektáronkénti 30 aranykoronás értéket. A talajadottságoknak és a meleg száraz éghajlatnak köszönhetően a gabonafélék, takarmánynövények és egyéb szántóföldi kultúrák termesztése a megye egyik legfontosabb természeti és gazdasági potenciálja. A szántók használatánál tradicionálisan a gabonatermesztés dominál, a gyümölcsösök és szőlők aránya viszont nagyon alacsony, a szőlők területe az országban a legalacsonyabb, míg a gyümölcsösök területe a második legalacsonyabb értéket mutatja.⁷ A gazdasági fejlődésben a mezőgazdaság és a hozzá kapcsolódó élelmiszeripar szerepe hagyományosan erős, a húzóerőt azonban egyre inkább a gépipar veszi át.

⁷ Forrás: Térport; <http://www.terport.hu/megyek/magyarország-megyei/bekes-megye>;

Az óriásfalvas településszerkezet és a megyén belüli jó közlekedési adottságok lehetővé teszik a szakképzés és a hozzá kapcsolódó szolgáltatások térségi koncentrációját.

Békés megye főbb természeti értékét a Körösök völgyének háborítatlan vízi világa, és a termálfürdők adják. Az Alföld DK-i részén 70 °C feletti hőmérsékletű hévizek feltárására van lehetőség. Ezekből a hévíztároló kőzetekből kerülnek felszínre Gyula, Orosháza, Gyomaendrőd, Békés, Békéscsaba, Tótkomlós, Füzesgyarmat gyógy,- illetve termálvizei. Viszont a megye főbb termálfürdői egymáshoz képest is viszonylag sűrűn helyezkednek el.

A megye vízhálózata, vizes élőhelyei is fontos természeti potenciált képeznek. A megye északi részének vizes élőhelyei kiemelkedő természeti értékűek. A biharugrai és a Szarvas környékén lévő halastavak a haltenyésztés központjai. A Körösökből lefűződött holtágak, morotvák kiváló horgászhelyek. A Körösök a megye csaknem teljes hosszán hajózhatók. A megyében található a közel 29 ezer hektáros Körös-Maros Nemzeti Park, amely országos jelentőségű védett terület.

Mivel a térség gazdasági és humán erőforrásai néhány városban (Békéscsaba, Gyula, Orosháza, Szarvas) koncentrálnak, ezért a megye közép-békési település-együttese rendelkezik inkább potenciális fejlődési forrásokkal. Vagyis itt érhető el inkább befektetői koncentráció, akik számára könnyebben kínálható munkaerő, szolgáltatás, közlekedés, egyéb szolgáltatás.

Békés megye kihívásai

A megye egyik legnagyobb problémája, hogy a nagy közúti tranzitfolyosók elkerülik, nincs gyorsforgalmi útja. A megye és a főváros, illetve a megye és a szomszédos közlekedési kapcsolatai sem kedvezőek. Vasúton a megyeszékhelyről a főváros 2,5-3 óra, ezen túl azonban közvetlen kapcsolat a megyeszékhelyek közül csak Szolnokkal és Szegeddel van, Debrecen csak Püspökladányon keresztül érhető el. Közúton a fővárostól gyorsforgalmi út igénybevételével (M5) Kecskeméten és a 44. sz. főúton, vagy a 4. sz. és 46. sz. főúton keresztül közelíthető meg a megye, az eljutási idő átlagosan, mindkét esetben a megyeszékhelyig mintegy 3 óra. A megyén belül pedig a településeket összekötő mellékúthálózat kiépítettségében és állapotában igen nagyok a különbségek a jobb helyzetű középső, valamint a rosszabb helyzetű északi és déli területek között.

A nemzetközi kapcsolatot elsődlegesen a 44. sz. főút biztosítja a gyulai határátkelőhelyen keresztül. Ez az út azonban belterületi átkelési szakaszaival (Szarvas) nem biztosít megfelelő szolgáltatási színvonalat.

A megye periférikus közlekedés-földrajzi helyzete kihat az alacsony innovációs potenciálra: kevés a befektető a megyében, a szűkös helyi források pedig nem elegendőek a megfelelő infrastrukturális feltételek megteremtéséhez, a külföldi működő tőke bevonzásához.

A vállalatok szerkezete nem megfelelő: családi vállalkozások dominálnak a térségben, sok a mikrovállalkozás. Viszont azon közepméretű vállalkozások megjelenése elmaradt, amelyek a

változásokhoz rugalmasan tudnak alkalmazkodni és innovatívak. Tehát a korábbi gazdasági egységek helyébe nem tudtak belépni megfelelő fejlettségű és jövedelmezőségű vállalkozások. Mindezt negatívan befolyásolja, hogy a nagy megközelítési idő miatt nem tud vonzó telephelyet kínálni a külső tőkebefektetőknek, a közúti tranzitfolyosók elkerülik. A megyében az állam, illetve az önkormányzatok a legnagyobb foglalkoztatók.

A helyi ipar diverzifikáltsága alacsony, a megye perifériális területein — különösen a kisebb településeken — a gazdaság bázisa az agrárium. Azonban az élelmiszergazdasági termelés nem felel meg a modern piacgazdaság követelményeinek. A mezőgazdaságban nem jött létre a termelők új típusú érdekérvényesítő szövetkezeti hálózata és alacsony az innovációs képesség.

Ezen felül a megyében, hasonlóan a kisebb megyeszékhelyű, nagy egyetemi központtal, kiemelkedő kutató intézményekkel, regionális központi szerepkörökkel nem rendelkező megyékhez, tendenciózan megindult az elvándorlás és/vagy agyelszívás. Innovációs potenciál híján a megye nem tud megfelelő foglalkoztatási lehetőséget kínálni a magas képzettségű, tehetséges szakemberek számára.

2. Békés megye szakképzésének bemutatása

Oktatási helyzetkép

A megye szakképzési rendszerének működtetésének felelőssége megoszlik a fenntartó Nemzetgazdasági Minisztérium (NGM) és a Földművelésügyi Minisztérium (FM), továbbá az Emberi Erőforrások Minisztériuma között. Az adminisztratív működtetés a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ, az Oktatási Hivatal, továbbá a Szakképzési Centrumok feladata – de az állami intézmények mellett önálló egységként működnek az egyházi, alapítványi-, és magániskolák. A szakképző intézmények szorosan együtt kell, hogy működjenek a megyei kereskedelmi és iparkamarával.

Békés megyében két tankerületet alakítottak ki, az alábbiak szerint:

1. Békéscsabai tankerületi központ:

- Békéscsabai járás
- Szarvasi járás
- Orosházai járás
- Mezőkovácsházai járás

2. Gyulai tankerületi központ:

- Békési járás
- Gyomaendrődi járás
- Gyulai járás
- Sarkadi járás
- Szeghalmi járás

Az alábbi táblázat mutatja be a megyei tanulói létszámot az egyes intézménytípusok megoszlásában. Ahogy a korábbi demográfiai adatok is mutatták, a megyei diákok létszáma csökken. Az egyes intézménytípusok közül a szakgimnáziumok a legnépszerűbbek, a második helyen a gimnáziumok állnak, a tanulók egyötöde pedig a szakiskolákban tanul.

5. táblázat; A megyei tanulók megoszlása az egyes középfokú intézménytípusok között

Intézmény típusa	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017
gimnázium	6 471	6 055	5 741	5 467
szakiskola / szakközépiskola	4 555	4 136	3 633	3 439
szakközépiskola / szakgimnázium	7 747	7 080	6 872	6 407
Összesen	18 773	17 271	16 246	15 313

Forrás: Oktatási Hivatal

A megye szakképző intézményei

A megyében az állam a legnagyobb szakképzési fenntartó⁸: összesen 25 intézmény kínál képzéseket.

Ezek közül két szakképzési centrum alakult Békéscsaba és Gyula központtal. A Centrumok fenntartója a Nemzetgazdasági Minisztérium, középírányítója a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal.

A Gyulai és Békéscsabai Szakképzési Centrum céljai, feladatai:

- Tagiskolái munkájának irányítása, koordinálása, ellenőrzése, együttműködés folyamatos fejlesztése, jó gyakorlatok kialakítása
- Jól felkészült, naprakész tudással rendelkező, minőségi szakember utánpótlás biztosítása a nappali képzésben, felnőttoktatásban, felnőttképzésben
- Pályaválasztási, beiskolázási, pályaaorientációs tevékenység koordinálása, támogatása
- A Centrumhoz tartozó iskolák infrastruktúrájának, tárgyi eszközeinek fejlesztése, racionális kihasználása
- A duális képzés erősítése: a képzőhelyek száma és a képzési lehetőségek bővítése, a duális képzési formában részt vevők számának emelése, tanulószerveződéssel rendelkező tanulók számának növelése
- Kollégiumi feladatellátás koordinálása, irányítása, ellenőrzése
- Esélyegyenlőség biztosítása minden szinten
- Híd program folytatása, feltételeinek javítása
- Elkötelezettség a minőségi, szakmai munka javítása érdekében
- Felnőttképzés, felnőttoktatás szervezése, minőségének fenntartása, ellenőrzése

⁸ Az intézmények részletes listáját az 1. sz. melléklet tartalmazza

- A gazdaság igényeinek megfelelő, minőségi szakképzés biztosítása
- Együttműködés a szakképzésben részt vevő társszervekkel, szervezetekkel, képzőkkel, gazdaság szereplőivel, kamarákkal, munkaügyi központokkal
- Pályázatok készítése, átvett pályázatok megvalósításának segítése, koordinálása
- Szakmai fórumok, tájékoztatók, továbbképzések, üzemlátogatások szervezése és megvalósítása
- Nemzetközi és határokon átnyúló, a külföldi magyar szakképzési és felnőttképzési intézményekkel, szervezetekkel való kapcsolattartás, együttműködés

A békéscsabai 13, míg a gyulai centrum 9 tagintézménnyel működik. A megyében ezen felül a Földművelésügyi Minisztérium fenntartásában három mezőgazdasági szakképző intézmény található. A békéscsabai három, míg a gyulai tankerület két intézményt tart fent.

Egyházi fenntartásban (egyházi felsőoktatási intézmény, egyházi jogi személy, vallási tevékenységet végző szervezet) nyolc intézmény működik.

További két intézmény működik vállalati fenntartóval.

Legtöbb tanulót a két szakképzési centrum szív fel: a békéscsabainál a tanulólétszám meghaladja a 2000 főt, a gyulai centrum esetében 1500 körül mozog a tanuló létszám a szakképző évfolyamon tanulókat összegezve. Az összes többi megyei iskola nagyságrendekkel kevesebb tanulót oktat szakképző évfolyamon: a Göndöcs Benedek Középiskola és Kollégiumai (360 fő), a Gál Ferenc Főiskola Békési Szakképző Iskola, Gimnázium és Kollégium (260 fő) és a Bethlen Gábor Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Szakképző Iskola és Kollégium (198 fő) alkotja ezt a sort. A teljes listát az alábbi lista összegzi, a szakképző évfolyamon tanulók létszáma alapján

6. táblázat; Szakképző évfolyamon tanulók diákok összesen (2016/17-es tanév)

Intézmény neve	Létszám (fő)
Békéscsabai Szakképzési Centrum	2029
Gyulai Szakképzési Centrum	1514
Gál Ferenc Főiskola Békési Szakképző Iskola, Gimnázium és Kollégium	260
Göndöcs Benedek Középiskola és Kollégiumai	360
Bethlen Gábor Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Szakképző Iskola és Kollégium	198
Kétegyházai Mezőgazdasági Szakképző Iskola és Kollégium	120
Kozma Ferenc Mezőgazdasági Szakképző Iskola és Kollégium	105
Dr. Illyés Sándor Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola, Készségfejlesztő Iskola és Kollégium	99

Békéscsabai Bartók Béla Szakgimnázium és Alapfokú Művészeti Iskola	91
Esély Pedagógiai Központ Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola és Készségfejlesztő Iskola	66
Szeberényi Gusztáv Adolf Evangélikus Gimnázium, Szakgimnázium, Általános Iskola, Óvoda, Alapfokú Művészeti Iskola és Kollégium	42
Kézműves Szakközépiskola és Alapfokú Művészeti Iskola	35
Orosházi Táncsics Mihály Gimnázium, Szakgimnázium és Kollégium	24
Reményhír Szakközépiskola, Általános Iskola és Óvoda	21
Wesley János Gyógynevelési Óvoda, Általános Iskola, Fejlesztő Nevelés-oktatást Végző Iskola, Szakiskola	11
Mikes Kelemen Katolikus Gimnázium és Szakképző Iskola, Általános Iskola és Óvoda	6
Premier Művészeti Szakgimnázium	4
Összesen	4985

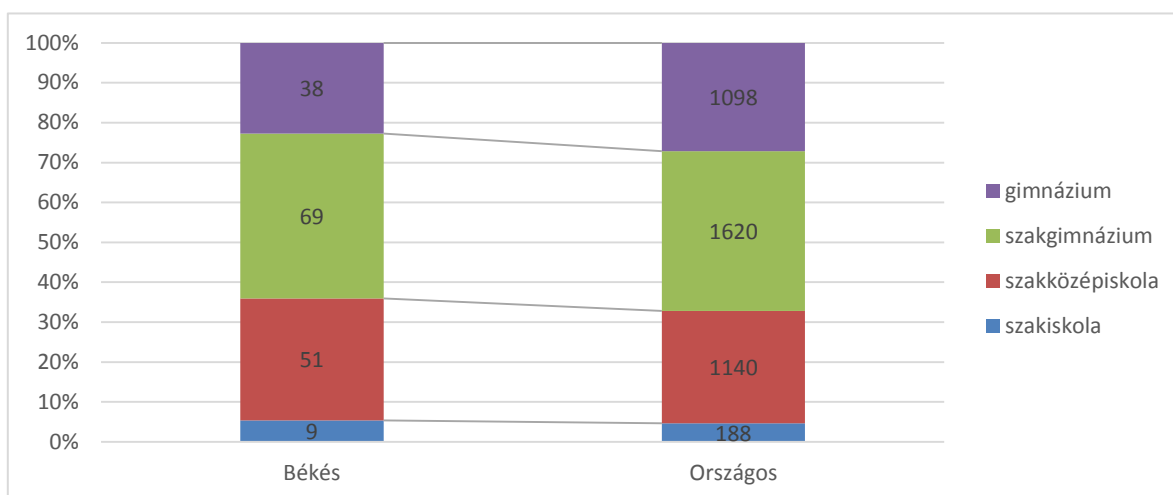
Forrás: oktatás.hu

Az iskolánkénti és szakmacsoportonkénti listát és összegzést a 3. sz. melléklet tartalmazza.

Fenntartói összetétel

Az elmúlt években az országos folyamatoknak megfelelően átalakult a megyei középfokú oktatás is. 2017 augusztusában összesen 167 feladat-ellátási helyen zajlik középfokú oktatás, legtöbb helyen egynél több feladattal. A centralizáció már korábban elindult a megyében, amit az országos döntések tovább fokoztak – ennek eredményeképp először Békéscsabán, majd Gyulán is megalakultak a szakképző központok. Ezek jellemzően elszívó erővel bírnak, ezzel egyes területek (a megye északi és déli részén) periféria jellegét erősítik. Orosháza és Szarvas középiskolái továbbra is meghatározó jelentőségűek maradtak, míg más városok képzőintézményeinek szolgáltatásai gyengültek ezen folyamatok eredményeképp.

A megyében tehát az intézményrendszer centralizáltabb, mint országosan jellemző: míg országosan egy székhelyintézményre 3,14 feladat-ellátási hely jut, addig a megyében ez a szám 4,18; a szakközépiskoláknál ez 7,2, a szakgimnáziumoknál pedig 5,75. A megye intézményrendszere nagyon kis mértékben szakképzés-centrikusabb, mint az országosan jellemző.

21. ábra; A középfokú feladat-ellátási helyek aránya a megyében és országosan

Forrás: *oktatas.hu*;

Az egyes feladatok közötti átfedéseket az alábbi táblázat mutatja be. Természetesen a szakközépiskolai és szakgimnáziumi feladat mutatja a legnagyobb átfedést, ám más feladatok is nagy számban jelennek meg párhuzamosan egy-egy telephelyen.

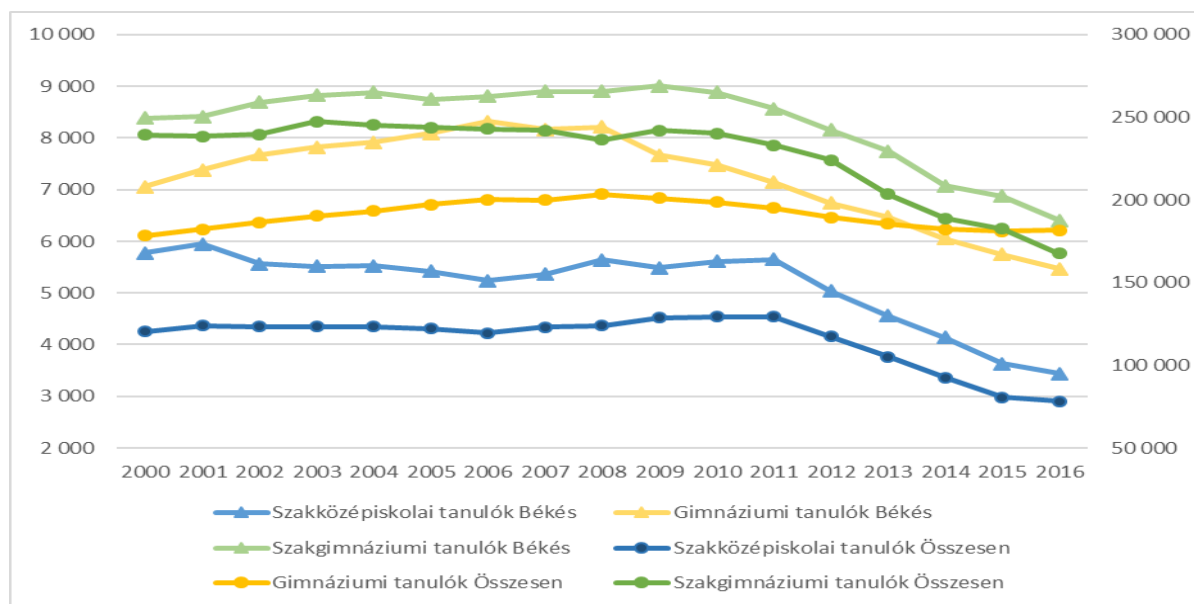
7. táblázat; Az egyszerre több feladatot ellátó feladat-ellátási helyek száma Békés megyében (2017 augusztus)

	Gimnázium		Szakgimnázium		Szakközépiskola	
	feladat-ellátási hely	ebből székhely	feladat-ellátási hely	ebből székhely	feladat-ellátási hely	ebből székhely
Szakgimnázium	13	6				
Szakközépiskola	6	2	48	6		
Szakiskola	1	-	2	-	3	-

Forrás: Oktatási Hivatal; www.oktatas.hu;

Az országos folyamatoktól eltérően a demográfiai hullámvölgy minden középfokú intézménytípusban éreztette hatását – a gimnáziumi létszámok is hasonló mértékben csökkentek, mint a szakképzési létszámok. A szakképzési létszámok tekintetében nagyon hasonlóan alakult a létszámcsökkenés, mint az országosan megfigyelhető (lásd az alábbi ábrát).

22. ábra; A középfokú intézmények létszáma hosszú időszoron (nappali munkarend, fő)

Forrás: KSH;

Összességében elmondható, hogy a középiskolák létszáma az elmúlt 6 évben 6 ezer fővel, azaz 28%-kal csökkent, ami hatékonysági kérdéseket is felvethet a feladat-ellátásban.

Ahogy ez országosan is megállapítható, az általános iskolai létszámok alapján a következő 4 évben várhatóan folytatódik a középfokú létszámok csökkenése (minden belépő felsős osztályban alacsonyabb volt a létszám, mint az azt megelőző évben), ám **5 év után nagyjából eléri a minimumát, és várhatóan nem csökken tovább.** Sok tényező befolyásolja azt, **hogy ez a csökkenés az egyes iskolatípusok között hogyan oszlik meg;** a gimnáziumok várhatóan továbbra is megtartják vonzerejüket a szakképzéssel szemben, ahogy eddig is történt.

A középfokú intézmények fenntartói összetétele, mint korábban már jeleztük, hasonlít az országoshoz. Részletesebb elemzés után azt állapíthatjuk meg, hogy az alábbi telephelyi megoszlás figyelhető meg.

8. táblázat; A szakképzési feladat-ellátási helyek fenntartónkénti megoszlása

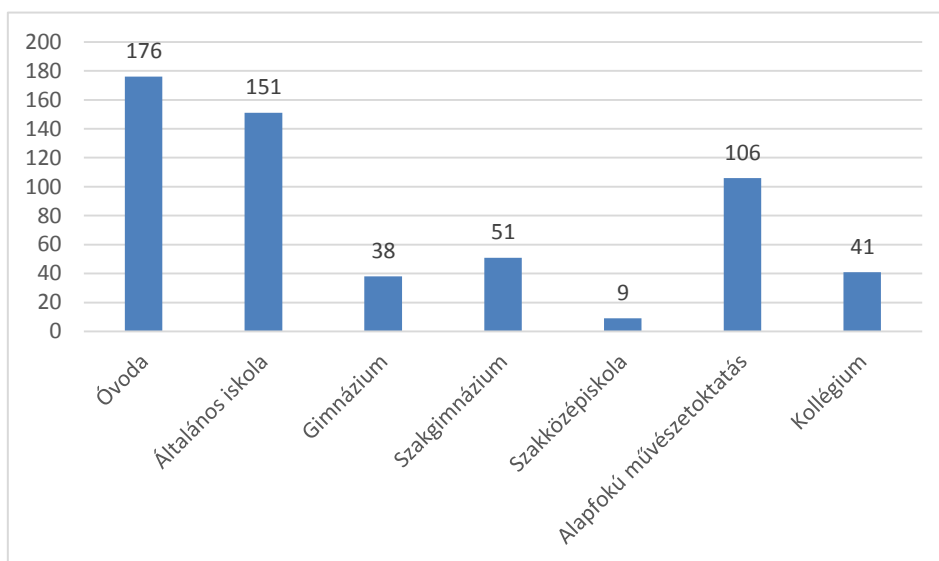
Fenntartó típusa	Szakgimnázium	Szakközépiskola	Szakiskola
NGM	43	34	2
FM	5	5	
Egyházi felsőoktatási intézmény	4	4	
Egyházi jogi személy	8	4	
Kft/ Nkft.	6	2	
Tankerületi központ	3	2	5
Vallási tevékenységet végző szervezet			2

Forrás: oktatás.hu

Az elmúlt években jelentős változások zajlottak mind az oktatási intézményrendszer, mind az oktatás tartalma tekintetében. A fenntartó-váltások száma megnőtt - noha az egyházi szerepvállalás erősödése nem az intézmények állami fenntartásba vételével kezdődött, már korábban is megfigyelhető tendencia volt.

2017-ben a megyében összesen 586 olyan feladat-ellátási hely működik, amely valamilyen oktatási ellátást nyújt (akár párhuzamosan többfélét). A legtöbb feladat-ellátási hely óvodai feladatot lát el (176 db), ezután az általános iskolai (151), illetve az alapfokú művészetoktatással foglalkozik a legtöbb telephely.

23. ábra; Az egyes köznevelési feladatot ellátó feladat-ellátási helyek száma (2017. 08. 10.)

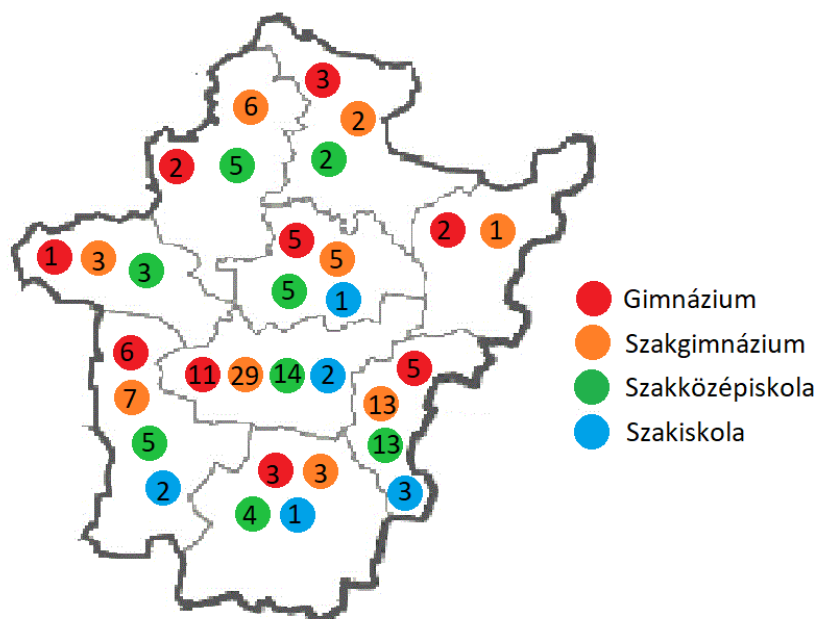

Forrás: oktas.hu

A fenntartói összetétel jelentős egyházi jelenlétet mutat: az óvodai feladat esetében a telephelyek 17%-a (országosan 7%), az általános iskoláknál 27% (országosan 14%). Középfokon nem jellemző az országos aránytól való eltérés. Az óvodák esetében a legnagyobb fenntartók a települési önkormányzatok (vagy azok társulásai) a feladat-ellátási helyek 70%-ával. Az általános iskolai feladat 63,5%-át a tankerületi központok látják el. A gimnáziumok esetében a tankerületi központok ugyanannyi feladat-ellátási hellyel rendelkeznek (9 db), mint az egyházi jogi személy-, illetve a kft-típusú fenntartók. A szakképzésben a fő fenntartó a Nemzetgazdasági Minisztérium.

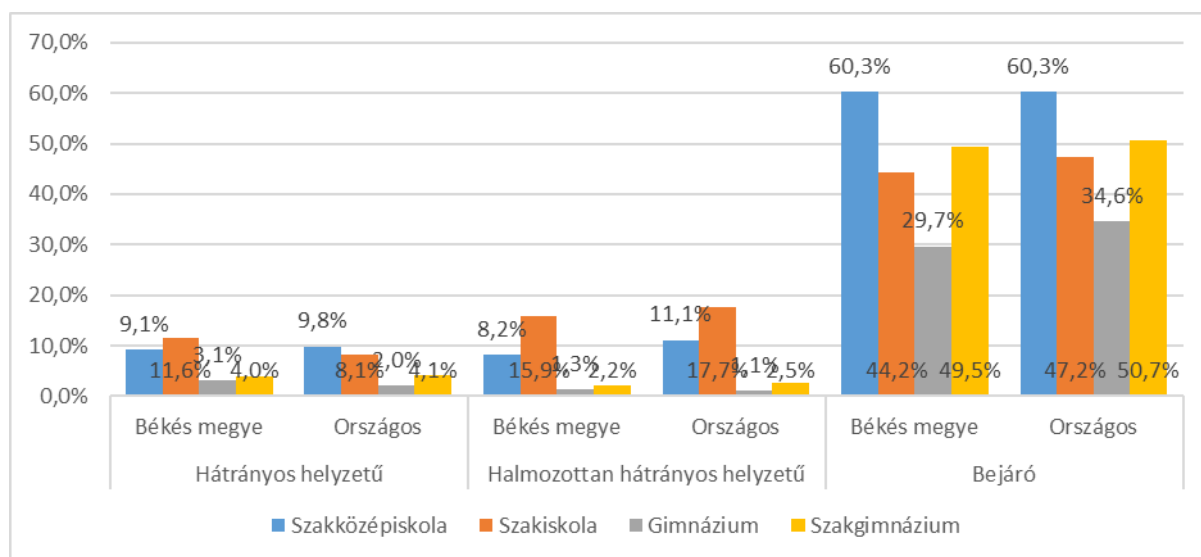
A megye szakképzési térszerkezete – képzési kínálat

A megye középfokú feladat-ellátása erősen megyeközpontú, ami más megyék esetében is jellemző. A Gyulai járásban van még jelentősebb intézményrendszer, különösen a szakképzést tekintve (ez visszatükröződik abban is, hogy a megye relatív kis lakosságszáma ellenére két szakképzési centrum működik itt) – folytatva a megye oktatási tradícióit.

24. ábra; A feladat-ellátási helyek eloszlása a megyében

Forrás: *oktatas.hu*;

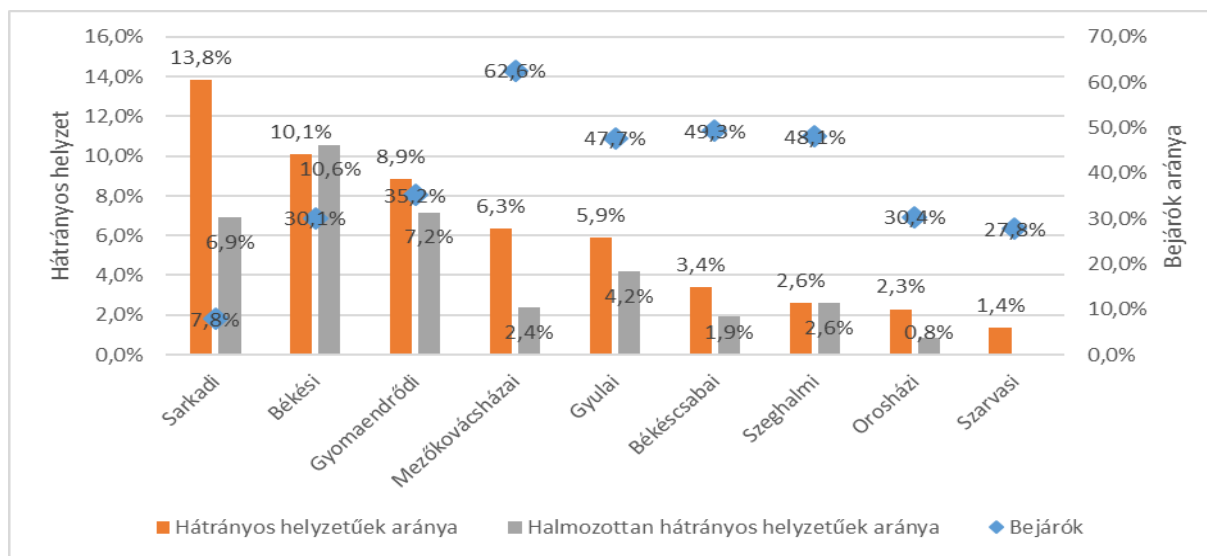
A hátrányos helyzetű tanulók aránya közel van az országos átlaghoz, és a hátrányos helyzetűekkel kapcsolatos szabályok megváltozása következtében az elmúlt években statisztikailag nagymértékben csökkent. Ebből a szempontból tehát a megye oktatási rendszerének nem kell az átlagosnál nagyobb kihívással szembenéznie. A legrosszabb helyzetben a szakiskolák vannak (korábban speciális szakiskola). A bejárók arányában sincs drasztikus különbség az országos átlaghoz képest; legtöbben a szakgimnáziumi oktatásban való részvétel érdekében indulnak útnak minden reggel.

25. ábra; Néhány diákjóléti adat bemutatása (2016/2017)

Forrás: *KIR-STAT*;

Érzékelhetők megyén belüli különbségek a fenti három adatban. A legkevesebb bejáró a Sarkadi járásban van, míg legtöbb a Mezőkovácsházai járásban. A hátrányos helyzetűek legkisebb arányban a Szarvasi, az Orosházi, valamint a Szeghalmi járásban tanulnak középfokú intézményekben. Az iskolába való napi utazás több szempontból is megterhelő a középiskolásoknak, illetve családjaiknak: lelkileg, anyagilag, fizikálisan is pluszt igényel azokhoz képest, akiknek nem kell utazással töltenie az időt. Ez az arány azt jelenti, hogy naponta mintegy 7 ezer tanuló indul útnak a megyén belül, hogy iskolába járhasson.

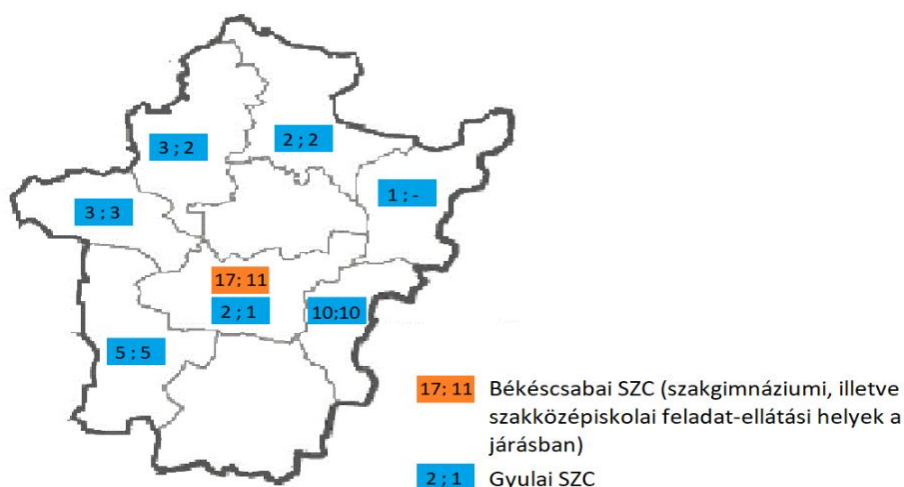
26. ábra; A középfokon tanulók jóléti adatainak járási különbségei (2016/2017)

Forrás: KIR-STAT 2016/2017;

A megyében két szakképzési centrum működik a 2017/2018-os tanévben: egy Békéscsabán, egy pedig Gyula központtal működik. A békéscsabai intézmény csak a megyeszékhelyen rendelkezik képzőhellyel, míg a gyulai több járásra is kiterjed.

27. ábra; A két megyei szakképzési centrum telephelyeinek elhelyezkedése

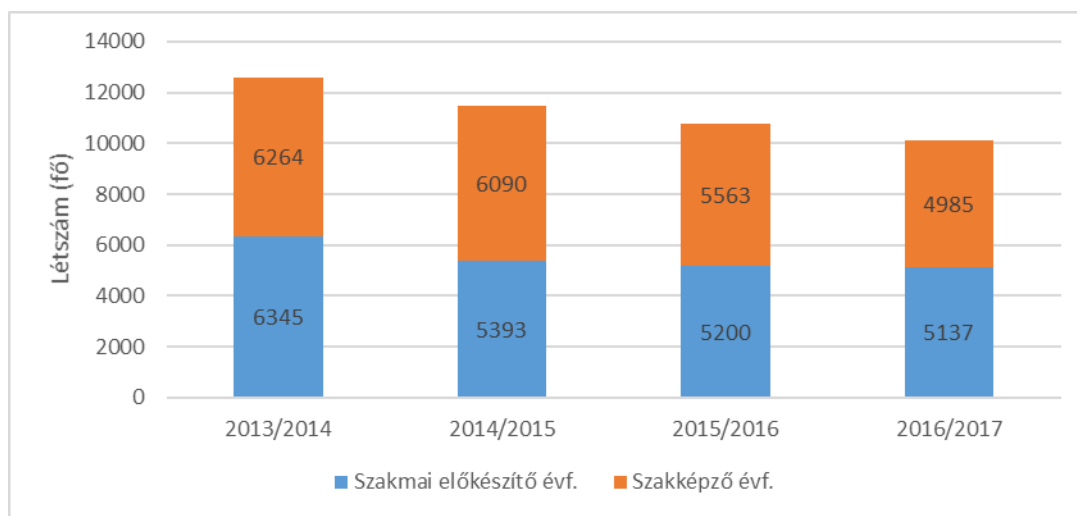

Forrás: oktatás.hu

A szakképzésnek elsősorban a munkaerő-piaci elvárásokat kell szem előtt tartania, ezért fontos hogy a Békés Megyei Fejlesztési és Képzési Bizottság javaslatára a Kormány rendeletben határozza meg, melyek azok a szakmák, amelyekre hiány-szakképesítésként történik a beiskolázás, illetve melyek azok, amelyekre kevésbé van szükség a munkaerő-piacon.

A megyében a szakmacsoportos előkészítő évfolyamokon évente kismértékű csökkenés figyelhető meg (ez gyakorlatilag csak a szakgimnáziumokra vonatkozó adat), míg a szakképző évfolyamokon évi mintegy 500 fővel csökken a létszám. Országosan ezekhez az arányokhoz hasonló csökkenés volt megfigyelhető az elmúlt négy évben.

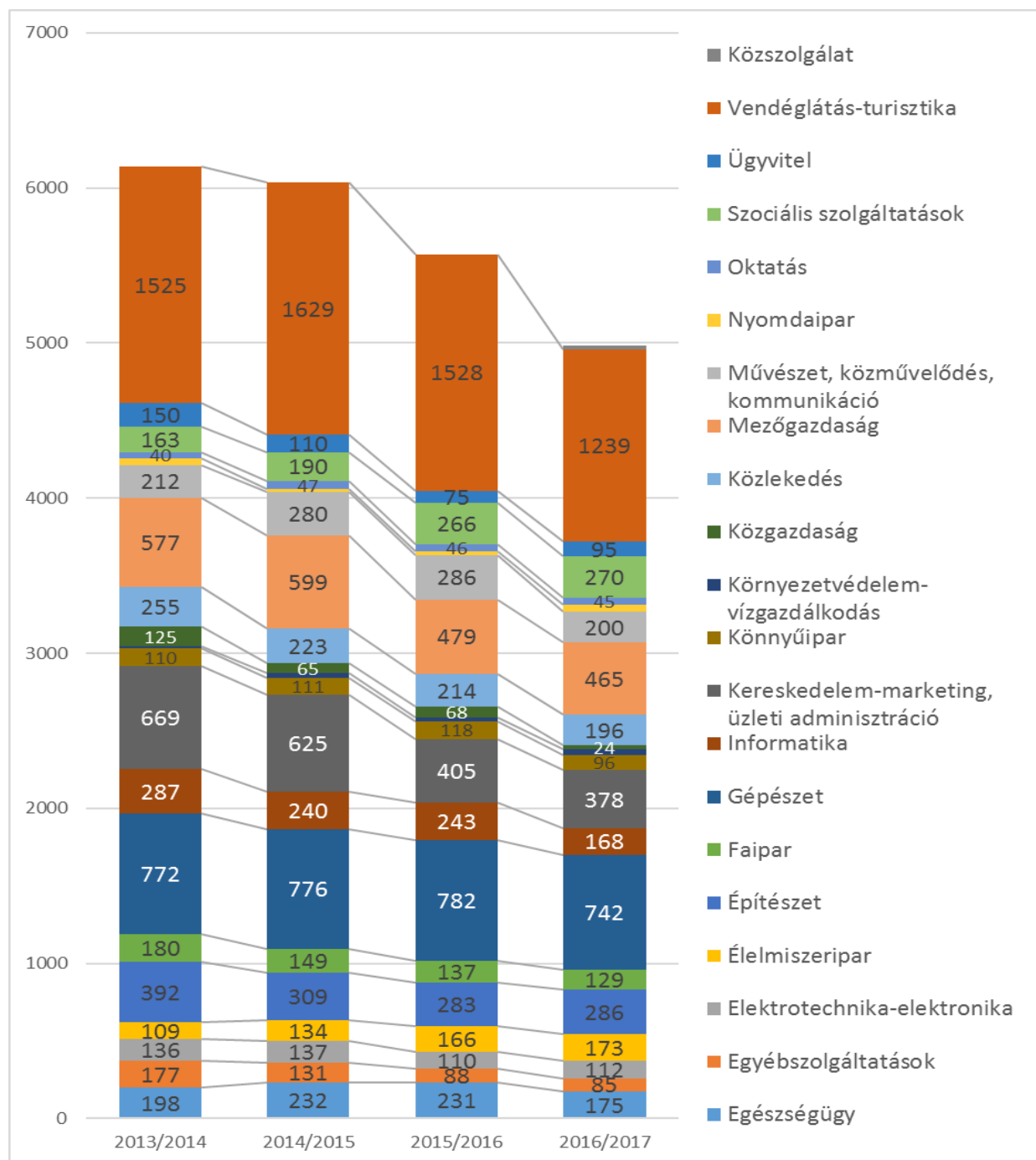
28. ábra; A szakképzési létszámok a megyében működő intézményekben

Forrás: KIR-STAT 2013-2016

A szakképzési évfolyamokon csak apróbb változások figyelhetők meg a szakmacsoportos arányokban a folyamatos nagymértékű létszámcsökkenés mellett. A vendéglátás-turisztika továbbra is legfontosabb szakmacsoport a megyében (a tanulók mintegy 25%-ával), míg a kereskedelem némileg visszaszorult, a gépészet pedig kismértékben erősödött. A szociális szolgáltatások szakmacsoport súlya is nő, ahogy az élelmiszeriparnál is ez figyelhető meg.

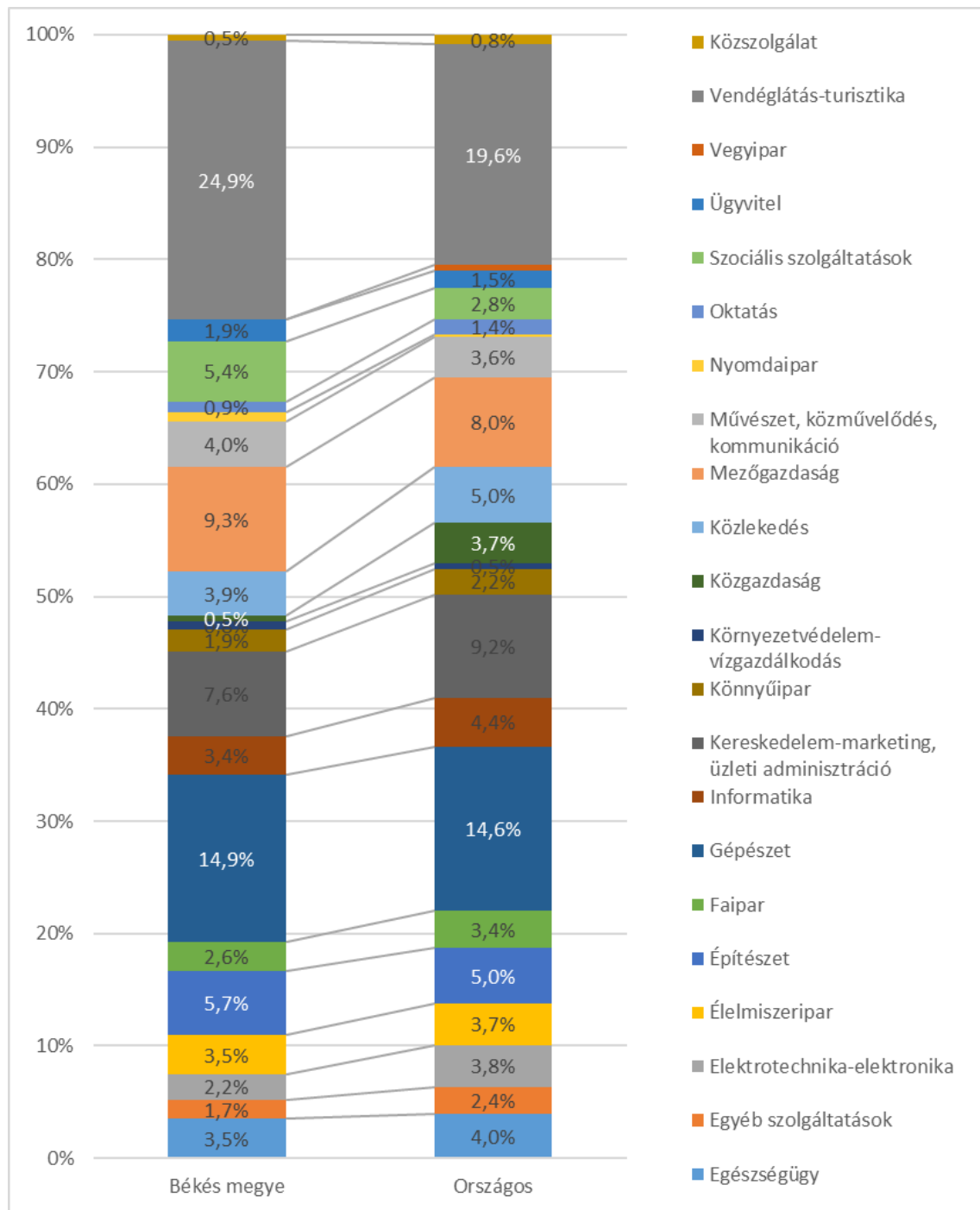
29. ábra; A szakmacsoportos oktatási létszámainak változása – szakiskola (2016-tól szakközépiskola) és szakközépiskola (2016-tól szakgimnázium) együtt, nappali képzés

Forrás: KIR-STAT 2013-2016;

Ahogy a következő ábrán is látszik, a vendéglátás az országostól eltérően magas arányban van jelen a megyében, ahogy a szociális szolgáltatások és a mezőgazdaságra is ez a jellemző. A gépészet és az építészet szakmacsoport csak kismértékben játszik nagyobb szerepet megyei, mint országos szinten. Az informatikai területen kínált képzések aránya azonban elmarad az országos átlagtól. Az élelmiszeripar is alacsonyabb arányban van jelen, a megye mezőgazdasági jellege ellenére.

30. ábra; A békés megyei és az országos szakmacsoportos megoszlások (2016/2017, nappali munkarend, szakképző évfolyamok)

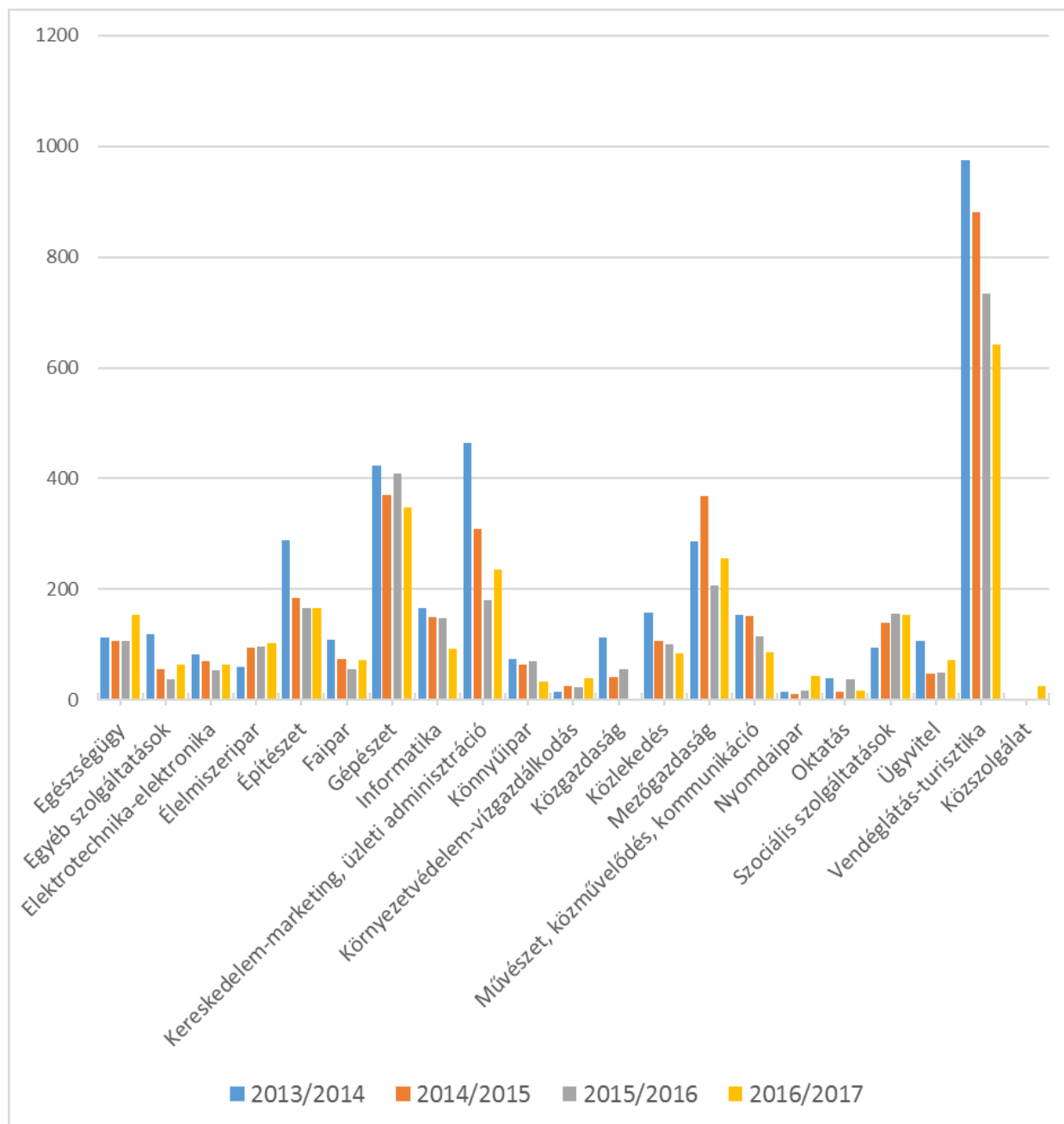
Forrás: KIR-STAT 2016;

Ami a Megyei Fejlesztési és Képzési Bizottság szempontjából, illetve munkaerő-piaci szempontból is az egyik legfontosabb mutató, az az, hogy milyen az első szakképzési évfolyamra lépő diákok létszámváltozása.

Ez alapján a vendéglátás-turisztika, a közgazdaság egyre inkább veszít jelentőségéből, míg a többi szakmacsoportban is (hullámzóan) csökkennek a létszámok. Az élelmiszeripar, a

szociális szolgáltatások és az egészségügy, amelyik nem veszített tanulót (sőt növelni tudta a beiskolázást), az elektrotechnika-elektronika és a gépészet szakmacsoport tartja magát, az építészet szakmacsoport a korábbi évek létszámának felénél stabilizálódni látszik.

31. ábra; Az első szakképzési évfolyamra belépők száma szakmacsoportonként (nappali munkarend)

Forrás: KIR-STAT 2013-2016;

Országos szinten is hasonlóak a beiskolázás folyamatai, noha az informatikában (a megyeivel ellentétben) nem csökkennek a létszámok, ahogy a mezőgazdaság szakmacsoportban sem.

A vendéglátás szakmacsoport megyei súlyát mutatja, hogy a két legnagyobb beiskolázású szakmai is ebbe a szakmacsoportba tartozik. Az országosnál jelentősen nagyobb súlya van a

megyében a gyakorló ápoló, a szociális gondozó és ápoló, a mezőgazdasági gépész és turisztikai szervező, értékesítő szakmáknak. Az eladó és asztalos szakmák némileg kisebb súllyal jelennek meg a megye szakképzésében, mint átlagosan jellemző hazánkban.

9. táblázat; A 15 legnagyobb beiskolázású szakközépiskolai (korábban szakiskolai) szakma (a 2013-2016 tanévek átlagában)

Szakma neve	Átlagos beiskolázás (fő)	Megyei rang	Országos rang
Szakács	249	1.	1.
Pincér	222	2.	2.
Hegesztő	153	3.	4.
Cukrász	117	4.	5.
Eladó	116	5.	3.
Gépi forgácsoló	85	6.	8.
Szociális gondozó és ápoló	85	7.	12.
Gyakorló ápoló	78	8.	24.
Mezőgazdasági gépész	77	9.	18.
Vendéglátásszervező-vendéglős	77	10.	11.
Élelmiszer- és vegyiáru eladó*	97	11.	22.
Kőműves és hidegburkoló	56	12.	9.
Asztalos	50	13.	10.
Turisztikai szervező, értékesítő	66	14.	25.
Női szabó	50	15.	19.

*: a szakma kivezetésre került 2015-től;

Forrás: KIR-STAT 2013-2016

A szakképzés kibocsátásában (végzettek száma) az országoshoz hasonlóan szintén a vendéglátás-turisztika szakmacsoport a legfontosabb (évi átlagos kibocsátás 2013-2016 között 353 fő), ezután a gépészet (257 fő), a kereskedelem-marketing (205 fő), valamint a mezőgazdaság (135 fő) következik. Az oktatás és nyomdaipar a megyében legkisebb kibocsátású szakmacsoport.

A sikeresen végzettek száma 2013-ról 2016-ra mintegy 400 fővel csökkent (2052-ről 1677 főre). Ez nyilván megmutatja hatását (az elvándorlással együtt) a megye fejlődési potenciáljában, illetve a vállalatok munkaerő-hiányában is.

Az elmúlt négy évben a legnagyobb kibocsátású szakma az élelmiszer- és vegyi áru eladó volt (összesen 371 fő), ezután a szakács (360), a pincér (282), a hegesztő (269) és gépi forgácsoló (196 fő) következik.

10. táblázat; A 15 legnagyobb kibocsátású szakközépiskolai (korábban szakiskolai) szakma (a 2013-2016 tanévek átlagában)

Szakma neve	Átlagos kibocsátás (fő)	Megyei rang	Országos rang
Élelmiszer- és vegyiáru eladó	93	1.	2.
Szakács	90	2.	1.
Pincér	71	3.	3.
Hegesztő	67	4.	4.
Gépi forgácsoló	49	5.	7.
Fodrász	46	6.	10.
Idegenforgalmi szakmenedzser	54	7.	34.
Kőműves	38	8.	13.
Cukrász	37	9.	8.
Kisgyermekgondozó, -nevelő	37	10.	23.
Logisztikai ügyintéző	35	11.	5.
Bútorasztalos	31	12.	14.
Mezőgazdasági gépszerelő, gépjavító	30	13.	67.
Géplakatos	29	14.	33.
Vendéglátásszervező-vendéglős	39	15.	17.

Forrás: KIR-STAT 2013-2016;

A 2016/2017-es tanévben összesen 98 szakmában indult képzés (az első szakképzési évfolyamra belépők száma alapján). 60 szakma esetében nincs párhuzamos beiskolázás, csak egy képzőhelyen indult képzés.

A legnagyobb párhuzamosságok nyilvánvalóan a nagy létszámú szakmákban vannak, így például az Eladó vagy a Pincér esetében (7-7 telephelyen indult 2016-ban).

A legtöbb átfedés Gyula és Békéscsaba, illetve Békéscsaba és Orosháza települések között van (mindkét esetben 15 szakma érintett), ám néhány esetben városon belüli párhuzamosságok is vannak.

32. ábra; A több telephelyen beiskolázással rendelkező szakmák 2016/2017-ben

Párhuzamok	Gyoma	Déaványa	Szeghalom	Szarvas	Békéscsaba	Békés	Magyarbánhelyes	Gyula	Sarkad	Kétegyháza	Elek	Mezőhegyes	Orosháza
Asztalos				x	x			x					x
CAD-CAM informatikus					x			x					
Cukrász					x	x		2					
Eladó					x	x		2			x		x
Festő, mázoló, tap.				x	x			x					x
Fodrász		x			x								
Fotográfus és fotótermék-ker.					x								x
Gépgyártástechn. techn.					x								x
Gépi forgácsoló					x	2							x
Grafikus –Alk. grafikus					2								
Gyakorló ápoló					x			x					x
Gyakorló fodrász					x								x
Hegesztő		x	x		x	x		x					x
Informatikai rendszerüz.			x	x	x								
Ipari gépész			x										x
Irodai titkár				x	x								x
Kereskedő				x	x			x					
Kisgyermekgondozó, -nev.							x						x
Kőműves és hidegb.					2			x					
Központifűtés- és gázh. rsz.						x		x					
Közzszolgálati ügyintéző				x	2			x					x
Logisztikai és száll. üi.					x			x					
Lovász	x											x	
Mezőgazdasági gazda., falusi vl.										x			x
Mezőgazdasági gépész						x				x		x	
Népi kézműves					x	x							
Női szabó			x		x								x
Pincér				x	x			2			x		x
Sütőipari és gyorspékségi munkás						x		x					
Szakács				x	x			x			x		x
Számítógépes adatrögzítő							x						x
Számítógép-szerelő, karbantartó		x			x								
Szociális gondozó és ápoló		x		x		x		2					x
Vendéglátásszervező-vendéglős				x	x	x		x					x
Villanyszerelő					x			x					

Forrás: KIR-STAT 2016

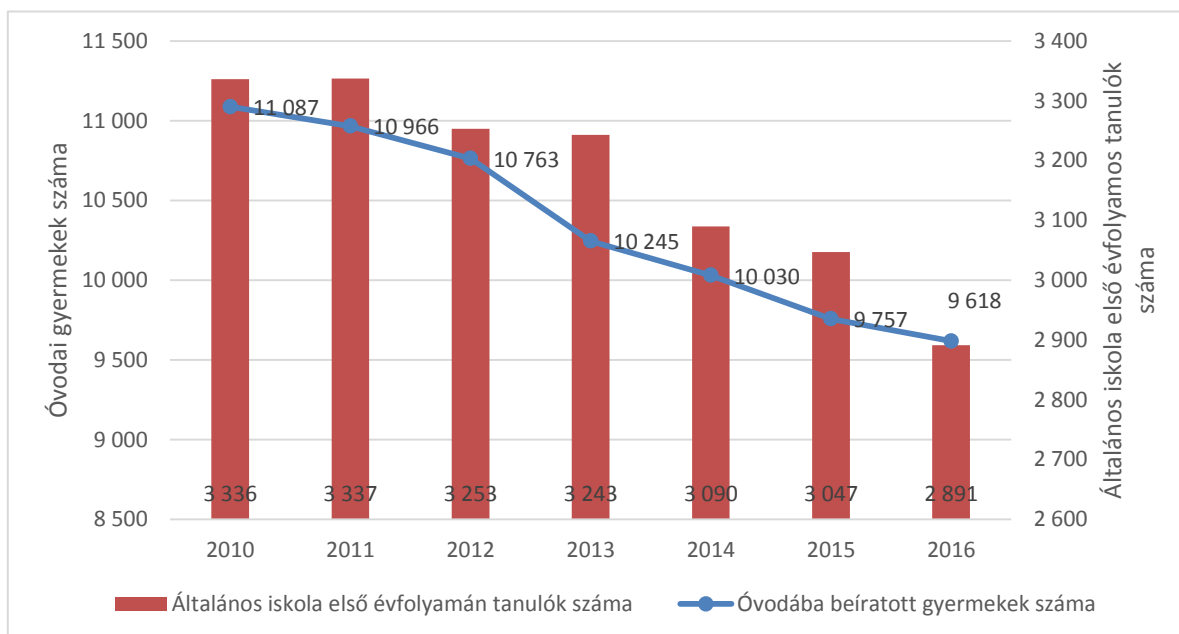
A párhuzamosan indított szakmák közül többen is jellemző, hogy 6-9 fővel indul egy-egy telephelyen képzés, ami felvet bizonyos mérethatékonysági kérdéseket.

A szakmaszerkezet szétaprózódottságának vizsgálata nyomán látható, hogy egyrészt a szakképzés sikeresen próbálja kielégíteni a megyei mikro-, és középvállalkozások szakemberigényét, másrészt a beiskolázási létszámok olyan csekély számú tanulóval tanúskodnak, amely értelmezhetetlen egy komolyabb befektetésre készülő hazai vagy külföldi nagyvállalat számára.

Várható tanulólétszámra vonatkozó prognózis

A köznevelésben tanulók száma a megyében folyamatosan csökken, a demográfiai folyamatoknak megfelelően. Az óvodai létszám elmúlt években megfigyelhető csökkenése a következő néhány évben már nem fog jelentősebb visszaesést okozni az általános iskolai beiskolázásban, némi csökkenés még továbbra is várható. A 2016/2017. októberi adatok alapján 9.618 gyermeket írtak be szülei óvodai ellátásba. Az élveszületések számának stabilizálódása miatt a következő néhány év további csökkenése után az óvodások, illetve az elsősök száma is stabilizálódik majd.

33. ábra; A köznevelésbe belépők száma a megyében

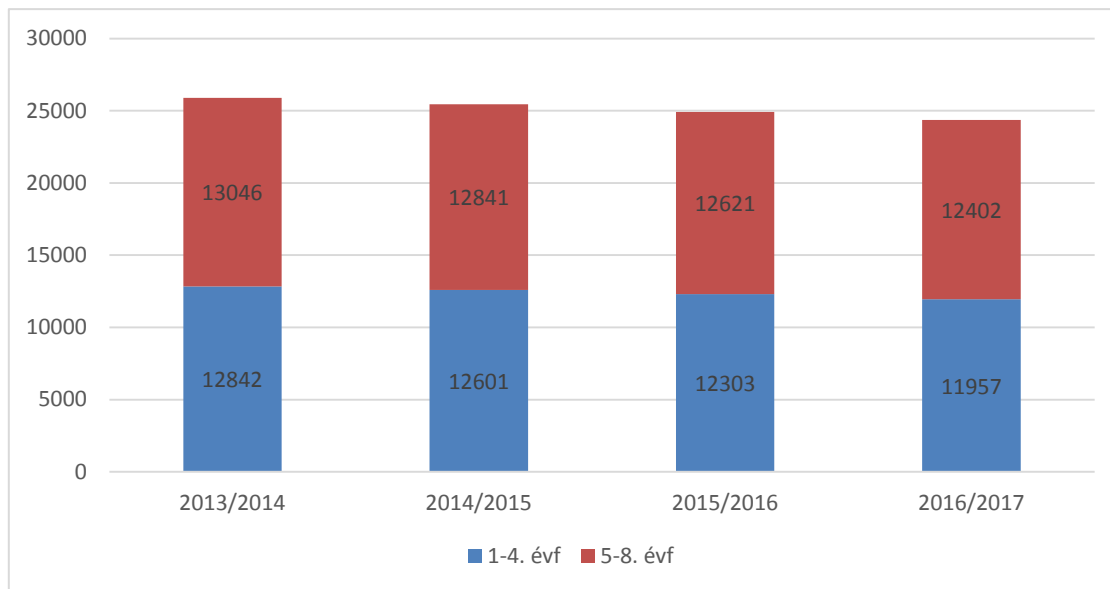

Forrás: KSH; Stadat táblák;

Az elsős általános iskolások száma a vizsgálható évek során 1000 fővel csökkent (ez a törvény által előírt átlagos osztálylétszámmal számolva 40-45 osztály eltűnését jelenti három tanév alatt).

Az elmúlt négy tanévben általános iskolában mintegy 1500-zal csökkent a tanulók száma; a csökkenésben az alsóbb évfolyamok nagyobb szerepet játszanak: alsó tagozaton a négy év alatt 7, felsőben 5%-os a csökkenés.

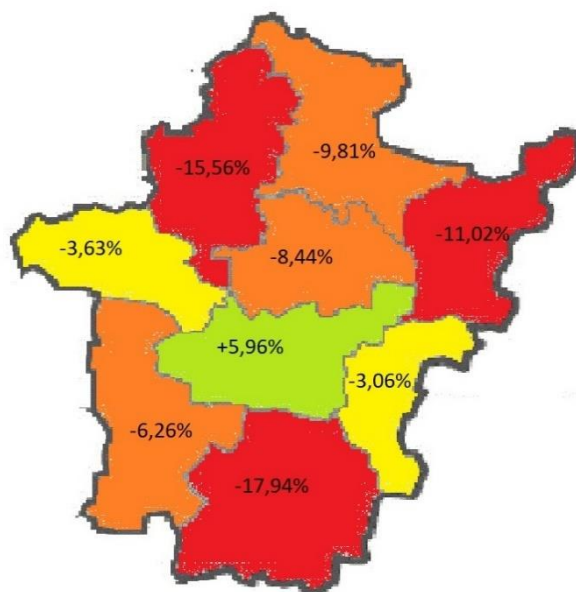
34. ábra; Az általános iskolai létszámok változása Békés megyében (fő)

Forrás: KIR-STAT 2013-2016;

A létszámcsökkenés területileg nem egységesen oszlik meg a járások között: míg a Békéscsabai járásban még nőttek is a létszámok, a megye periferiáján lévő járásokban négy év alatt a tanulók hatoda-tizede „tűnt el” az általános iskolákból.

35. ábra; Az általános iskolai létszámok változása járásonként a 2016/2017 és a 2013/2014-es tanévek között

Forrás: KIR-STAT 2013-2016; saját szerkesztés

Beiskolázási és kibocsátási adatok

Célszerű áttekinteni, hogy hogyan alakult a beiskolázás és kibocsátás a megyében az elmúlt 4 évben támogatott szakmák esetében. Ezek az alábbiak.

11. táblázat; A békés megyei ösztöndíjjal támogatott szakmák az elmúlt 4 évben

2016/2017	2015/2016	2014/2015	2013/2014
Bádogos	Ács	Ács	Ács
Épület- és szerkezetlakatos	Épület- és szerkezetlakatos	Épület- és szerkezetlakatos	Épület- és szerkezetlakatos
Erősáramú elektrotechnikus			
Festő, mázó, tapétázó	Gazda		
Gazda	Gépi forgácsoló	Gépi forgácsoló	Gépi forgácsoló
Gépi forgácsoló	Hegesztő	Hegesztő	Hegesztő
Gyakorló ápoló	Kőműves és hidegburkoló	Központifűtés- és gázhálózat rendszerszerelő	Központifűtés- és gázhálózat rendszerszerelő
Hegesztő			
Kőműves és hidegburkoló	Központifűtés- és gázhálózat rendszerszerelő	Mezőgazdasági gépész	Mezőgazdasági gépész
Központifűtés- és gázhálózat rendszerszerelő			
Lovász			
Magasépítő technikus	Szociális gondozó és ápoló	Szociális gondozó és ápoló	Szociális gondozó és ápoló
Mélyépítő technikus			
Mezőgazdasági gépész			
Női szabó	Női szabó	Női szabó	Női szabó
Nyomdaipari gépmester	Útépítő		
Szociális gondozó és ápoló	Villanyszerelő	Villanyszerelő	Villanyszerelő
Útépítő			
Villanyszerelő	Víz-, csatorna- és közmű-rendszerszerelő	Víz-, csatorna- és közmű-rendszerszerelő	Víz-, csatorna- és közmű-rendszerszerelő
Víz-, csatorna- és közmű-rendszerszerelő			

Forrás: Kormányrendeletek a szakmaszerkezeti döntésről és a szakiskolai tanulmányi ösztöndíjról;

A megye területfejlesztési koncepciójának helyzetelemzés⁹ c. dokumentuma megállapítása szerint: „Ugyanakkor a felsőoktatásba jelentkezők és felvettek adatai egyértelműen bizonyítják, hogy tehetséges, kiművelt, felkészült fiatalok az országos átlagnak megfelelő arányban élnek a megyében. Az, hogy a Békés megyében végzett középiskolások érettségi eredményei vagy felsőoktatási felvételi adatai semmivel sem mutatnak rosszabb arányt más megyékhez képest, nemcsak azt jelenti, hogy az itt élő népesség képességeiben sem marad el az ország más megyéitől, területeitől, településeitől, hanem azt is, hogy a megye alap- és

⁹Forrás:

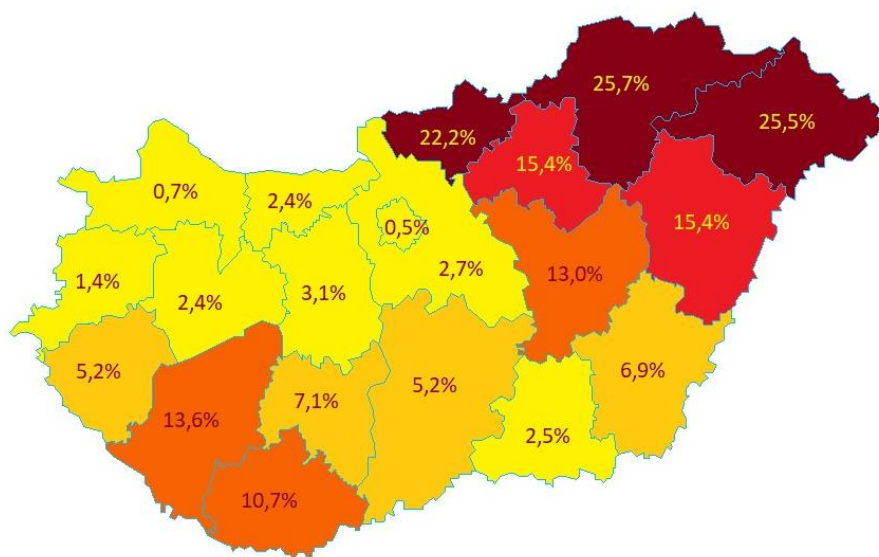
http://www.bekesmegye.hu/wp-content/uploads/2015/11/TFO_Teruletfejlesztési_Koncepcio_Helyzetelemzes.pdf

középfokú képző helyei képesek úgy felkészíteni, olyan tudást adni a diákoknak, hogy azok az ország legjobb felsőoktatási intézményeiben, sőt nemzetközi összehasonlításban is megállják a helyüket.”

Hátrányos helyzet a szakképzésben

Békés megyében a hátrányos helyzetűek aránya nem jelentős az óvodások között, a megyék sorrendjében nagyjából a „középmezőnyben” van.

36. ábra; Halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek aránya az óvodákban 2016-2017¹⁰

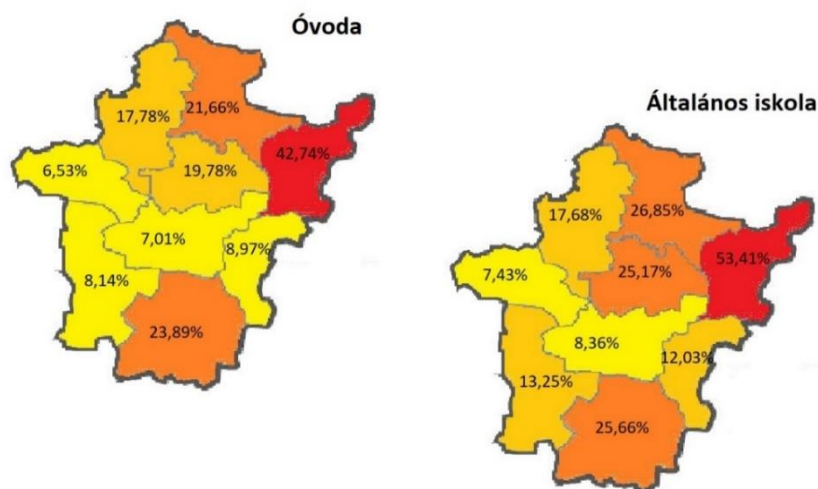

Forrás: KIR-STAT 2016-2017; saját szerkesztés;

A megyén belül is jelentős különbségek vannak. A megye központjában lévő járásokban az országos átlagot el nem érő adatot látunk (az országos átlag a vizsgált adat esetében óvodában 13,77%, általános iskolában 15,76%), és főként a Sarkadi járás adata az, amelyik nagymértékben meghaladja az országos adatot.

¹⁰ A hátrányos helyzettel kapcsolatban megváltozott szabályok miatt célszerű a halmozottan hátrányos helyzetűek adatának használata – lásd az alábbi szövegdobozban szereplő magyarázatot.

37. ábra; Az óvodai és általános iskolai hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek aránya¹¹

Forrás: KIR-STAT 2016-2017; saját szerkesztés;

Megyei szakképzési, gazdasági, munkaerő-piaci igények érvényesülése

Az MFKB évről-évre javaslatot tesz a Kormánynak, hogy melyek a munkaerőpiaci szempontból releváns, támogatandó szakképesítések a megyében, illetve melyek azok, amelyek kevésbé szükségesek a megye gazdasága szempontjából. A Kormány általában elfogadja ezeket a javaslatokat, ám célszerű áttekinteni, hogy milyen változásokat fogantatosítottak az MFKB javaslataihoz képest.

Az MFKB javaslataihoz képest a legnagyobb eltérés a korlátozottan támogatott szakmák keretszámaiban van, az esetek túlnyomó többségében a Kormányrendelet jóval nagyobb keretszámokat adott meg.

12. táblázat; Megyei szakmaszerkezeti javaslat és a kormány által jóváhagyott döntés összehasonlítása

Tanév	MFKB javaslat				Kormányrendelet			
	Támogatott	Korlátozottan	Keretszám	Nem támogatott	T	KT	Keretszám	NT
2014/2015	8	156	4312	64	8	163	5332	67
2015/2016	21	155	5132	69	20	150	13205	75
2016/2017	34	134	3483	80	19	150	13449	79

Forrás: BMKIK adatai alapján saját szerkesztés

Az olyan szakmák, ahol a Kormányrendelet mást határoz meg, hasonlóan alakulnak évről-évre. Az alábbi táblázatban érzékelhető, hogy a 2014/2015-ös tanévben jórészt elfogadta a

¹¹ Az arányban a HH-s és HHH-s gyermekek létszámát összesen szerepeltetjük.

kormányzat az MFKB javaslatait. A legtöbb különbség a 2015/2016-os tanévben mutatkozik, ahol a keretszámok kapcsán is történt néhány szakmában szigorítás.

13. táblázat; Azon szakmák felsorolása, ahol a Kormányrendelet máshogy döntött, mint az MFKB javaslata¹²

2014/2015		2015/2016		2016/2017	
Erdészeti és vadgazdálkodási technikus	KT --> NT	CAD-CAM informatikus	T --> KT	CAD-CAM informatikus	T --> KT
		Gazda	T --> KT	Csecsemő- és gyermekápoló	T --> KT
Erdészeti szakmunkás	KT --> NT	Gyakorló ápoló	T --> KT	Dízelmotoros vasúti jármű szerelője	T --> KT
Klinikai fogászati higiénikus	KT --> NT	Gyakorló csecsemő- és gyermekápoló	T --> KT	Egészségügyi asszisztens	T --> KT
Földmérő, földügyi és térinformatikai technikus	-11	Gyakorló mentőápoló	T --> KT	Élelmiszeripari szakmunkás	T --> KT
		Szociális gondozó és ápoló	T --> KT	Fotográfus és fotótermék-ker.	T --> KT
		Élelmiszeripari gépésztechnikus	KT --> NT	Gyakorló ápoló	T --> KT
		Élelmiszeripari technikus	KT --> NT	Gyakorló csecsemő- és gyermekápoló	T --> KT
		Halász, haltenyésztő	KT --> NT	Gyakorló képi diagn., nukl. med. és sugárt. assz.	T --> KT
		Parképítő és fenntartó techn.	KT --> NT	Gyakorló mentőápoló	T --> KT
		Sommelier	KT --> NT	Gyakorló szövettani asszisztens	T --> KT
		Zöldség- és gyümölcs-term.	KT --> NT	Mezőgazdasági gépész	T --> KT
		Épületgépész technikus	KT --> T	Mélyépítő technikus	T --> KT
		Faipari technikus	KT --> T	Nyomdaipari gépmester	T --> KT
		Laboratóriumi technikus	KT --> T	Szociális gondozó és ápoló	T --> KT
		Műanyag-feldolgozó techn.	KT --> T	Vendéglátó eladó	T --> KT
		Vegyipari technikus	KT --> T	Dízelmotoros vasúti jármű szerelője	NT --> KT
		Elektromos gép- és készülékszer.	-16		
		Élelmiszeripari szakmunkás	-12		
		Gyógy- és fűszernöv.	-4		

¹² A táblázatban azok a szakmák szerepelnek a korlátozottan támogatottak közül, ahol keretszám-szigorítás történt a Kormányrendeletekben.

		term.			
		Kertész	-12		
		Lovász	-28		
		Mezőgazdasági gépésztechnikus	-34		
		Virágkötő és virágkereskedő	-4		

Forrás: BMKIK adatai alapján saját szerkesztés

Tanulószerződések és együttműködési megállapodások

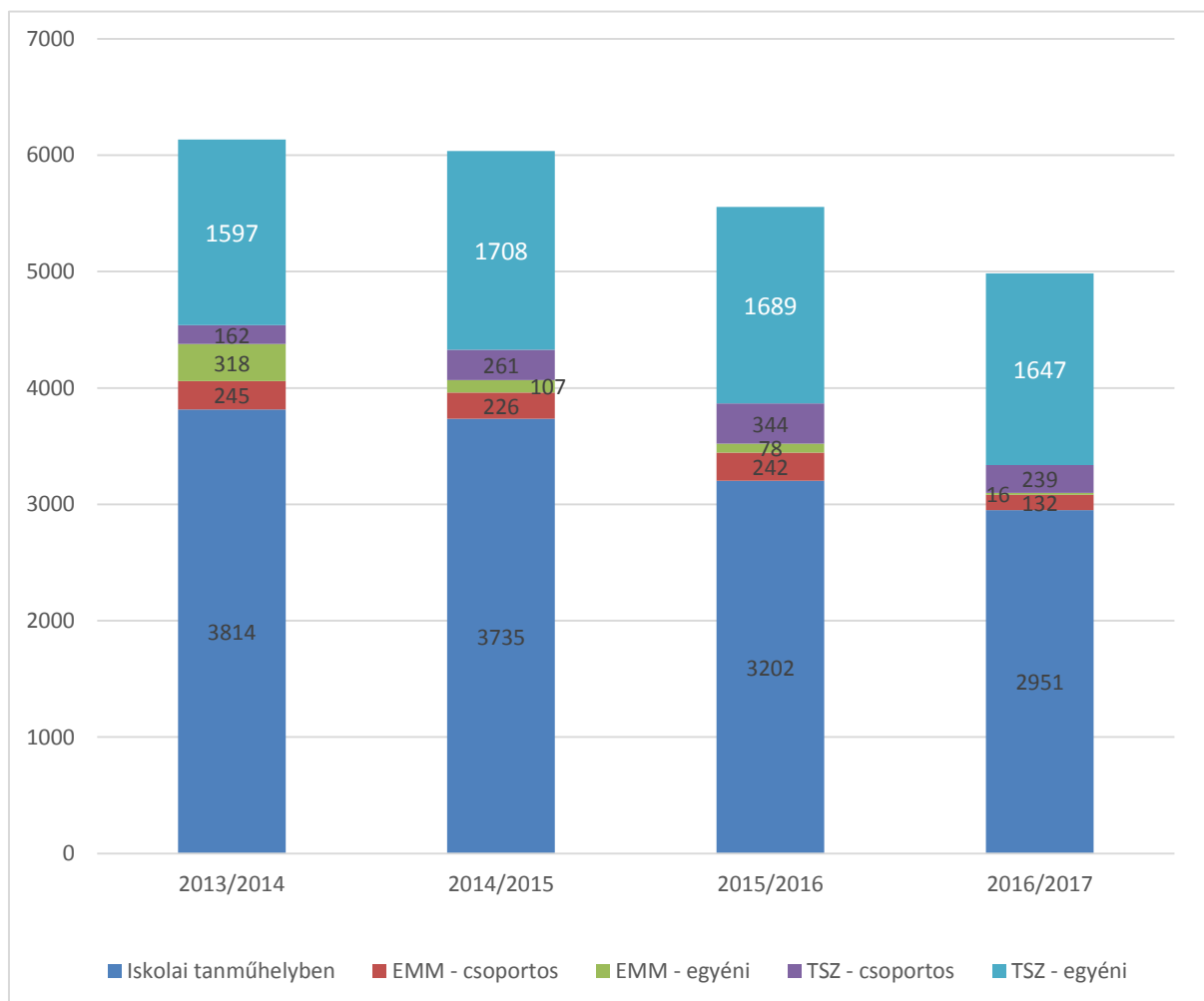
Magyarországon a kamarák 1997 óta gondozzák és tartják nyilván a szakképzésben a tanulószerződéses rendszert. A duális szakképzési rendszer legfontosabb mérőszámai a szakképző iskolák tanulóinak tanulószerződései, az együttműködési megállapodások és a gyakorlati képzőhelyek.

Békés megyében a tanulószerződések száma az első 13 évben progresszíven emelkedett, a 2012/13. tanévre viszont a 2010/11. tanévhez képest mintegy 20%-os csökkenés tapasztalható. Ennek oka egyrészt a jogszabályi háttér megváltozásából (másodszakmában nem lehet tanulószerződést kötni), másrészt a szakképzési struktúra megváltozásából (a 2+3 éves szerkezet után 2+2 éves szerkezet, majd a 3éves képzési szerkezet bevezetése) ered.

A gazdasági válság és a szakképzési változásokra visszavezethető csökkenést megállítani és a duális képzést továbbiakban támogatni hivatott intézkedések közül kiemelkedik a kamarai garanciavállalás intézménye. A 2014. évi XCIX. törvény 367. és 369. §-a szerint): „46. § (1) A gazdasági kamara feladata a tanulószerződés megkötésének elősegítése. Ha megfelelő képzőhely biztosított és így köthető tanulószerződés, a tanuló gyakorlati képzése a szakiskola 9. évfolyamának összefüggő gyakorlatától kezdődően, kizárólag ennek keretében szervezhető meg. A kamarai garanciavállalás legfontosabb dokumentuma az igazolás, amelyet a kamara arról állít ki, hogy részéről nem biztosított a megfelelő képzőhely egy adott tanuló számára. Ez teszi lehetővé az iskola számára, hogy gondoskodjon a tanuló gyakorlati képzéséről.

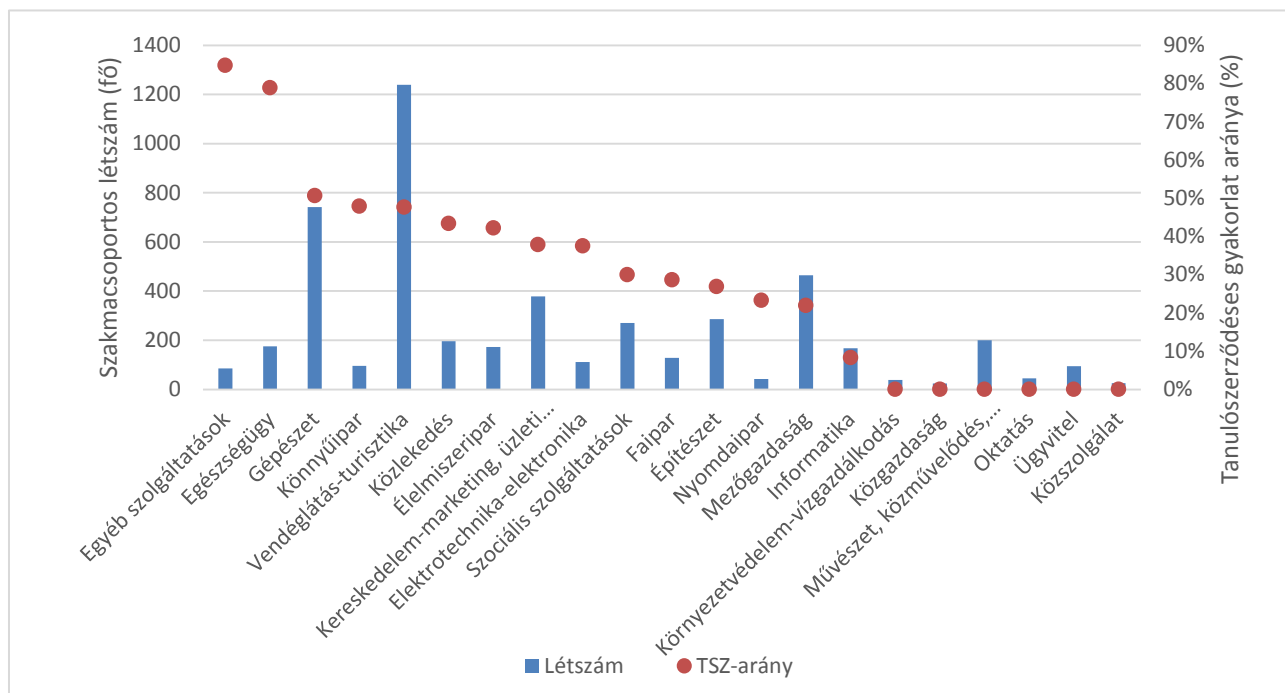
A tanulószerződéssel és együttműködési megállapodással gyakorlaton lévő tanulók száma csökkent az elmúlt években, ám arányuk némileg nőtt a megyében (a kinti gyakorlólhelyen tanulók aránya 37,8%-ról 40,8%-ra nőtt). Az országos átlagtól még így is elmarad némileg (2016/2017-ben 44,2%). A tanulószerződések aránya 37,8%-os, ami az országban a középmezőny végének felel meg a megyék rangsorában.

38. ábra; A tanulószerveződések (TSZ) és együttműködési megállapodások (EMM) számának változása a megyében

Forrás: KIR-STAT (2013-2016)

A szakmacsoportok szerint nagy különbségek vannak abban, hogy milyen arányban van jelen a tanulószerveződések gyakorlata. Hat szakmacsoportban nem jellemző a kinti gyakorlat: Egyéb szolgáltatások, Egészségügy, illetve Gépészet szakmacsoportban viszont több mint a tanulók fele tanulószerveződéssel volt vállalatnál.

39. ábra; A tanulószerveződések aránya szakmacsoportonként (2016/2017)

Forrás: KIR-STAT 2016

Legnagyobb arányban az egyéb szolgáltatások és az egészségügy területén jellemző a tanulószerveződés. Míg legnagyobb számban a gépészet, a vendéglátás-turizmus és a mezőgazdaság területén kötnek tanulószerveződéseket.

14. táblázat; Tanulószerveződések szakma szerinti megoszlása

Szakma	Csoportos tanulószerveződés	Egyéni tanulószerveződés	Összes tanuló	TSZ-arány
Autótechnikus	0	24	24	100,0%
CNC gépekezelő	0	26	26	100,0%
Fotográfus és fotótermék-kereskedő	0	13	13	100,0%
Gáz- és hőtermelő berendezés-szerelő	0	4	4	100,0%
Gyakorló csecsemő- és gyermekápoló	0	10	10	100,0%
Gyakorló kozmetikus	0	9	9	100,0%
Húsipari termékgyártó	39	0	39	100,0%
Kozmetikus	0	27	27	100,0%
Kőműves	0	4	4	100,0%
Szerszámkészítő	0	5	5	100,0%
Vasúti villamos jármű szerelője	0	3	3	100,0%
Ápoló	10	17	29	93,1%
Postai üzleti ügyintéző	25	0	27	92,6%
Nyomdaipari gépmester	0	10	12	83,3%
Pék-cukrász	0	20	25	80,0%

Forrás: KIR-STAT

A végzettek tekintetében a szakképzettséget szerzők 95%-a első szakképesítését szerezte 2016-ban. A legalább második szakmát szerzők száma az elmúlt 4 évben csökkent. A 2016-ban leginkább érintett szakmák az Ápoló (22 fő) Vendéglátó-üzletvezető (16 fő) és a Belovagló (10 fő). Ezek mellett még szociális szakmákban volt jellemző, hogy második szakmaként szereztek: Csecsemő és gyermekápoló (5 fő), Gyermekotthoni asszisztens (6 fő); ezek mellett jellemzően 1-2 fő szerzett szakképesítést az egyes szakmákban.

Az állami célkitűzés országosan 70 000 tanulószereződés elérése. Ezt részben a már említett kamarai garanciavállalás segíti elő, de részben olyan indirekt eszközök, mint a Kiváló Gyakorlati Képzőhely cím is növeli a tanulószereződés ismertségét és elismertségét.

A magas színvonalú gyakorlati képzés elismeréseként és mások elé példaképként való állításnak kiváló eszköze a Békés Megyei Kereskedelmi és Iparkamara korábban meghirdetett „Kiváló Gyakorlati Képzőhely” pályázata. A pályázat célja, hogy erkölcsi elismerésben részesítse azon vállalkozásokat, akik felvállalják a tanulók gyakorlati oktatását. Vagyis a cím adományozásának a célja a minőségi követelményeknek megfelelő, az oktató-nevelő munkát kiemelkedő eredményességgel végző gyakorlati képzőhelyek elismerése, a vállalkozók hatékony ösztönzése a minőségi oktatás szervezése céljából. Ez hozzájárulhat a gyakorlati képzés minőségének emeléséhez, a gyakorlati képzés feltételeinek, modernizációjának és személyi feltételeinek fejlesztéséhez. A cím odaítéléséről a Békés Megyei Kereskedelmi és Iparkamara Szakképzési Bizottsága az Elnökség jóváhagyása mellett dönt.

Hiányszakmák

A hiányszakmák közül volt, ahol sikeres, volt, ahol kevésbé sikeres a folyamatos támogatás. Néhány esetben még a korábban a képzésben lévő tanulók sikeres szakmához jutása biztosított megfelelő utánpótlást, miközben a beiskolázás stagnál. Az épület- és szerkezetlakatos szakmában nem sikerül elérni az áttörést, ahogy a víz-, csatorna- és közmű-rendszereszerelő esetében sem. Leginkább a hegesztő és a szociális gondozó és ápoló szakmák azok, ahol pozitív tendencia látható a kedveltségben.

15. táblázat; Az „örökös hiányszakmák” létszámai

Szakma neve	Kibocsátás (sikeres szakmai vizsga - nappali munkarend)				Beiskolázás (első évfolyamra belépők)			
	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017
Épület- és szerkezetlakatos			2	2	-	-	-	9
Gépi forgácsoló	40	43	54	59	86	78	85	91
Hegesztő	52	55	67	95	161	147	179	126
Központifűtés- és gázhálózat rendszerszerelő				16	23	18	20	20
Női szabó	13	10	11	21	63	49	52	34

Szociális gondozó és ápoló	8	10	20	11	54	98	102	84
Villanyszerelő	17	14	12	15	29	35	39	28
Víz-, csatorna- és közmű-rendszereszerelő	-	-	-	-				4

Forrás: KIR-STAT 2013-2016;

3. Békés megye szakképzési rendszerének SWOT analízise

A megye szakképzési koncepciójának megírásakor, 2013-ban készült el a SWOT analízis, amit a 2015. évi megújítás is felhasznált, illetve kiegészített. A 2015. évi kiegészítéseket kékkel jelöli a táblázat

16. Táblázat: Békés megye szakképzési rendszerének SWOT analízise, 2013, 2015

Erősségek	Gyengeségek
– az elmúlt évek EU-s pályázati forrásait kihasználni tudó szakképzési intézmények megfelelő tanulmányi kapacitással – megfelelő számú és folyamatosan bővülő számú külső gyakorlati képzőhely – a szakképzés területén működő szervezetek magas színvonalú munkavégzése, elkötelezett, innovatív szakemberei – konstruktív szakmai kapcsolat a szakképzés szereplői között – az oktatási intézményekben rendelkezésre állnak a gazdasági igényekhez igazodó szakképzési rendszer működtetésének személyi, tárgyi és szakmai feltételei – növekvő számú, a külgazdaság és szakképzés területén nemzetközi tapasztalatokkal rendelkező duális képzésre alkalmas gyakorlati képzőhely.	– folyamatos demográfiai csökkenés és az elvándorlás okozta csökkenés – a szakképzésben kevés a tanulólétszám – szakiskolákba „maradék-elven” beiskolázott tanulók (tanulási problémák, magatartási zavarok, motivátlanság) – nagyarányú lemorzsolódás a szakiskolákban – hátrányos helyzetű tanulók nagy száma a szakiskolákban – Békés megye gazdasági pozíciója: kevés tőkeerős vállalkozás, kevés beruházás – „az átmeneti időszak” problémái (jogi háttérből eredő bizonytalanságok) – a szakképzésben érintett szervezetek által hozzáférhető egységes szakképzési adatbázis hiánya – a szakképzésből kikerülők elhelyezkedésére vonatkozó adatok hiánya – nem kellően hatékonyan működő pályaaorientációs rendszer
Lehetőségek	Veszélyek
– a duális szakképzési rendszer kormányzati támogatása – az oktatási intézmények, iskolafenntartók, gazdasági kamarák, munkaadói és munkavállalói érdekképviseltek, megyei fejlesztési és képzési bizottság, valamint a nemzeti foglalkoztatási szerv feladatainak bővülése a pályaaorientációban, – a gazdaság igényeihez jobban igazodó szakképzési rendszer kialakítása és működtetése	– Békés megye gazdasági teljesítőképességének további romlása – emelkedő számú elvándorlás a megyéből – duális szakképzés visszaszorulása az erős közoktatási lobbij eredményeképpen – csökken a szakközépiskolai (korábban szakiskolai) tanulók száma – csökken a tanulószerveződések száma – a gyakorlati képzés még mindig jelen levő „túlbürokratizálásával” csökken a gyakorlati

– EU-s pályázati források kihasználása a szakképzési szakértők, vizsgabizottsági tagok, gyakorlati szakoktatók ismereteinek célcsoportos bővítésére. – Hazai pályázati források (gyakornoki program, decentralizált pályázatok, stb.) igénybevétele. – A szakképzési centrumok meglevő tanműhelyi kapacitásainak kihasználása az alapképzési tevékenységében. – A szakképzési centrumok csúcstechnológiás kapacitásának kihasználása a vállalati gyakorlati képzőhelyek technológiai felszereltségének kiegészítésére. – A szakképzési centrumok csúcstechnológiás kapacitásának kihasználása a posztgraduális képzésben. – MFKB-k beiskolázási szerkezetet meghatározó tevékenysége – szakközépiskolai (korábban szakiskolai) tanulók számának növelése a lemorzsolódók számának csökkentésével – tanulószerveződések számának növelése más ágazatok bevonásával – gyakorlati képzőhelyek eszközellátottságának, technikai színvonalának növelésével több tanulót egy időben foglalkoztató stabil gyakorlati munkahelyek. – A képzési kínálatban megjelenő HÍD-programok adta lehetőségek kihasználása a tanulók képességeinek megfelelő iskolatípusba való irányításával.	– képzőhelyek száma – a tanulók kedvezőtlen szociális háttere gátja lehet a megyén belüli mobilitásnak, így a tanulók nem jutnak hozzá a számukra is megfelelő irányú szakképzéshez.
--	---

Az MFKB tagok és a szakképző centrumok meghívásával zajlott megyei fókuszcsoportos beszélgetés a SWOT analízis megállapításait általában megerősítette, néhány esetben pontosította.

A koncepció megújításának elemeként a megye képzőintézményeinek képviselőivel és munkáltatóival készített személyes és telefonos interjúk tovább árnyalták a képet, így az ő meglátásaikkal kiegészült az erősségek – gyengeségek – lehetőségek – veszélyek listája.

Erősségek

A 2017. évi megújítás részben jóváhagyta a korábban megállapított erősségeket:

1. Az elmúlt évek EU-s pályázati forrásait kihasználni tudó szakképzési intézmények, megfelelő tanműhelyi kapacitással.

2. Megfelelő számú és folyamatosan bővülő számú külső gyakorlati képzőhely áll rendelkezésre, elsősorban az ipar területén.
3. A szakképzés területén működő szervezetek magas színvonalú munkavégzése, elkötelezett, innovatív szakemberei, stabil, bejáratott működési rendszer.
4. Konstruktív szakmai kapcsolat a szakképzés szereplői között. Jó a kapcsolat a gazdaság és az oktatás szereplői, illetve a közvetítő megyei kamara között.
5. A szakképzési rendszer reagálni képes a munkáltatói igényekre, a felnőttoktatásban is rendelkezésre állnak erőforrások.
6. Munka alapú tanulás felnőttképzésben való elterjesztése, a kormányhivatal vezette nemzetközi partnerség eredményeinek felhasználása, rendszerbe történő becsatornázása.

A megye erőssége, hogy az NGM-fenntartású szakképzési centrumokban lezajlott az átalakulás, stabilizálódott a helyzet, ennek a centralizációs törekvésnek voltak előzményei a megyében, így ez a változás hamarabb lezajlott.

Ezzel együtt azonban töredezett a megye szakképzési rendszere, a különböző fenntartók (NGM, FM, egyház, kft.) és intézményeik között oszlik meg az egyre kevesebb tanuló. Erős a verseny az egyes iskolák között, ami hosszabb távon **elősegíti a szakképzés minőségének növelését, azonban ezt szükséges összekapcsolni a középfokú intézményrendszer hatékonyságának áttekintésével.**

Az oktatási intézmények felszereltségére és működtetésére vonatkozó személyi, tárgyi és szakmai feltételei erősség került ki a felsorolásból. Ennek háttérében az áll, hogy az oktatási intézmények felszereltsége – fenntartótól függően – eltérő a megyében, illetve a számukra elérhető források is különbözőek.

Egyelőre még szórványosan jelenik meg a munkáltatók részéről a képzési igények közvetítése a szakképző intézmények felé, de az elmondottak alapján a rendszer képes viszonylag gyorsan és rugalmasan reagálni az igényekre. A törvény adta lehetőséget kihasználva, alacsony létszámmal ugyan, de el tudnak indítani olyan szakmai képzéseket, melyre igény és beiskolázás a munkáltatói oldal részéről merül fel.

Gyengeségek

A gyengeségek jelentős része jelenleg is érvényesnek találtatott. A kisebb módosítást az okozza, hogy letisztázódott a gyengeség – veszély kategória annak fényében, hogy az előbbi (definíció szerint) a belső, a megye által is befolyásolható elemekre fókuszál, míg a veszély a külső, a megyén kívül jelentkező, de a megyére befolyással levő negatív faktorokat listázza.

Egyedül az intézményrendszer átalakulásából eredő bizonytalanságok kerültek ki, hiszen mostanra megszilárdult a fenntartói (FM, NGM) rendszer és bejáratódtak a folyamatok.

1. A szakképzésben kevés a tanulólétszám, ez tendenciózan csökken.
2. A szakközépiskolákba (korábban szakiskolákba) „maradék-elven” beiskolázott tanulók (tanulási problémák, magatartási zavarok, motivátlanság) kerülnek be. A tanulók ezért nem motiváltak és nincs előttük az adott szakmához kapcsolódó életpálya-modell.
3. Nagyarányú lemorzsolódás a szakközépiskolákba (korábban szakiskolákba).
4. Hátrányos helyzetű tanulók nagy száma a szakközépiskolákba (korábban szakiskolákba).
5. A tanulók alapkészségei elmaradnak az elvárttól, a munkaerőpiacon szükséges mértéktől.
6. Békés megye gazdasági pozíciója: kevés tőkeerős vállalkozás, kevés beruházás.
7. A szakképzésben érintett szervezetek által hozzáférhető egységes szakképzési adatbázis hiánya.
8. A szakképzésből kikerülők elhelyezkedésére vonatkozó adatok hiánya.
9. Nem kellően hatékonyan működő pályaorientációs rendszer
10. A mezőgazdaságban kevésbé áll rendelkezésre gyakorlati képzőhely.
11. Elegendő oktató, különösen a szakoktatók esetében nem mindenhol áll rendelkezésre, érvényesül az ipar elszívó hatása.
12. A munka alapú tanulásba potenciálisan bevonható vállalkozások stratégiájába ma még kevésbé épül be a társadalmi felelősségvállalás, a duális képzésbe bekapcsolódó vállalkozások egy részénél sem feltétlenül a saját munkavállaló kiképzése a fő motiváló erő.
13. Nem kellően hatékony a megye szakképző rendszere, több a párhuzamosság.
14. Az együttműködések, különösen a munkáltatói oldal kezdeményezései, esetiek, nem összehangoltak. Nincsenek vagy nem bejáratottak a megoldás-orientált szakmai fórumok, együttműködések.
15. A megye nemzetközi kapcsolatai erősek és sok tapasztalatot halmozódott fel, ezek kevésbé tudtak intézményesülni, hiányzik ezek összegyűjtése és megfelelő terjesztése.

A gyengeségek felsorolását látva azt kell megállapítanunk, hogy ezek nagyrészt nem vagy nem csak megye specifikusak, országosan jellemző problémák és hiányosságok (lemorzsolódás, nem kellően hatékony pályaorientáció). Ezek egy részének megoldására országos lefedettségű projektek indulnak – elsősorban Európai Szociális Alap forrásból finanszírozva. Azonban **jellemző ezekre a projektekre, hogy a működtetési feltételeik központilag meghatározottak, kevésbé alakíthatók azok az adott megye sajátosságaira, a**

megye „készen kapja” az elvárásokat és az ahhoz tartozó eljárásrendet. Ebből következik, hogy a megyespecifikus problémákra ezek a projektek korlátozott eredményességgel tudnak választ adni majd. A felzárkóztató és/vagy felnőttképzéseket tartalmazó projektek tartogatnak ebből a szempontból muníciót, ahol a képzések tartalma és mennyisége rugalmasabban alakítható a megyei igények mentén.

A tanulók esetében visszatérő és tartós probléma, hogy a diákok nem motiváltak a képzésben való részvételre, sokszor hátrányos helyzetű családokból érkeznek valódi életpálya-elképzelés, tervek és ambíció nélkül, esetleg terveiket fals elképzelésekre, téves vagy nem teljes pályaismeretre alapozzák. Ez egyenesen a korai iskolaelhagyáshoz és a nagyarányú lemorzsolódáshoz vezet. Emellett a tanulók alapkészségei elmaradnak az elvártól, a munkaerőpiacnak kell áthidaló megoldásokat biztosítania.

A szakképzés és az együttműködések hatékonysága tovább javítható. A megyében – mérete és tanulólétszáma ellenére – több az indokolatlan párhuzamos képzés, ami az intézmények között versenyhelyzetet eredményez. Ez rövid távon egészséges lehet, a minőség fejlesztéséhez hozzájárulhat, hosszabb távon azonban nem egészséges a nem életképes és/vagy a gazdasági oldal által legalább hosszabb távon vissza nem igazolt képzések fenntartása. A feladatok több szereplő között oszlanak meg, a kommunikációs csatornák azonban inkább személyhez kötöttek, mintsem rendszeres partnerségi együttműködésen alapulnak.

Lehetőségek

A lehetőségek listája továbbra is hosszú – vagyis a megye számára több kiaknázható külső elem elérhető.

1. A duális szakképzési rendszer kormányzati támogatása.
2. Az oktatási intézmények, iskolafenntartók, gazdasági kamarák, munkaadói és munkavállalói érdekképviseltek, megyei fejlesztési és képzési bizottság, valamint a nemzeti foglalkoztatási szerv feladatainak bővülése a pályaaorientációban.
3. A gazdaság igényeihez jobban igazodó szakképzési rendszer kialakítása és működtetése.
4. Az EU-s pályázati források kihasználása a szakképzési szakértők, vizsgabizottsági tagok, gyakorlati szakoktatók ismereteinek célcsoportos bővítésére.
5. Hazai pályázati források (gyakornoki program, decentralizált pályázatok, stb.) igénybevétele.
6. A szakképzési centrumok meglévő tanműhelyi kapacitásainak kihasználása az alapképzési tevékenységében.

7. A szakképzési centrumok csúcstechnológiás kapacitásának kihasználása a vállalati gyakorlati képzőhelyek technológiai felszereltségének kiegészítésére.
8. A szakképzési centrumok csúcstechnológiás kapacitásának kihasználása a posztgraduális képzésben.
9. A szakközépiskolai (korábban szakiskolai) tanulók számának növelése a lemorzsolódók számának csökkentésével.
10. A tanulószerveződések számának növelése más ágazatok bevonásával.
11. Gyakorlati képzőhelyek eszközellátottságának, technikai színvonalának növelésével több tanulót egy időben foglalkoztató stabil gyakorlati munkahelyek.
12. A képzési kínálatban megjelenő HÍD-programok adta lehetőségek kihasználása a tanulók képességeinek megfelelő iskolatípusba való irányításával.
13. A megye olyan képzések bázisává válik / válhat, amelyek országosan nem vagy kevés helyen elérhetőek.

Veszélyek

A veszélyeket áttekintve ezek továbbra is reális külső fenyegetések, amelyek ellen részben megyei szinten, illetve országosan tenni szükséges.

1. Békés megye gazdasági teljesítőképességének további romlása.
2. Emelkedő számú elvándorlás a megyéből, folyamatos demográfiai csökkenés és az elvándorlás okozta csökkenés.
3. A duális szakképzés visszaszorulása.
4. Csökken a szakközépiskolai (korábban szakiskolai) tanulók száma.
5. Csökken a tanulószerveződések száma.
6. A gyakorlati képzés még mindig jelen levő „túlbürokratizálásával” csökken a gyakorlati képzőhelyek száma
7. A tanulók kedvezőtlen szociális háttere gátja lehet a megyén belüli mobilitásnak, így a tanulók nem jutnak hozzá a számukra is megfelelő irányú szakképzéshez.
8. MFKB-k beiskolázási szerkezetet meghatározó javaslatának markáns módosítása a végleges döntés meghozatalakor.

A felsoroltak továbbra is reális veszélyek – nagyrészt a megye alacsony gazdasági potenciájából, az elvándorlásból és tanuló létszám csökkenéséből eredő hosszú távú problémák, amelyek megoldása csak részben a szakképzés feladata. Leginkább országos és

megyei szintű kihívások ezek, amelyek értelem szerűen ezeken a szinteken igénylik a megoldás elindítását.

A veszélyek kiegészültek az MFKB által leadott támogatott és korlátozottan támogatott képzések listájának módosításával: az MFKB javaslatával ellentétben a támogatott és korlátozottan támogatott képzések listája módosításra, a javasolt keretlétszámok jelentősen megemelésre kerülnek.

A tanulószerveződések csökkenése csak abban az esetben jelent valós veszélyt, ha az nagyobb arányban csökken, mint a tanulók száma. Alapvetően a csökkenő, de minőségét megtartó vagy akár növelő gyakorlati képzés a fejlődéshez és a duális képzésben résztvevő vállalatok erősebb szemléletformálásához és így több kiváló gyakorlati helyhez tud hozzájárulni.

4. A szakképzés jogszabályi és stratégiai környezetének bemutatása

A megye szakképzés-fejlesztési koncepciója az alábbi stratégiai környezetbe illeszkedik:

- Európa 2020 és Oktatás és Képzés 2020 stratégiák, Rigai Nyilatkozat, Új stratégia az európai polgárok készségeinek fejlesztéséért (New Skills Agenda for Europe)
- Nemzeti és azon belül a szakképzés stratégiai környezete
- Megyei fejlesztési stratégiák

Európa 2020 és Oktatás és Képzés 2020 stratégiák

Az Európa 2020 dokumentum¹³ kiemelt kezdeményezéseket indít az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedésért, az alábbi öt prioritási területtel:

1. Foglalkoztatás: Biztosítani kell, hogy a 20–64 évesek körében a foglalkoztatottság aránya elérje a 75%-ot.
 - a. Magyar vállalat: 75%
2. K+F/innováció: Az EU (köz- és magánforrásból származó) GDP-jének 3%-át a kutatás/fejlesztés és az innováció ösztönzésére irányuló beruházásokra kell fordítani.
 - a. Magyar vállalat: 1,8%
3. Éghajlatváltozás/energia: Az üvegházhatást okozó gázok kibocsátását 20%-kal csökkenteni kell az 1990-es szinthez képest (vagy akár 30%-kal, ha adottak az ehhez szükséges feltételek). A megújuló energiaforrások arányát 20%-ra kell növelni. Az energiahatékonyságot 20%-kal kell javítani.
 - a. A magyar széndioxid-kibocsátás csökkentési célkitűzések: 10%, megújuló energia esetében 14,65%, az energia-fogyasztás csökkentése millió tonnában: 2,96

¹³ https://ec.europa.eu/info/strategy/european-semester/framework/europe-2020-strategy_hu alapján

4. Oktatás: A lemorzsolódási arányt 10% alá kell csökkenteni és el kell érni, hogy a 30 és 34 év közötti uniós lakosok legalább 40%-a felsőfokú végzettséggel rendelkezzen.
 - a. Magyar vállalat a korai iskolaelhagyók esetében: 10%, a felsőoktatás esetében: 30,3%.
5. Szegénység/társadalmi kirekesztés nevében el kell érni, hogy legalább 20 millióval csökkenjen azok száma, akik nyomorban és társadalmi kirekesztettségben élnek, illetve akik esetében a szegénység és a kirekesztődés reális veszélyt jelent.
 - a. A magyar vállalat: kirekesztettség által veszélyeztetett emberek arányának csökkentése 450.000 fővel.

Az oktatás terén az EU azt tűzte ki célul, hogy 2020-ra az uniós tagországokban¹⁴:

- a (4. életévüket betöltött óvodáskorú) gyermekek legalább 95%-a részesüljön koragyermekkorai nevelésben;
- a 15 éves fiatalok körében ne érje el a 15%-ot azoknak az aránya, akik nem rendelkeznek kielégítő készségekkel az olvasás, a matematika és a természettudományok terén;
- a 18–24 évesek körében maradjon 10% alatt az oktatási és képzési intézményekből lemorzsolódók aránya;
- a 30–34 éves korosztály tagjainak legalább 40%-a rendelkezzen felsőfokú iskolai végzettséggel;
- a felnőttek legalább 15%-a vegyen részt egész életén át tartó tanulásban;
- a felsőfokú iskolai végzettséggel rendelkező fiatal diplomások legalább 20%-a, a 18–34 éves, szakmai alapképzettséggel rendelkező felnőtteknek pedig legalább 6%-a rendelkezzen valamilyen külföldön szerzett tanulmányi vagy képzési tapasztalattal;
- legalább 82% legyen a munkahellyel rendelkezők aránya azok között a 20–34 éves fiatalok között, akik középiskolai tanulmányaikat sikeresen befejezték, és 1–3 éve kerültek ki az oktatási rendszerből.

Ezen prioritási területek és célkitűzések közül több is egyértelműen a szakképzés fejlesztésére, illetve a felnőttképzésre, felnőttek oktatására reflektál, ezzel kijelölve az irányt a tagországok számára. Bár nincs egységes európai oktatási vagy képzési rendszer, az uniós szakpolitikák rendszeresen utat mutatnak a tagállamok számára. Ennek a folyamatban az első eleme a Koppenhágai Nyilatkozat, vagyis az európai együttműködés stratégiája a szakképzés területén, majd a Bruges-i Kommuniké, ami 2011-2020 közötti időszakra jelölte ki a fontosabb szakpolitikai irányokat. Ide tartozik a vonzó és inkluzív szakképzés, a magas színvonalú szakmai alapképzés, a könnyen hozzáférhető és életpálya-orientált szakmai továbbképzés, a tanulási eredményeken alapuló rugalmas szakképzés, átlátható képesítési rendszerek, az országok közötti mobilitás fokozása, illetve a pályaaorientációs és tanácsadó szolgálatok fontossága.

¹⁴http://ec.europa.eu/education/policy/strategic-framework_hu alapján

A **2015. évi Rigai Nyilatkozat** tovább fókuszálta azokat a területeket, amelyek kiemelt hangsúllyal bírnak a szakképzés területén:

1. A vállalatoknál történő, munkaalapú gyakorlati képzés elterjesztésének további fejlesztése, támogatása
2. A felnőttek és tanköteles korú fiatalok szakképzési rendszerének további minőségi fejlesztése
3. Rugalmasabb rendszerű, könnyebben megkezdhető és folytatható szakképzések kifejlesztése, kiegészítve egy hatékony tanácsadási és az egyéni tudást értékelő szolgáltatási rendszerrel
4. A napi munkavégzéshez szükséges készségek, kompetenciák fejlesztésének megerősítése a szakképzési kerettantervekben, és az ilyen tanfolyamok kínálatának növelése
5. A szakmákat oktató tanárok, szakoktatók, a segítő mentorok és gyakorlati szakemberek hatékony fejlesztése és továbbképzése

Ezek az irányok összhangban vannak a gazdasági válságból eredő oktatási kihívásokra adott magyar válaszokkal.

Az Európai Bizottság tollából 2016 végén jelent meg egy új stratégia az európai polgárok készségeinek fejlesztéséért. **Az új európai készségfejlesztési program - Közös erővel a humántőke, a foglalkoztathatóság és a versenyképesség megerősítéséért** azt javasolja, hogy hozzanak létre egy Készséggaranciát (lásd COM (2016) 382.) A Garancia elsősorban olyan felnőttekre irányul, akiket eddig más program „nem fedett le”. Vagyis olyan állampolgárok, akik kimaradtak az oktatási és képzési rendszerből úgy, hogy felső középfokú képzettséget (EKKR 4. szint) szereztek volna, és akikre nem vonatkozik az Ifjúsági Garancia támogatása, tehát eddig nem kaptak rendszerszintű támogatást. A Készséggarancia 3 lépésből áll:

- készségértékelés, amely segítségével az alacsony végzettségű felnőttek azonosítani tudják meglévő készségeiket és továbbképzési szükségleteiket;
- az egyes emberek sajátos helyzetére szabott és meglévő készségeikre épülő oktatási és képzési ajánlat megtervezése és megvalósítása;
- a személyre szabott továbbképzési útvonal során megszerzett készségek érvényesítése és elismerése.

Ennek eredményeképp az alábbi területeken születnek ajánlások és intézkedések:

- alapkészségek fejlesztése, az alapok megerősítése
- kulcskompetenciák és magasabb szintű, komplexebb készségek elsajátítása a munkaerőpiaci sérülékenység csökkentése érdekében
- a szakképzés vonzerejének növelése: „Legyen a szakképzés az elsődleges opció!”
- digitális készségek fejlesztése
- a képesítések átláthatóságának és összevethetőségének javítása
- a migránsok készségeinek és képesítéseinek korai profilozása

- az Európai Képesítési Keretrendszernek a készségekkel és képesítésekkel kapcsolatosan nyújtott jobb szolgáltatások érdekében történő felülvizsgálatára vonatkozó bizottsági javaslat
- az elitelvándorlás kezelésére irányuló legjobb gyakorlat további elemzése és megosztása
- a készségekkel kapcsolatos információgyűjtés felgyorsítása a gazdasági ágazatokban
- a diplomások teljesítményének jobb megértése

Nemzeti stratégiai környezet¹⁵

Az oktatás rendszere és annak minden szintje jelentősen átalakult az elmúlt években. Az alábbi koncepciók, törvények és határozatok jelölték ki a szakképzésben a módosulás irányát:

- 1214/2010. (X.12.) Kormányhatározat a Magyar Kereskedelmi és Iparkamarával megkötendő szakképzési célú keret-megállapodás jóváhagyásáról. Ebben a dokumentumban a kormány célként határozta meg, hogy a szakmai képzés szerkezete, a kibocsátott tanulók száma és felkészültsége minél jobban és rugalmasabban alkalmazkodjon a gazdaság, a munkaerőpiac igényeihez, piacképes tudást adjon a tanulók számára. Ennek érdekében a gazdasági kamarák tevékenységét megerősítette a szakképzés területén. A kamara feladatává vált többek között a szakmai- és vizsgakövetelmények kidolgozása, a vizsgaelnöki delegálás, gyakorlati szintvizsgák szervezése és koordinálása, szakmai versenyek szervezése, illetve közreműködés a pályaválasztásban, és abban, hogy a hiányszakmák felé tereljék a diákokat.
-
- 1198/2011. (VI. 17.) Kormányhatározat a szakképzési rendszer átalakítására. Ennek eredményeképp átalakult a szakképzési rendszer, a duális modellt mintául véve, előtérbe helyezve a munkáltatók igényeit.
- 1040/2015. (II. 10.) Kormányhatározat a „Szakképzés a gazdaság szolgálatában” c. koncepcióról, amely további intézményi szerkezeti és szakképzési módosítások irányát határozta meg. A döntés célja a szakképzési feladat- és intézményrendszer, a szakképzés szerkezetének átalakítása, a gazdasági igényekkel összehangolt, versenyképes iskolai rendszerű szakképzés biztosítása, az intézményi finanszírozás hatékonyabb megvalósítása és az állami vagyonnal való felelős gazdálkodás. Az innovatív technológiák, fejlesztések, beruházások megvalósításához megfelelően képzett és motivált szakemberek biztosítása.
- A változás, fejlesztés irányait több átfogó stratégiai dokumentum rögzíti és rögzített korábban (Nemzeti Fejlesztés 2020, Országos Fejlesztési Koncepció és Országos Területfejlesztési Koncepció), illetve aktuálisan elsősorban Magyarország adott évi Nemzeti Reform Programja jelöli ki, amely egy hosszabb távú átalakítási folyamatba illeszkedik – amelyeket a fent felsorolt döntések jelöltek ki. Ezen átalakítások eredményeképp az alábbi változások zajlottak le a szakképzésben:

¹⁵Magyarország 2017. évi Nemzeti Reform Programja c. dokumentum alapján

- A szakképzési intézményrendszer és döntési, irányítási struktúra átalakítása – ennek eredményeképp 44 szakképzési centrum működik 377 szakképző intézménnyel.
- Az iskolai rendszerű szakképzési kínálat tartalmi megújítása zajlik.
- A nappali rendszerű szakképzésbe történő bekapcsolódás felső korhatára 21-ről 25 évre nőtt, a felnőttoktatás keretében pedig a felnőtt lakosság ingyen szerezhethet második szakképesítést.
- Új szakképző intézménytípusok jönnek létre: a szakgimnázium, és a szakközépiskola. A szakközépiskolák szakgimnáziummá alakultak, a korábbi szakiskolák pedig szakközépiskolákká, míg a speciális szakiskolák szakiskolákká. A szakgimnáziumi érettségi keretében szakképesítés is megszerezhető.
- Igyekeztek a szakképzés és a felsőoktatás közötti átjárhatóságot növelni: a hároméves szakközépiskolai képzés esetében további két év alatt érettségi szerezhető, vagyis a képzést és komplex szakmai vizsgát követően automatikus továbblépési lehetőséget nyújt az érettségi megszerzéséhez, egy kétéves érettségire felkészítő képzés keretében. Ezen felül szakképzésben megszerzett gyakorlat és a szakirányú képzés 50 kredit értékben beszámítható a BA programokban.
- Megszületett a Magyar Képesítési Keretrendszer (MKKR), amelynek célja, hogy átláthatóvá tegye a különböző végzettségeket mind a hallgatók, tanulók, az oktatási intézmények, mind pedig a munkáltatók és a további érdekeltek számára itthon, illetve európai szinten. Az MKKR középpontjában az adott képesítéshez szükséges tudás, készségek és kompetenciák minősége áll. Az Európai Képesítési Keretrendszerhez történő csatlakozással hazánk az egységes európai oktatási térség egyenrangú és aktív szereplőjévé válik.

További módosítások vannak tervbe véve, amelyek elsősorban a felnőttképzés fejlesztését célozzák:

- A felnőttképzési szabályozási rendszer rugalmasabbá és hatékonyabbá tétele.
- A képzési tartalmak fejlesztése (munkavállaláshoz szükséges kompetenciák fejlesztése).
- A szakképzés minőségi reformja (rugalmasabb tanulói utak biztosítása; duális tanulószervezési rendszer továbbfejlesztése; pályakövetési rendszer kiépítése).
- Vállalati képzések, a felnőttkori képzés váljon a munkavállalás szerves részévé.
- A munkáltatók szerepe növekedjen a képzési feladatok ellátásában, új ágazati együttműködések alakuljanak meg.

Mindezen fejlesztések elsősorban Európai Unió támogatásból jutnak erőforráshoz. További tartalmi keretet szolgál három fontos oktatási, szakképzési relevanciájú átfogó stratégia és azok elkészült akciótervei:

- Ezek közül mindegyik hangsúlyosan releváns a megye szakképzésének fejlesztése és a kijelölt célok elérése érdekében.

Megyei Stratégiai környezet

- a szegénység csökkentése, a társadalmi befogadás ösztönzése,
- az oktatás, a képzési kínálat igény-orientált fejlesztése,
- a közösségi szinten irányított foglalkoztatási programok,
- az egészségügyi, szociális infrastruktúra fejlesztése,
- a közösségi terek és szolgáltatások fejlesztése
- a közlekedés kisebb léptékű fejlesztése,
- a civil kezdeményezések ösztönzése,
- a közigazgatás hatékonyságának javítása

¹⁶ A dokumentum elérhető:

¹⁷ A dokumentum elérhető:

¹⁸ A dokumentum elérhető:

63

sikerek ellenére továbbra is a hazai K+F+I szektor perifériáján helyezkedik el. Ha figyelembe vesszük, hogy Magyarország az EU27 K+F+I piacán egészében is marginális szerepet tölt be, ez a megye számára szinte bizonyosan lezárja a tudásalapú fejlődést, mint domináns kitörési irányt.”

Az innováció bevonása valóban kihívást jelent a megye számára, hiszen korlátozott a tőke-bevonó képessége, illetve a felsőoktatási kapacitásai is szűkösek.

A felsőoktatással már történelmileg rendelkező városokban működő főiskolák, főiskolai karok, egyesültek megerősödtek, új infrastrukturális fejlesztésekkel és új képzési szakirányokkal bővültek, miközben új városként Orosháza is megjelent a felsőoktatás térképén. Békés megye négy településén, Békéscsabán, Gyulán, Szarvason, és Orosházán érhető el tehát jelenleg felsőoktatási képzés. A Szent István Egyetem keretei között működő Campusokban felsőfokú szakképzés, továbbá alap és mesterképzés folyik. Békéscsabán gazdasági, műszaki és bölcsészettudományi területen, Gyulán egészségügy területén, Szarvason pedig a környezetgazdálkodás, környezetvédelem, vidékfejlesztés, vízgazdálkodás és agrártudományok területén folytatnak alapképzéseket és felsőfokú szakképzéseket. Békéscsabán és Szarvason az Egyetem gödöllői Gazdaság- és Társadalomtudományi Karával együttműködve mesterképzések is folynak.

Ezen felül megyei szinten a foglalkoztatás fejlesztését célzó stratégiát kell még irányadóként megjelölni. A **Békés Megyei Foglalkoztatási Paktum** küldetésében rögzíti az alábbiakat:

- a tagok támogatják munkahelyek létrehozását,
- a szakképzett munkaerő helyben tartását,
- a helyi munkaerőigényekhez illeszkedő szakképzési programok kialakítását
- hátrányos helyzetűek gazdasági aktivitásának növelését.

Emellett a küldetésnyilatkozat szintén nevesít szakképzési kapcsolódású feladatokat: „A Békés megyében jelen lévő foglalkoztatók versenyképességének elősegítése, javítása érdekében munkaadói igényeknek megfelelő képzési struktúrát kell kialakítani és működtetni. Az együttműködés egyes rész céljai:

- az igazolt munkaadói igény alapján kialakított képzési, szakképzési kínálat;
- a megyei vállalkozások intenzívebb bevonása a gyakorlati szakképzésbe;
- az igazolt munkaadói igényhez kapcsolódó pályaeorientáció, pályaválasztási tanácsadás;
- keresletorientált felnőttképzési programok indítása.

Ezek a célok összhangban vannak jelen szakképzési koncepció célkitűzéseivel, reflektálnak az országos problémákra.

A Foglalkoztatási Stratégia több olyan akciótervet is azonosít, amelyekre jelen koncepció és a BMKIK, illetve az MFKB tevékenysége rákapcsolható, egymást erősítve, a párhuzamosságokat kiszűrve:

- Az Oktatói humánkapacitás és szolgáltatás felmérése a minőségi képzés elérése érdekében c. operatív program keretében készül a megyében elérhető szakmai oktatásba bevonható személyekről és tárgyi eszköz felszereltségéről egy központilag összeállított és frissített adatbázis, mely alkalmas annak megítélésére, hogy az egyes képzések milyen minőséggel oktathatóak. Ennek mentén a jövőben megalapozottabb döntések szülehetnek a képzések kapcsán, kiszűrhetők a párhuzamosságok.
- A Komplex humánerőforrás fejlesztése óvodától-felnőttkorig c. operatív program keretében cél a végzettség nélküliek számára a nyolc általános iskolai végzettség megszerzése, míg az alap- és középfokú intézményrendszerekben lévők számára a megfelelő szakma megtalálása, érdeklődés felkeltése.

A szakképzés-fejlesztési koncepció készítésének előzménye

A szakképzés-fejlesztési koncepció előzménye a szakképzésről szóló 2011. évi CLXXXVII. törvény 82. §, amely rögzíti, hogy a megyei képzési és fejlesztési bizottságoknak ki kell dolgozniuk az adott megyére vonatkozó, az iskolai rendszerű szakképzés irányainak és a beiskolázási arányok rövid és középtávú tervét tartalmazó koncepcióját, mely a megye területfejlesztési koncepció és területfejlesztési program részét képezi.

A Békés Megyei Fejlesztési és Képzési Bizottság a koncepció elkészítéséről 2013.03.27-i ülésén 1. napirendi pontként hozott határozatot.

A 2015. évi megújítást követően a Békés Megyei Kereskedelmi és Iparkamara 2016. június 26-án kelt ajánlattételi felhívásában rögzítette a megye Szakképzés fejlesztési koncepciójának felülvizsgálati igényét, majd azt követően a koncepció átdolgozását.

A felülvizsgálat tárgya: a Békés Megyei Fejlesztési és Képzési Bizottság által elfogadott Békés Megyei Szakképzés-fejlesztési Koncepció 2013-2020, a 2015. évi felülvizsgálat után egységes szerkezetben elérhető verziója.

A Bizottság feladata – többek között – az iskolarendszerű szakképzés fejlesztésének az adott megyére vonatkozó, a szakképzés irányainak és a beiskolázás arányainak rövid- és középtávú tervét tartalmazó koncepciójának (szakképzés-fejlesztési koncepciójának) kidolgozása, amely a megyei területfejlesztési koncepció és a területfejlesztési program részét képezi.

A koncepció területi hatálya: Békés megye területe

A koncepció időbeli hatálya: 2013-2020 (folyamatos felülvizsgálattal)

A koncepció intézményi és szervezeti hatálya: a koncepció hatálya kiterjed a Békés megye területén bejegyzett, illetve ott szakképzési tevékenységet folytató intézményekre, továbbá a velük, e tevékenységükkel kapcsolatban álló intézményekre, állami, önkormányzati,

érdekvédelmi szervezetekre, a Békés Megyei Kereskedelmi és Iparkamarára, vállalkozásokra és civil szervezetekre.

A koncepció rögzíti: a koncepció megvalósítását a döntéshozóknak rendszeresen nyomon kell követni, az elért eredményekről, a célok teljesüléséről tájékoztatni kell az érintetteket. Ennek érdekében évenkénti felülvizsgálat szükséges, és annak mentén változtatásokat kell eszközölni.

5. A szakképzés-fejlesztési koncepció

Az elkészített koncepció általános célja, hogy elősegítse Békés megye foglalkoztatási szintjének emelkedését, javítsa a megye társadalmának életkilátásait.

A koncepció közvetlen célja a nemzetgazdaság érdekeivel és a munkaerő-piaci igényekkel összehangolt szakképzési rendszer kialakítása.

A 2013-2020 közötti időszakra vonatkozó szakképzés-fejlesztési koncepcióját az MFKB évente áttekinti, figyelembe véve az Európai Unió és hazai gazdasági és oktatási-szakképzési stratégiákat, döntéseket, a gazdasági, társadalmi, munkaerő-piaci folyamatokat és azok változását. Ezen helyzetelemzésre alapozva jelöli ki az irányt a megye szakképzés-fejlesztése érdekében.

A szakképzés-fejlesztési koncepció alapelvei

A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara (MKIK) által kiadott útmutató az alábbi alapelveket rögzíti:

- A megye és a nemzetgazdaság igényeinek kielégítésére egyaránt alkalmas, rugalmas, a foglalkoztathatóságot elősegítő szakképzési struktúra kialakítása, működtetése a hosszú távú foglalkoztatás megalapozása érdekében.
- A szakképzés társadalompolitikai szerepének hangsúlyozása, a jövő generációk kilátásainak javítása, az életen át tartó tanulás elvének szem előtt tartásával.
- A gazdaság munkaerő-piaci igényeinek hangsúlyos figyelembevétele a foglalkoztatás bővítése, az öngondoskodás, továbbá az állampolgári szuverenitás megőrzése, kibővítése céljából.
- A társadalmi különbségek csökkentése a szakképzés fejlesztésének, irányításának aktív eszközeivel, az esélyegyenlőség kiteljesítése nemek, etnikai csoportok, és fogyatékkal élők, valamint hátrányos helyzetű személyek számára.
- A szakképzés átfogó modernizációja a tervezési, szervezési, folyamatkövetési és pedagógiai eszközök egységes, új megközelítésű, modellszerű alkalmazásával.
- Az alapfokú oktatás gyakorlatának, követelményrendszerének megerősítése abból a célból, hogy a szakképzés számára megfelelően előképzett, élethosszig tartó tanulásra, munkára motivált fiatalok esélyei növelhetők legyenek a középfokú szakképzés által támasztott követelmények eredményes elsajátítására.

A szakképzés-fejlesztési koncepció céljai

A szakképzési koncepció célrendszere az alábbi célokat és fejlesztési prioritásokat rögzítette.

Stratégiai célok

- A foglalkoztatás elősegítése.
- Békés megye gazdasági igényeinek megfelelő szakképzett munkaerő biztosítása.
- A jövő generációk életkilátásainak javítása.
- A társadalmi különbségek csökkentése az egész életen át tartó tanulás elvének szem előtt tartásával.

Fejlesztési prioritások

1. A duális szakképzési struktúra elterjesztése

Ez azt a képzési formát jelenti, amikor az elméleti képzés az iskolában, a gyakorlati képzés pedig vállalkozásoknál történik. Az oktatási intézmény és a munkáltató együttműködik a képzés megvalósítása érdekében. A felek között a kereskedelmi és iparkamara segíti a kommunikációt és az együttműködés kialakítását. A duális képzés gyakorlati része külső gyakorlati képzőhelyen megvalósulhat:

- tanulószerveződéssel (melyet a tanuló köt a vállalkozással, célja az első szakképesítés megszerzése, a teljes képzési időre szól, kamarai ellenjegyzés szükséges);
- együttműködési megállapodással (Az együttműködési megállapodást az iskola köti a vállalkozással/szervezettel. Az időtartama rövidebb: évközi gyakorlatra és összefüggő nyári gyakorlatra, vagy csak összefüggő nyári gyakorlatra vonatkozik, szintén kamarai ellenjegyzéssel szünetlik, és itt is az első szakképesítés megszerzése a cél.); vagy polgárjogi szerződéssel. (A polgárjogi szerződést az iskola, vagy a tanuló köti a vállalkozással, kamarai ellenjegyzés nélkül, célja a második, vagy további szakképesítés megszerzése.)

A kamarai garancia hivatott a valódi vállalati gyakorlati képzést elősegíteni, vagyis a tanuló gyakorlati képzéséről a szakközépiskola (korábban szakiskola) csak akkor gondoskodhat, ha gazdasági kamara nem tudja gazdálkodónál, tanulószerveződéssel őt elhelyezni. Emellett költségvetési intézménnyel a szakmai és vizsgakövetelményben megadott gyakorlati képzési idő teljes idejére köthető együttműködési megállapodás.

A jövőben a mennyiség megtartása, esetleges növelése mellett a minőség emelését és a további szemléletformálást szükséges előtérbe helyezni. A kiváló gyakorlati hely díj eredményeinek hatékony terjesztése, a duális képzésben eljáró vállalati minták és jó gyakorlatok ismertetése nemcsak erre a célra hat pozitívan, hanem más fejlesztendő területet (pl. Pályaorientáció) is befolyásolni tud.

2. Elsősorban a megyei, azon túl a hazai munkaerőpiac igényeinek kielégítésére alkalmas és a fejlesztési irányoknak megfelelő szakképzési szerkezet és kínálat kialakítása

A megyei szakképzés-fejlesztési koncepciónak és az MFKB irány-arány javaslatainak több szempontot kell egyszerre figyelembe vennie és érvényesítenie a döntések meghozatalakor:

- Vállalati igények figyelembe vétele ott, ahol ez lehetséges, az ágazatok jelenlegi igényei, és várható fejlődési irányai feltérképezésével, ezzel a megye gazdasági növekedését szolgáló foglalkoztatási irányokra történő reagálás.
- Vagyis a nemzetgazdaság érdekeivel és a munkaerő-piaci igényekkel összehangolt iskolarendszerű és iskolarendszeren kívüli szakképzési rendszer kialakítása és működtetése szükséges.
- Tanulói igények, ambíciók, lehetőségek figyelembe vétele a méltányosság és az esélyteremtés elősegítésével.
- Ahol nincs ágazati igény, ott a meglévő intézményekben a széles alapképzést nyújtó feladat-orientált szakképzések színvonalát kell megerősíteni.
- A képzések racionalizálása szükséges, az indokolatlan, munkaerő-piac által nem visszaigazolt párhuzamosságok kiszűrése, figyelembe véve a demográfiai trendeket, a tanulólétszám csökkenését és ezzel szemben a rendelkezésre álló képzési kapacitást és kínálatot.

Emellett fontos a szakképzésben érintett intézmények infrastrukturális fejlesztéseinek megyei szintű kiegyenlítése, különösen informatikai szempontból. A megyei területfejlesztési koncepció megállapítása szerint ugyanis „...a megyében jelentős különbségek tapasztalhatók, különösen a periférikus elhelyezkedésű települések esetében a humán infrastruktúra területén. Az egyenlőtlenségek csökkentése érdekében javítani szükséges az elmaradott köz- és oktatási intézmények informatikai ellátottságán.”

A megyei szakmaszerkezeti döntések meghozatalakor érdemes figyelembe venni a jövőbeli várható munkaerő-piaci változásokat, és az informatikai ágazatot kiemelten kezelni.

3. A megye adottságait figyelembe vevő szakmai képzési elemek meghonosítása és megtartása

A munkaerő iránti igény kettős a megyében: a modern, versenyképes technológiával felszerelt nagyvállalatok, illetve a megyében nagyszámban jelen lévő a kis- és közepes vállalkozások lényegesen eltérő elvárásokat támasztanak a munkaerő felkészültségével kapcsolatban. A Békés megye területfejlesztési koncepciójában is megfogalmazott, a megye gazdasági adottságait is figyelembe vevő:

- logisztikai rendszerek fejlesztéséhez,
- a szállítások feltételeinek megteremtéséhez, javításához (a közúti-, vasúti- és a vízi szállítást is beleértve),
- az informatika fejlesztéséhez,
- a környezetbarát termelési technológiák alkalmazásához, elterjesztéséhez illeszkedő,
- a megújuló energia hasznosításával

kapcsolatos iskolarendszeren belüli és iskolarendszeren kívüli szakmai képzés meghonosítását, vagy továbbfejlesztését leíró tervezet készítése látszik szükségesnek.

A megyében jelenleg is vannak olyan képzések, amelyeket nem, vagy kevés helyen oktatnak az országban – ezek azonban elsősorban felülről, közigazgatási szintről érkező igényekre adnak választ, ritkább a megyei szintű kezdeményezés és/vagy munkáltatói oldalról adott „megrendelés”.

Ezért szükséges a megyei munkáltatói igények érvényre juttatásához olyan információs fórumokat és/vagy rendszeres megkereséseket szervezni, amely segítségével a megyei igények jobban szűrhetők, gyűjthetők – elkerülve az eseti, spontán megrendeléseket, illetve azokat tervezhetőbbé alakítani.

4. Új alapokon nyugvó pályaaorientációs és pályaválasztási rendszer megteremtése

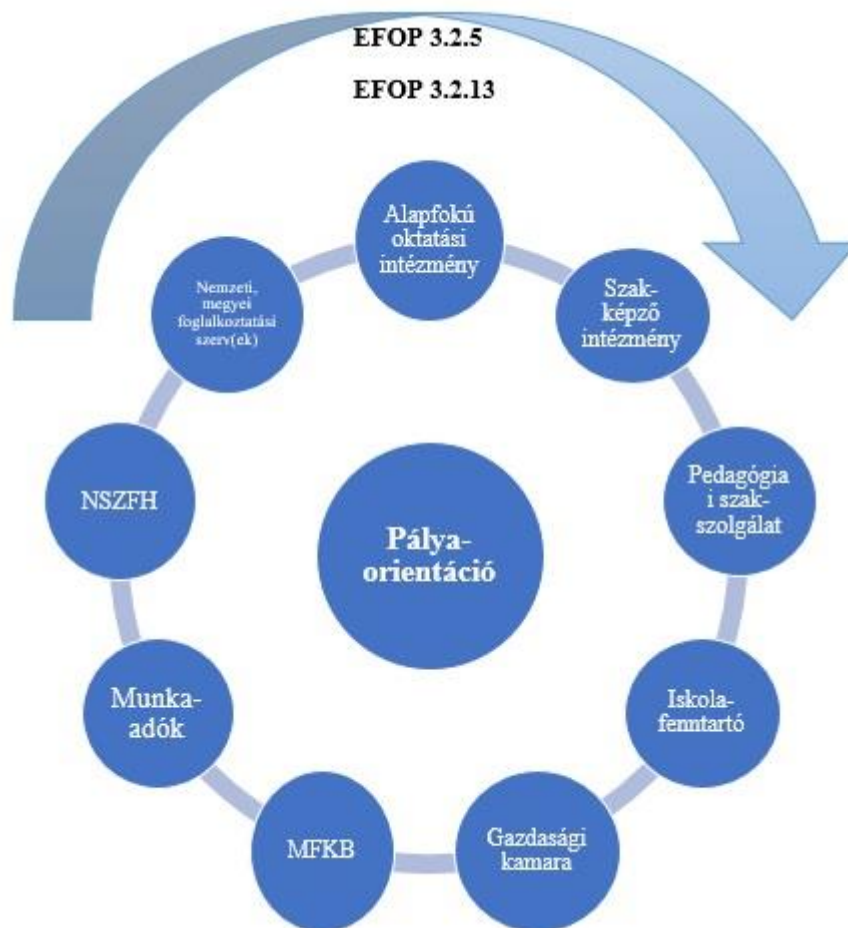
A pályaválasztásban leginkább érintetteknek (tanulók és szüleik, képzőhelyek) fontos belátniuk azt, hogy ma a pályaválasztási döntés nem egyszeri döntést jelent – fel kell készülniük a többszöri életpálya-módosításra. Ennek hátterében állhat az élethelyzet kényszerítő hatása, személyes ambíció és annak változása vagy a korábban változott pálya módosulása, esetleges eltűnése. A tanulók életében a pályaválasztás fontos és jelentős döntéssel bíró tényező, mert általában egy iskolafokozati szint befejeződéséhez kapcsolódik, és egy új képzési, tanulási szintet jelent a számukra. A szakképzésre irányuló sikeres pályaválasztásban fontos a megfelelő, kellően részletes és széles körű tájékoztatási folyamatok megszervezése. A pályaválasztási szolgáltatást igénylők szükségleteire épülő, rendszerben működő, *a pályaválasztási tartalmakat generáló és hálózatosan összekapcsolódó tanácsadói szervezetek szükségesek.* A pályaválasztás során elsősorban nem iskolát választanak a tanulók, hanem szakmát. Ezért elengedhetetlen a helyes és reális döntés meghozatalához az, hogy *a pályaválasztás és pályakorrekció előtt állók ismerjenek meg minél több szakmát és annak keresettségét a munkaerőpiacon, lehetőleg minél korábban és első kézből – példamutató szakemberek, céges vezetők kommunikációján keresztül.*

A nemzeti köznevelésről, valamint a szakképzésről szóló törvényekből egyértelműen levezethető, hogy a kiépítendő pályaválasztási tanácsadási rendszernek három szintűen

kell létrejönnie: országos (nemzeti), megyei és helyi (lokális, a kialakuló magyar közoktatás-irányítási rendszerben járási) szinten. Az utóbbi években már nemcsak a tanintézmények, de a vállalkozások, vállalatok számára is fontossá vált, hogy az általuk alkalmazott munkaerő jellemző tulajdonsága legyen az „élethosszig tartó tanulásra való” motiváció, hiszen a minőségi munkavégzéshez gyakran szükséges az átképzésben vagy a ráképzésben való részvétel. Az új információs és kommunikációs technológiák alkalmazására már a szakma tanulás választásával fel kell készülniük, amelyeket a tanulóknak felnőtt életük során önállóan kell majd használniuk.

A pályaaorientáció nem megfelelő hatékonysága visszatérő probléma mind országosan, mind megyei szinten. Ez azonban egy hosszabb távon megoldható kérdés. Jelenleg ugyan több forrásból és formában is rendelkezésre áll erőforrás, ezek azonban nem kellően összehangoltak, illetve a minőségük is fejleszthető.

40. ábra; A pályaaorientáció szereplői és jelenlegi támogatása

Előnyös, hogy a területnek van finanszírozása és a téma az oktatás-képzés homlokterében van. Azonban ahogy az ábrából is látszik, a feladat megvalósításáért több szervezet is felelős, amelyek az említett három szinten (országos, megyei, intézményi) jelen vannak. Amennyiben a megvalósító felek nem kommunikálnak egymással, akkor ez újabb párhuzamosságokat eredményez. Ezen felül érdekellentétek

is fennállnak, hiszen a szakképző intézmények, értelem szerűen, versenyeznek a diákokért egymással. *A hatékonyság növelése érdekében az alábbi lépések átgondolása mindenképp szükséges:*

- *Kell egy koordináló szerv, amely ezt a tevékenységet megyei szinten összefogja, a kommunikációt összehangolja, és a hatékonyságot vizsgálja.*
- *Az alkalmazott módszerek hatékonyságának folyamatos vizsgálata és modernizálása szükséges. A tanulók legtöbbször egymástól kapják az információt, erős a kortárs hatás, illetve az internetről tájékozódnak – nemcsak megyei, hanem országos és európai/globális vonatkozásban is. A tájékozottabbak rendelkeznek információval, össze tudják hasonlítani a kínálatot – míg a motiválatlanok nehezen mozdíthatók. Ezt a két ellentétes célcsoportot kell tudni egyszerre megszólítani, számukra vállalati jó példákat és azon belül pedig karrier modelleket, életpálya mintákat kínálni, melyek belátható időre szólnak (lássa a diák, hogy 1-3 év alatt mit tud elérni, a fals elvárásokat össze kell hangolni a valósággal).*
- *A kommunikációs csatornák modernizálása. A tanulók sokszor közösségi médiából tájékozódnak, ezért a pályaorientációs kommunikáció egy részét célszerű ilyen felületekre (is) áthelyezni. Ehhez azonban nem feltétlenül elegendő a meglévő weboldalak „átmásolása” – az online kommunikációhoz értő szakember támogatása és folyamatos információ-megosztás, generálás szükséges az érdeklődés fenntartása érdekében.*

5. A szakképzésbe bevonható tanulók számának növelése

Általánosságban elmondható, hogy a jó tanulók egy része gimnáziumba jelentkezik, a jó és a közepes eredményűek szakgimnáziumba (korábban szakközépiskola), a gyenge általános iskolai teljesítményt nyújtók pedig szakközépiskolába (korábban szakiskola). A valóságban azonban a gimnáziumok általános tantervű osztályaikba a közepes tanulmányi eredményű tanulókat is felveszik és csak a tagozataikra való bekerülést kötik központi felvételi eljáráshoz. Békés megyében még csak szórványosan figyelhető meg, de ezzel is számolni kell, hogy megindult egy ún. „átiskoláztatási folyamat”, amikor a szülők megyén túli középiskolákba járatják gyermeküket.

Adminisztratív eszközökkel – beiskolázási létszámok korlátozása, felvételi bevezetése – módosítható ez a trend, és ezek közül a jogalkotó többet tervbe is vett, például 2019-től az új nemzeti alaptanterv bevezetésével együtt kötelezővé tennék a középiskolai felvételt. Ezen javaslatok közül azonban több szakmai és akár társadalmi szintű felháborodást váltott ki, így a jogalkotók végső döntése még nem született meg ez ügyben.

Ezért adminisztratív, direkt eszközök helyett sokkal inkább indirekten célszerű a tanulókat a szakképzés felé terelni – összehangolt, hatékonyabb kommunikációval, valós pályaismeret átadásával, a reális pályaelképzelés segítségével.

Az is általános megállapítás, hogy a szakközépiskolákba (korábban szakiskolákba) „maradék – elven” történik a beiskolázás, akik között nagyobb arányban fordulnak elő hátrányos helyzetű családok gyermekei. Gondjaik vannak az írással, olvasással, számolással, szövegértéssel. Magatartásbeli, viselkedési devianciákkal küzdenek, nehezen ösztönözhetőek munkára, tanulásra. A szakiskolába való bejutáshoz semmilyen erőfeszítést nem kell, hogy tegyenek és nem is motiváltak erre.

Az utóbbi évek tendenciáit megfigyelve – pl. romló alapkészségek, demográfiai csökkenés – azonban az oktatási intézményeknek egyelőre erre a helyzetre kell berendezkedniük és ezt kell tudni kezelniük. Jelenti ez az alapkészségek megfelelő elsajátításában nyújtott segítséget, a lemorzsolódás megelőzését és az ehhez hasonló problémák kezelése érdekében a tanárok készségeinek fejlesztését, illetve megfelelő szakemberek alkalmazását és együttműködést a területen tevékenykedő szervezetekkel (pl. gyámhivatal).

Amennyiben mégis olyan döntés születik, amely adminisztratív eszközökkel támogatja a szakképzésben tanulók számának növelését, akkor az intézmények kapacitásainak újrahangolása, a rendelkezésre álló oktatói gárda áttekintése szükséges.

A szakképzésbe bevonható tanulók számának növekedését további lehetőségek, eszközök tudják még támogatni:

- Második szakma ingyenessége.
- Szakképzésből lemorzsolódottak visszacsatornázása (ld. lejjebb).
- Más intézménytípusból (gimnázium, felsőoktatási intézmények) lemorzsolódottak elérése, illetve nem dolgozó, nem tanuló (NEET) fiatalok képzésbe történő bevonása a megyében.
- Híd program (ld. lejjebb)
- Felnőttképzési szolgáltatások újbóli kiszélesítése.

A HÍD program egy jól körülhatárolt célcsoportot szólít meg. Az a tanuló, aki annak a tanévnek a végéig, amelyben betölti a tizenötödik életévét, és legfeljebb hat általános iskolai évfolyamot végzett el sikeresen, további tanulmányait a Szakképzési Híd programban folytatja. A programban az vehet részt, aki már nem tanköteles és a képzésbe való belépés időpontjáig legfeljebb a huszonharmadik életévét töltötte be. A program két évfolyamos képzési idejű és záróvizsgával, valamint rész-szakképesítés megszerzésére irányuló komplex szakmai vizsgával zárul. A tanuló záróvizsgálja sikeres teljesítése esetén a szervező iskola alapfokú iskolai végzettséget igazoló tanúsítványt állít ki. A képzésben résztvevő tanuló ösztöndíjat kap, az érintett tanulók egyéni képességeihez igazodó pedagógiai tevékenységrendszer megvalósításában részt vevő pedagógus pedig pótlékra jogosult, a program kerettantervét a szakképzésért és felnőttképzésért felelős miniszter rendeletben határozza meg. A Szakképzési Hídprogramban közreműködő intézményeket – a társadalmi felzárkózásért felelős miniszter egyetértésével és az oktatásért felelős miniszter véleményének kikérésével – a szakképzésért és felnőttképzésért felelős miniszter jelöli ki.

A 2017/18-as tanévben nem állami fenntartású intézmény nem kapott keretet Békés megyében.

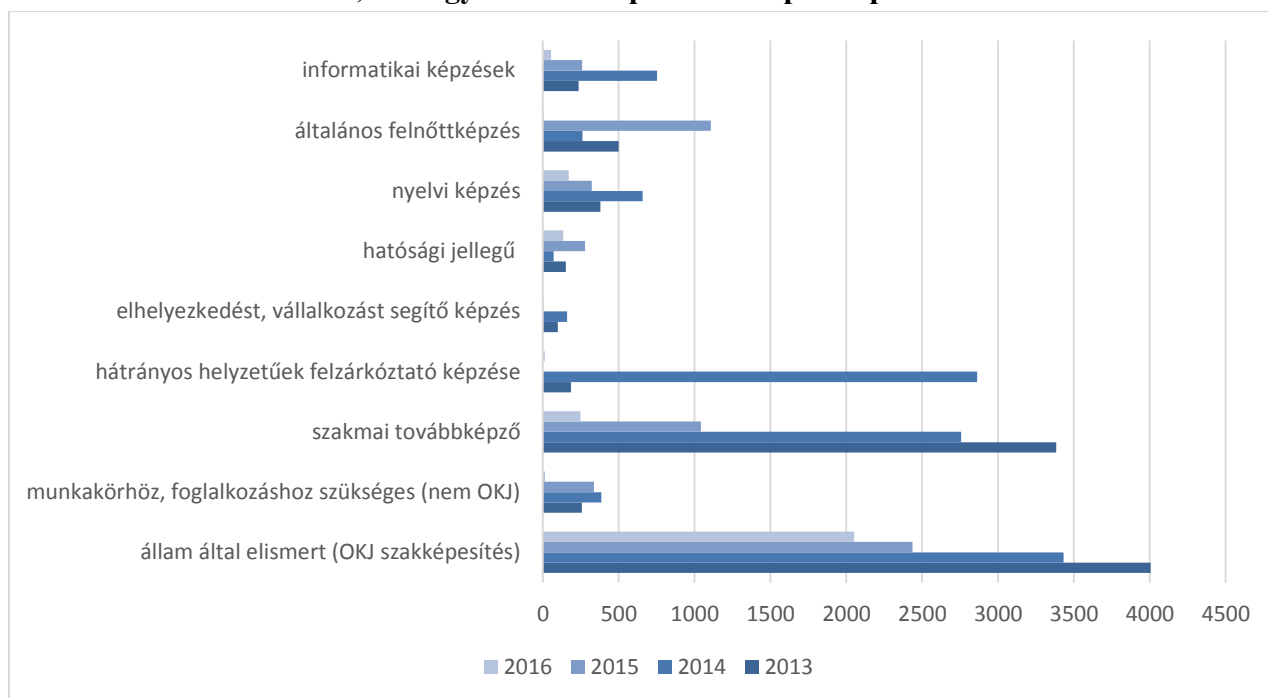
17. táblázat; 2017/2018. tanévben Szakképzési Hídprogram feladatellátásra kijelölt tagintézmények

Szakképző centrum neve	Hídprogramra kijelölt tagintézmény
Békéscsabai Szakképzési Centrum	Békéscsabai SZC Kós Károly Építő-, Fa- és Szolgáltatóipari Szakgimnáziuma és Szakközépiskolája
Békéscsabai Szakképzési Centrum	Békéscsabai SZC Trefort Ágoston Szakgimnáziuma, Szakközépiskolája és Kollégiuma
Gyulai Szakképzési Centrum	Gyulai SZC Déványai Szakképző Iskolája és Kollégiuma
Gyulai Szakképzési Centrum	Gyulai SZC Harruckern János Szakképző Iskolája és Kollégiuma
Gyulai Szakképzési Centrum	Gyulai SZC Kossuth Lajos Szakképző Iskolája és Kollégiuma
Gyulai Szakképzési Centrum	Gyulai SZC Székely Mihály Szakképző Iskolája és Kollégiuma
Gyulai Szakképzési Centrum	Gyulai SZC Szigeti Endre Szakképző Iskolája

Forrás: oktatás.hu

A felnőttképzés adatait az alábbi grafikon mutatja. Az ábrából látszik, hogy a felnőttképzés évek óta leszálló ágban van. Bár az államilag elismert OKJ-s képzések száma magas, az elmúlt években ez a szám megfeleződött. Ennél drasztikusabban csökkent a szakmai továbbképzések száma.

A hátrányos helyzetűek felzárkóztató képzése kampányszerűen zajlott, a 2014-es év óta érdemben – felnőttképzés keretében – nem volt ilyen képzés. A modernizáció szempontjából kulcsfontosságúnak gondolt nyelvi és informatikai képzések száma 2015-ben és 2014-ben még magas volt, azonban azóta ezek drámaian csökkentek. Az általános felnőttképzés kínálata sem stabil, a 2015. évi kiugró adattól eltekintve csökken.

41. ábra; A megyei felnőttképzések a képzés típusa szerint

Forrás: OSAP, 2013-2016

A felnőttképzési szolgáltatásokat tehát újra kell építeni a megyében. Erre uniós forrás már elő van készítve, a GINOP-6.2.5-17, Helyi felnőttképzési hálózatok és képzési együttműködések létrehozása keret fog a megye számára várhatóan 223 millió forintot biztosítani, melyet a szakképző centrumok költhetnek el képzésekre. Emellett a foglalkoztatási paktum is jelentős képzési forrásokkal rendelkezik, kifejezetten hátrányos helyzetű potenciális munkavállalókat megcélózva.

6. A lemorzsolódás további csökkentése

A lemorzsolódás csökkentése – részben az uniós elvárások mentén – hangsúlyos probléma és így kiemelt oktatási feladat. Egyrészt a képzésből végzettség nélkül kikerülő fiatalokat hosszabb távon negatív társadalmi és gazdasági hatások érik, amelyeket szükséges megelőzni, másrészt a jelenlegi és még évekig várhatóan tendenciózusan csökkenő tanulói létszám mellett az intézmények elemi érdeke, hogy a tanulót a rendszerben tartsák és legalább egy, de akár több végzettséghez is hozzásegítsék.

Magyarországon ez az érték közelít az uniós elváráshoz (10 %), de az utóbbi években folyamatosan romló tendenciákat mutat, 2016-ban 12,4%-on áll a mutató az Eurostat statisztikái szerint. A regionális adatok szerint¹⁹ a dél-alföldi régió a negyedik a sorban (Észak-Magyarország, Dél-Dunántúl, Észak-Alföld után), kevéssel marad el az országos átlagtól, vagyis meghaladja az uniós 10%-os célértéket.

¹⁹ Forrás: Oktatási Adatok 2015/16, KSH, Statisztika Tükör

A hazai értelmezés szerint lemorzsolódással veszélyeztetett tanuló – a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (a továbbiakban: Nkt.) 4. § 37. pontja értelmében – az a tanuló, akinek az adott tanévben a tanulmányi átlageredménye közepes teljesítmény alatti vagy a megelőző tanévi átlageredményéhez képest legalább 1,1 mértékű romlást mutat, és esetében komplex, rendszerszintű pedagógiai intézkedések alkalmazása válik szükségessé.

Az intézkedések 3 fő beavatkozási területet határoznak meg:

- **Prevenció (megelőzés):** olyan intézkedések sorolhatók a megelőzést szolgáló beavatkozások körébe, melyek célja, hogy még a probléma kialakulása előtt csökkentse a korai iskolaelhagyás kockázatát.
- **Intervenció (beavatkozás):** a beavatkozó intézkedések a jelzőrendszer jelzéseire adott reakciókkal és célzott – egyéni, csoportos vagy intézményi szintű – támogatásokkal próbálják elkerülni a lemorzsolódást.
- **Kompenzáció (helyreállítás):** a kompenzációs intézkedések célja, hogy az iskolarendszerbe visszavezetve, vagy alternatív tanulói útvonal biztosításával végzettséghez segítsék azokat a fiatalokat, akik az iskolarendszerű oktatást végzettség nélkül hagyták el.

A szakképzést nyújtó intézményeknek mindhárom szinten van feladatuk. Őket a Pedagógiai Oktatási Központok (POK) hivatottak ebben a feladatban támogatni, ezért szükséges ezen intézményhálózat megyei szervezetével az aktív kommunikáció és együttműködés. A problémát hivatott orvosolni a megfelelő adatgyűjtés, amely jelzőrendszerként szolgálva figyelmeztet a veszélyeztetett tanuló kapcsán.

A lemorzsolódás csökkentésre 2016. végén megszületett az országos akcióterv, illetve a támogatási keret is felállt: több forrás (EFOP és GINOP) hivatott forrást teremteni mind központi fejlesztésekre, mind helyi reagálásra a centrumok szintjén, módszertani képzésekre és egyéb tevékenységekre. Minimum az alábbi projektek érintettek:

- EFOP-1.2.12-17
- EFOP-3.11.1-17
- EFOP-3.1.2-16
- EFOP-3.1.5
- EFOP-3.3.1-16
- GINOP-6.2.2-VEKOP-15
- GINOP-6.2.3-17

Vagyis a források elosztása magában hordozza a párhuzamosságok veszélyét. Célszerű a megyében ezeket a kezdeményezéseket összefűszni. Különösen a jó gyakorlatokat, az egyes szakképző intézmények tevékenységeit, azok hatékonyságát fontos áttekinteni és egymással – legalább megyén belül – megosztani.

A lemorzsolódás egyik megelőző eszköze a hatékony pályaorientáció – vagyis ezen tevékenység fejlesztésével hosszabb távon a végzettség nélküli iskolaelhagyás is csökkenthető.

A további három cél erősen összefügg:

- 7. a szakképzésre fordítható források hatékony felhasználása,**
- 8. a duális képzésben részt vevő gyakorlati képzőhelyek fejlesztése,**
- 9. a gazdaság szerepének erősítése a szakképzési feladatok megvalósításában.**

A megyében – bár csökkent a tanulószerveződések száma – van elég gyakorlati képzést nyújtó hely, azonban ezek minőségének fejlesztése szükséges.

Jól ismert kritikák a tanulószerveződések megkötése kapcsán az alábbiak:

- a gyakorlati képzőhelyeken a tanulókkal foglalkozó szakemberek nem rendelkeznek pedagógiai ismeretekkel;
- a gyakorlati képzőhelyeken a tanulókat nem készítik fel teljes mértékben a szakmai és vizsgakövetelményekre, felkészítésük az adott vállalkozás profiljától és a tevékenységük iránti megrendelésektől függ;
- a vállalkozásoknak munkaerőre van szükségük, nem tanulóra;
- a kisvállalkozások nem azért foglalkoztatnak tanulót, hogy kineveljék maguknak az utánpótlást, hanem azért, hogy az állami normatívát felvegyék utánuk.

A koncepció megújítása kapcsán személyesen és/vagy telefonon megkerestünk megyei oktatási intézmények képviselőit (centrum, mezőgazdasági szakképző, egyházi iskola), illetve a BMKIK által megadott vállalatok képviselőit. A munkáltatói oldal egyöntetűen a motiválatlan és felkészületlen tanulókra panaszkodik, akik híján vannak az alapkészségeknek.

Ez a koncepció szempontjából a további szemléletformálás feladatát rója az érintettekre:

- A kamarának további erőfeszítéseket kell tennie a duális képzés koncepciójának, elsősorban annak szakmai motiváló és pedagógia feladatainak ismertetésére a vállalatok felé.
- Cél az iskolai tanműhelyi és a külső gyakorlati képzőhelyi munka összhangjának a megteremtése.
- A pályaorientáció fejlesztésével hosszabb távon elő kell segíteni, hogy a tanulók megfelelő pályát válasszanak.
- *Addig azonban a jelenleg fennálló problémát kell kezelni:*
 - *Fiatalok motiválása, reális jövőképük kialakításában segítségnyújtás. A választott, választható szakmák és a munkaerőpiac elvárásai kapcsán minél hitelesebb információnyújtás.*

- *Tehetségek gondozása, jó példák támogatása vállalati és tanulói szinten. Az előbbire jó példa a Kiváló Gyakorlati Képzőhely, míg az utóbbi esetben a képzőintézmények nemzetközi programjai és a Szakma Kiváló Tanulója Verseny (SzakmaSztár) a megfelelő eszköz, hogy a szakképzés és a munka presztízse javuljon.*
- *A felnőttképzés pedig áthidaló megoldást jelenthet – szakmai képzések, illetve egyéb képzések formájában megoldható a vállalatok szakember hiányának pótlása, illetve a munkaerőpiac számára szükséges készségek elsajátítása.*

Javasolt célrendszer – 2017 – 2020

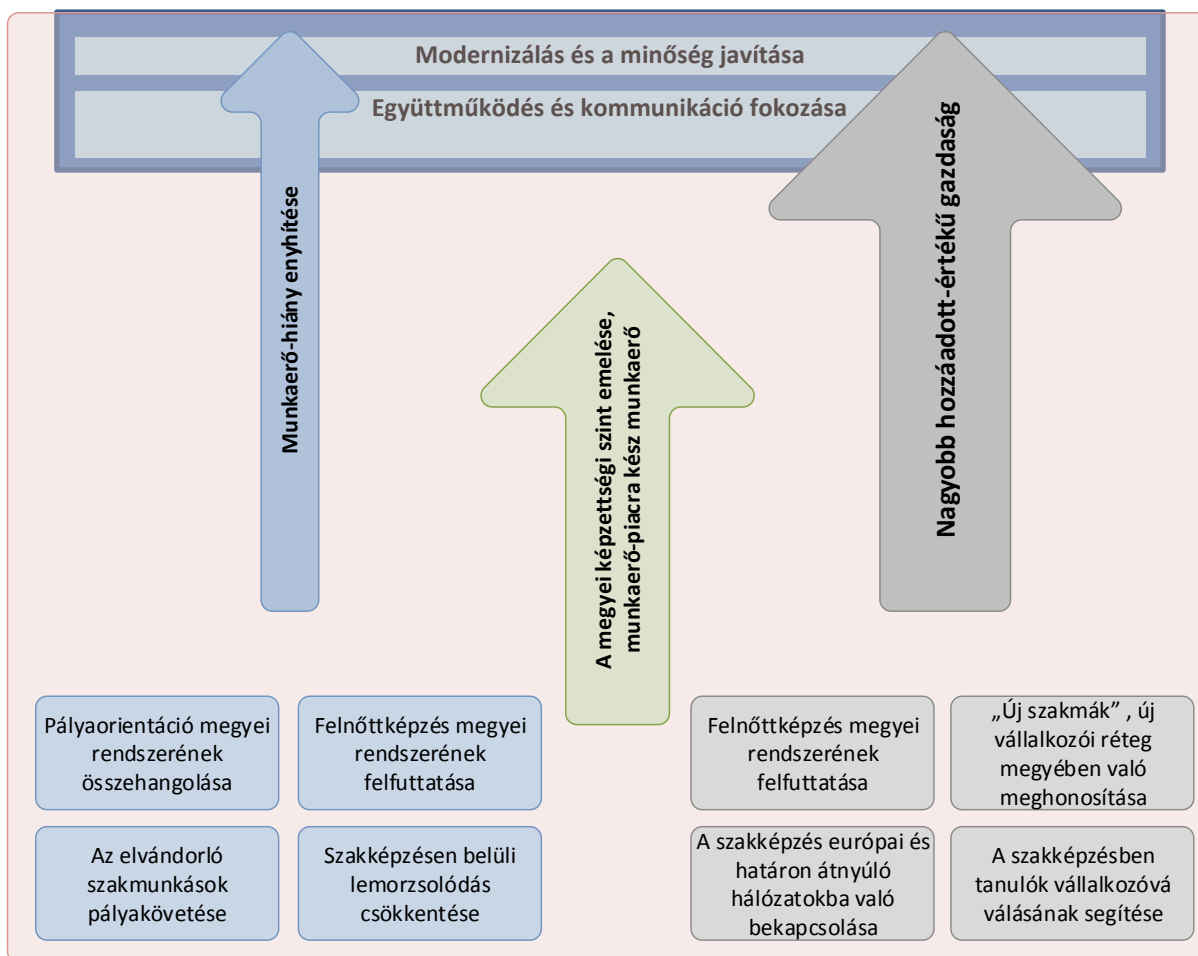
A korábbi szakképzés-fejlesztési koncepció célkitűzései helytállóak, relevánsak – azonban azok országos problémákra reflektálnak, kevésbé veszik figyelembe a megyei sajátosságokat, illetve nem történt meg a célok megyei szintre történő értelmezése, a helyi lehetőségekhez való igazítása.

A megyében jelentős összegek állnak rendelkezésre EFOP, GINOP, KEHOP ... stb. forrásból KKV-k kapacitásbővítésére, gyakornoki programra, felzárkóztató és második esély programokra az oktatásban, felnőttképzésre, illetve K+F tevékenységre.

Ezek a projektek azonban elszórtan valósulnak meg a megyében, bizonyos tevékenységek több felelőshöz is tartoznak (pl. pályaorientáció) vagy egy nagyobb partnerség valósítja meg (pl.: foglalkoztatási paktum). Ez magában hordozza azt a veszélyt, hogy a megvalósítók egymástól függetlenül dolgoznak, vagy csak az eredmények elérésénél – már megkésztet – kommunikálnak, ezzel fokozva a párhuzamosságokat és egymás segítése helyett az eredmények esetleges kioltását.

A helyzetelemzés konklúzióra alapozva, figyelembe véve a korábbi koncepciók célrendszerét és fejlesztési prioritásait, az alábbi célokat javasoljuk a megyei szakképzés fejlesztési irányaként figyelembe venni:

42. ábra; Békés megyei szakképzés-fejlesztési koncepció célfája

Mivel a szakképzés megvalósítási feladatok több szereplőnél is jelen vannak, a pénzügyi és humánerőforrás több intézménynél oszlik meg, ezért a szakképzés fejlesztése érdekében általános, horizontális prioritásként kell az alábbiakat megfogalmazni:

- **Modernizálás, és a minőség javítása**

A modernizálás, és a minőség javítása a korábban bejáratott módszerek és tevékenységek hatékonyságának vizsgálatát, és szükség esetén módosítását jelenti. Módszeresen át kell nézni az eddigi tevékenységek eredményessége mellett azok hatékonyságát, és amennyiben a célcsoporttól nem kap visszaigazolást, akkor módosítani szükséges(Pl.: Pályaorientációs tevékenység esetén, a marketing eléri-e a célját, a fiatalok honnan értesülnek a szakképzési lehetőségekről – hirdetések, vásárokon keresztül, vagy a kortárshatás érvényesül továbbra is. Milyen információkkal rendelkeznek a tanulószereződést kínáló cégekről, és azt honnan szerzik... stb.).

- **Együttműködés és kommunikáció fokozása**

Az együttműködés vonatkozik a megyei szakképzésben érintett szereplők – kereskedelmi és iparkamara, agrárkamara, foglalkoztatási paktum megvalósítói, szakképző centrumok és további szakképző intézmények, duális képzésben vagy együttműködési megállapodással a szakképzésbe bekapcsolódó vállalatok ... stb. - közötti folyamatos, aktív és célorientált kommunikációra. A szakképzést érintő fejlesztő tevékenységek (pl. képzések, pályaaorientáció) kapcsán végzett tevékenységek összehangolása elengedhetetlen, ennek rendszeresen fórumot kell biztosítani, ahol előremutató megoldásokat kell véglegesíteni.

A 2017-2020-a időszakra az alábbi prioritási területek javasoltak:

- 1. Munkaerőhiány enyhítése**
- 2. A megyei képzettségi szint emelése, munkaerőpiacra kész munkavállaló**
- 3. Nagyobb hozzáadott értékű gazdaság**

Ezek a célok az alábbi tevékenységeken keresztül érhetők el:

- pályaaorientációs tevékenységek összehangolása (ld.: A szakképzés-fejlesztési koncepció céljai c. fejezet, 4. pont)
- *felnőttképzés megyei rendszerének felfuttatása (ld. C) pont)*
- elvándorló szakmunkások pályakövetése (nemzeti fejlesztés tervezett eleme, országos hatáskörű projekt/feladat várható)
- szakképzésen belüli lemorzsolódás csökkentése, (ld.: A szakképzés-fejlesztési koncepció céljai c. fejezet, 6. pont)
- *új szakmák, új vállalkozói réteg megyében történő meghonosítása (ld. A) pont)*
- *a szakképzés európai határokon átnyúló hálózatokba való bekapcsolása, (ld. A) pont)*
- *szakképzésben tanulók vállalkozóvá válásának segítése(ld. A) pont)*

Ezen célok elérésére való törekvés és a felsorolt tevékenységek elvégzése az alábbi eredményekhez vezet:

A) Új vállalkozói réteg megjelenése „új szakmákban”. Vagyis egy olyan új kisvállalkozói réteg, amely helyben lakik, de innen nemzetközi, akár világpiacra exportál és viszonylag magas jövedelmét otthon költi el termékekre és szolgáltatásokra. Ennek előnye, hogy:

- nem erőforrás igényes,
- nagy hozzáadott értékű,
- jelentős piaci kereslet van rá globálisan,

- jól fizetett,
- egyéni vállalkozóként is űzhető, amely elősegíti a helyben tartást.

Ezek olyan új szakmák, amelyek ma még akár nem is léteznek – elsősorban informatikai alapúak, innovatív megoldásokon, a dolgok internetén (Internet of Things), 3D nyomtatáson, vagy virtuális valóságon, illetve big data-n alapulnak. Ezzel összhangban szükséges olyan **szektorokon átívelő, modern képzéseket elindítani** (elsősorban vállalati igényekre alapozva), amelyek vagy a megye adottságait aknázzák ki, vagy a hiányaira adnak választ. Ilyen lehet az informatika és egészségügy, informatika és mezőgazdaság, hiány területén az informatika és közlekedés, logisztika. Ezt más esetben a felsőoktatás és ipar együttműködése generálja – de a megye felsőoktatási kapacitásai korlátozottak, ugyanígy a közepes vagy nagyvállalatok jelenléte is. Ezért szükséges ezt a folyamatot katalizálni, a szereplők számára fórumokat teremteni és szakképző intézmények, illetve közepes vállalatok szintjén elindítani, illetve akár egyéni vállalkozásokat is támogatni, start-up kezdeményezéseket felkarolni és a szakgimnáziumban tanuló fiatalokat erre érzékenyíteni. Mindezt nemcsak megyei viszonylatban érdemes nézni, hanem határokon átnyúlva, Románia felé is kinyitni és onnan befektetőket vonzani.

B) Jobban használható munkaerő a már sikeres KKV-k és nagyvállalatok számára, ezzel egyidőben vállalkozói szemléletformálás

Visszatérő és tartósnak ígérkező probléma, hogy a pályakezdő fiatalok – a duális képzés ellenére – nem rendelkeznek a munkaerőpiacon elengedhetetlen készségekkel, emellett pedig az alapkészségeik is hiányosak. Viszont egy jelentős részük az internetről és kortársaitól tájékozódik, össze tudja hasonlítani a megyei vállalkozások által kínált béreket és lehetőségeket más – elsősorban fővárosi vagy más EU tagállambeli – munkaadók kínálatával, és amennyiben nem lát perspektívát, akkor elvándorol. Ez a perspektíva azonban több szempontból is módosításra szorul, mivel a tanulói elképzelések sem szakmai tartalmukban, sem időtávkukban nem reálisak. Gyors érvényesülésre vágyunk, irreális bérelképzelésekkel, a pályák tartalmának nem kellő ismerete mellett.

Ezt részben alátámasztja a Magyar Ifjúság Kutatás 2016²⁰, ami bár országos szinten mér és elemez adatokat, nem megye-specifikusan a 15-29 éves korosztály lefedve, amelyből a 25–29 évesek teszik ki a legnagyobb arányt (36 százalék). A befejezett iskolai végzettség tekintetében azonban a legnagyobb csoportot a középfokú végzettségűek adják (38 %), ezért érdemes megvizsgálni a válaszaikat. Az „Ön mekkora nettó (kézhez kapott) fizetéssel lenne elégedett?” kérdésre az érvényes válaszadók 22%-a 150 000 Ft vagy kevesebb összeget jelölt meg, 18 %-uk 180 000 – 200 000 Ft-ra tartana igényt, 17-17%-nyian pedig 200 000 – 250 000 és 300 000 Ft feletti összeggel lenne elégedett. Amellett születtek ezek a válaszok, hogy az „Eddigi élete során végzett-e olyan munkát, amiért pénzt kapott?” kérdésre az érvényes válaszadók közel kétharmada (64%) igennel

²⁰ Forrás: http://www.ujnemzedek.hu/sites/default/files/magyar_ifjusag_2016_a4_web.pdf

válaszolt, tehát csak részben idealizáltak az elvárásaik, hiszen a válaszadók egy jelentős része már érintkezett a munka világával.

Ismert, de azért kiemelendő összefüggés, hogy munkahelyüket leginkább az alacsony iskolai végzettségük érzik bizonytalannak. Emellett a lakóhelyen és szakmában történő elhelyezkedést a válaszadók közel fele (44%) inkább kedvezőtlennek ítéli. A községekben élők, valamint az alacsonyan iskolázottak tartják legkedvezőtlenebbnek a helyzetüket.

A vállalkozói készségek fejlesztése bizonyosan ellenállás mellett történne – szintén az említett kutatás eredményeképp kapjuk azt a választ, hogy a válaszolók 61 százaléka nem lát rá esélyt arra, hogy 2–3 éven belül saját vállalkozást indítson, míg 15 %-uk igen.

Éppen ezért a megyének az alábbi irányba kell fejlesztési, képzési irányokat kialakítania:

- Diákok szemléletformálása és felkészítése:
 - o alapkészségek megszilárdítása érdekében;
 - o alapszintű motiváció munkára és előrelépésre, életpályában való gondolkodásra;
 - o nyitottság az egész életen át tartó tanulásra.
- A megyei diákok egy része igen sikeres országos szakmai versenyeken – magas a versenyeken részt vevő, s azokon helyezéseket elérő tanulók száma a korábbi koncepció megállapításai szerint. Erről egzakt kimutatásokat csak jelentős energia-befektetés mellett lehetne kinyerni, így ezt a megállapítást csak részben szabad figyelembe venni. A versenyeken szereplő diákokat, mint jó szakembereket azonban mindenképp érdemes a megyében tartani és őket jó példaként felmutatni (pályaorientációs tevékenység, beiskolázás esetén), szakmai követként „használni”. Érdemes az ő szakmai fejlődésüket külön is támogatni, pályájukat hangsúlyozottan nyomon követni, számukra és/vagy velük szakmai fórumokat szervezni. A versenyeket és az azon indulókat támogató vállalati szponzorokat pedig megyei szinten hatékonyabban célszerű reklámozni, ezzel is segítve az „empolyer brandinget”, vagyis a (pozitív) munkaadói márkát.
- Munkáltatók szemléletformálása: a jelenlegi demográfiai trendek mellett – bár a megyében még több az álláskereső mint a felkínált álláshelyek száma, szükséges a vállalati oldal hozzáállásának finomhangolása. Részben aktivizálni kell a most még kevésbé aktív közepes és nagyvállalatok HR felelőseit az alábbiak kapcsán:
 - o Hosszú távú emberi erőforrás tervezés és ebben együttműködés a megyei szakképző intézményekkel.
 - o Új hirdetési módszerek – több vállalati képviselő, jó példák szolgáltatása személyes találkozások alkalmával (nyílt napok, üzemlátogatások biztosítása

minél fiatalabb korosztály számára; részvétel állásbörzéken, oktatási rendezvényeken).

- Reális és vonzó életpálya bemutatása a fiatalok felé, „employer branding”.

C) Felnőttképzés megyei rendszerének felfuttatása

A szakképzettséggel rendelkezők növelése szempontjából tehát nemcsak az iskolarendszerű képzésbe belépő tanulók jelentik a koncepció célcsoportját, hanem az iskolarendszeren kívüli képzésben résztvevő felnőtteket is figyelembe kell venni.

A felnőttképzésben komoly potenciál rejlik a megyei szakképzett munkaerő utánpótlása szempontjából. A felnőttképzés azonban az utóbbi években nem tudott jól teljesíteni: a felnőttképzési törvény szabályai, illetve országosan jellemző forráshiány akadályozta a szektor működését. Az OKJ-képzések száma bár magas, de az utóbbi években ez is csökkent a rendszer forráshiányos állapota miatt. A nyelvi és informatikai képzések száma szintén lecsökkent, a hátrányos helyzetűek képzése is hektikus kiugró adatokat mutat, ami egy-egy célzott projektre enged utalni.

Ez összességében azt jelenti, hogy a felnőttképzési szolgáltatásokat újra kell szervezni és építeni a megyében. Erre újra számtalan forrás biztosít majd lehetőséget (vagy a megyei foglalkoztatási paktum elemeként vagy célzottan pl. GINOP-6.2.5-17). Ezek újfent magukban rejtik a párhuzamosságok veszélyét, mind a képzések szervezése, mind a célcsoport (hátrányos helyzetűek) szempontjából.

Pontosan ezért szükséges a megyei támogatott felnőttképzések és az iskolai szakképzés erősebb együttműködése, összehangolása, a képzést megrendelő és/vagy megvalósító felek folyamatosan együttműködése. A kamara feladatai közé tartozik a munkaerőpiaci igények folyamatos nyomonkövetése, illetve a képzési kapacitások összehangolása. Ezt kell minél gyorsabban és naprakészebben, illetve modernebb eszközökkel megvalósítani (online platformok, digitális eszközök, mobil applikációk).

D) Nagy hozzáadott értékű vállalkozások bevonása

A megyei lehetőségek alapján elsősorban az agrárium és élelmiszeripar területén képzelhető ez el. Mivel a mezőgazdaságban a KKV-k, a családi vállalkozások dominálnak, így ide közepes méretű, de innovatív technológiával dolgozó mintacég „kinevelése” és/vagy bevonása szükséges, aki megyei példaként szolgálhat.

Továbbá az informatika és az egészségügy tartogathat még a megye számára kitörési lehetőséget.

Ehhez szükséges a megye gazdasági és innovációs térképének elkészítése (pl. hozzáadott érték, várható növekedés, export részarány szempontjai mentén). Az így feltérképezett

munkáltatókat rendszeresen érdemes szondázni humán erőforrás igényükről és velük együttműködve egy, az innovációt hangsúlyosabban figyelembe vevő szakképzési tervet készíteni, ami hosszabb távon perspektívát tud adni a megyei szak- és felnőttképzésnek.

A fejlesztési koncepció nyomkövetése, megvalósulásának értékelése

Az MFKB a szakképzés fejlesztése szempontjából, 2016. január 1-től konzultációs, javaslattevő, véleményező és tanácsadó megyei testületként működik. Tehát nyomkövető, ellenőrző funkcióval nem vagy csak korlátozottan rendelkezik – ez a funkció a megye többi szakképzési szereplője, elsősorban a kamara, a fenntartók és a hatósági szervek feladata. Ezek a szervezetek dolgoznak a megyei szakképzési célok eléréséért, a meghatározott prioritási területek fejlesztéséért, és készítenek jelentést a munkájuk eredményességéről, a kitűzött célok érdekében végzett tevékenységekről.

Mivel a szakképzés sokszereplős terület, így a tevékenységek is több szervezetnél csapódnak le, különböző nyomkövetési módszerekkel. Bár jelen dokumentum nem stratégia, hanem iránymutatást tartalmazó koncepció, az átfogó, horizontális célok, vagyis a:

- modernizálás és a minőség javítása,
- együttműködés és kommunikáció fokozása.

A megfogalmazott megyei útmutatások elérése érdekében szükségesek. Ennek egyik eszköze a rendszeres adatgyűjtés a megyei szakképzési szereplők tevékenységéről és azok eredményességének elemzése, konklúziók megállapítása. Ez túlmutat a megvalósult tevékenységek adminisztrációján (megvalósult / nem valósult meg, résztvevők száma), hanem azokat összefüggésében vizsgálja (pl.: beiskolázási adatok összefüggése a pályaaorientációs tevékenységekkel – ennek mentén következtetések vonhatók le azok eredményességére intézményi vagy megyei szinten (pl.: megyei vállalatok által meghirdetett álláshelyek vs. a korábban a kamara felé jelzett kibocsátási igények ... stb.)).

Ez egyben azt is jelenti, hogy az elért eredményekről, a célokhoz vezető feladatok teljesítettségi szintjéről, a koncepció időtartományán belül bekövetkező esetleges akadályozó vagy módosító tényezőkről adatok gyűjtése, illetve megfelelő kommunikáció biztosítása szükséges.

Kiemelten kell kezelni és meg kell teremteni az olyan szektorközi találkozási lehetőségeket (elsősorban az oktatás és a munkáltatók között, illetve több munkáltató között), amelyek a felek közötti párbeszédet fokozzák, lehetővé teszik partnerségek kialakulását, a képzők és a munkáltatók igényeinek közös feltérképezését és együttműködést teremtenek.

A célok elérése érdekében szükséges

- Közös prioritások meghatározása megyei szinten az érintett szereplők között (pl. nagy hozzáadott értékű szakmák köre, felnőttképzés).

- A már elindult és a jövőben várható projektek és azok átfedéseinek áttekintése, a támogatáshalmaz célrendszerének átláthatóvá tétele néhány kulcsindikátor meghatározása segítségével. Ilyen kulcsindikátorok (szakképzési szinten) lehetnek: korai iskolaelhagyás mutatói, képzés utáni elhelyezkedés és szakmában maradás mutatói (pályakövetési rendszer)
- Ezt követően szükséges ezen kulcsindikátorok megyei szintű szakmai nyilvánosságra hozatala és elfogadása annak érdekében, hogy a sokszereplős szakképzés számára nyilvánvalóak legyenek a főbb prioritások.
- Emellett szükséges a már meglévő, illetve jövőbeli helyi, országos és nemzetközi jó gyakorlatok figyelése, leválogatása és megosztása. Ilyen tapasztalatokkal már bőven rendelkezik a megye, hiszen kiugróan sok nemzetközi szakképzési programban vesznek részt, illetve koordinálnak, tehát szakmai muníció már van. Ezek azonban valószínűleg egyéni vagy szűkebben vett intézményi szinten hasznosultak eddig, így szükséges ezek stratégiai és a szakképzési prioritások mentén történő áttekintése és a nagyobb volumenű intézményesítés elősegítése.

6. Összefoglalás

A megye jó adottságokkal rendelkezik a mezőgazdaság, az élelmiszeripar és a turizmus területén. Az óriásfalvas településszerkezet és a megyén belüli jó közlekedési adottságok lehetővé teszik a szakképzés és a hozzá kapcsolódó szolgáltatások térségi koncentrációját. A szakképző intézmények rendelkeznek infrastruktúrával és képzési kapacitással.

A megye azonban több kihívással is szembesül, amelyek részben országosan jellemző demográfiai, szakképzési trendek – de több olyan pont is van, amelyre nemzeti útmutatás nem várható, vagy azokat mindenképp megye-specifikusan kell értelmezni. A megye demográfiáját elsősorban a képzettebb munkaerő elvándorlása érinti kedvezőtlenül, amit a jobb munkaerő-piaci kínálat és a magasabb jövedelem enyhíthet.

A megye foglalkoztatási képe egy kedvezőtlen kettősség jellemző: egyrészt magas az alacsonyan képzett és gyengén kereső munkaerő aránya, másrészt a jobban kereső szellemi foglalkozásúak között nagyon magas az állami alkalmazottak aránya. Ez a kettős szerkezet nehezen átalakíthatónak látszik a megyei innováció gyengesége miatt. Az e szerkezetben elért foglalkoztatás-bővülés pozitív folyamat, de az első kedvezőtlen külső gazdasági folyamatok hatására visszaesés következhet be. Az ehhez vezető út kiépítésében a megye szakképzés-politikájának meghatározó szerepe van. Itt kevésbé támaszkodhatnak országos útmutatásra, mert a megyék eltérő jellege miatt ilyen jellegű országos iránymutatás nem készül.

A megye lakosainak képzettségi szintje általában javítható – és ehhez szükséges a prioritások meghatározása. A megye és képzésben érintett intézményei, illetve a munkáltatók a közeli jövőben nagyobb arányú támogatásban részesülnek. Ezeknek a – elsősorban uniós – projekteknek közös jellemzője, hogy a működtetési feltételeik központilag meghatározottak, kevésbé alakíthatók azok az adott megye sajátosságaira, a megye „készen kapja” az

elvárásokat és az ahhoz tartozó eljárásrendet. Ebből következik, hogy a megye-specifikus problémákra ezek a projektek csak akkor tudnak érdemben választ adni, ha a megvalósításért felelős intézmények szorosan együttműködnek, kommunikálják és letisztázzák célrendszerüket és összehangolják erőforrásaikat. Ezen felül szükséges az eddigi munkamódszereket és folyamatokat áttekinteni eredményesség szempontjából és szükség esetén módosítani azokat.

A szakmaszerkezet szétaprózódottságának vizsgálata nyomán látható, hogy egyrészt a szakképzés sikeresen próbálja kielégíteni a megyei mikro-, és középvállalkozások szakemberigényét, másrészt a beiskolázási létszámok olyan csekély számú tanulóról tanúskodnak, amely értelmezhetetlen egy komolyabb befektetésre készülő hazai vagy külföldi nagyvállalat számára.

A munkáltatói elvárások, gazdasági igények és a szakképzési erőforrások összehangolásában a megyei innovációs térkép segíthet, amely hosszabb távon vizsgálná cégek humánerőforrás igényeit. A két fél közötti párbeszéd fokozása elősegítheti azt, hogy a napi, oktatási, képzési helyzeten és problémákon túlmutatva a jövő munkaerőpiacára is fókuszáljanak, új, ma még nem ismert és várhatóan szektorok között átívelő háttértudást igénylő szakmák megjelenését is figyelembe veszik.

7. Mellékletek

1. számú melléklet: Békés megye középfokú képzőintézményeinek listája, fenntartó szerint

A feladat-ellátási hely megnevezése	A feladat-ellátási hely települése	Székhely	Az intézmény megnevezése	Az intézmény települése	Fenntartó megnevezése	Fenntartó típusa
Kézműves Szakközépiskola és Alapfokú Művészeti Iskola	Békéscsaba	X	Kézműves Szakközépiskola és Alapfokú Művészeti Iskola	Békéscsaba	Békés Megyei IBSEN Oktatási, Művészeti és Közművelődési Nonprofit Kft.	korlátolt felelősségű társaság
Békéscsabai Bartók Béla Szakgimnázium és Alapfokú Művészeti Iskola	Békéscsaba	X	Békéscsabai Bartók Béla Szakgimnázium és Alapfokú Művészeti Iskola	Békéscsaba	Békéscsabai Tankerületi Központ	tankerületi központ
Esély Pedagógiai Központ Óvoda, Általános Iskola, Speciális Szakiskola Telephelye	Békéscsaba		Esély Pedagógiai Központ Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola és Készségfejlesztő Iskola	Békéscsaba	Békéscsabai Tankerületi Központ	tankerületi központ
Orosházi Táncsics Mihály Gimnázium, Szakgimnázium és Kollégium	Orosháza	X	Orosházi Táncsics Mihály Gimnázium, Szakgimnázium és Kollégium	Orosháza	Békéscsabai Tankerületi Központ	tankerületi központ
Kozma Ferenc Mezőgazdasági Szakképző Iskola és Kollégium	Mezőhegyes	X	Kozma Ferenc Mezőgazdasági Szakképző Iskola és Kollégium	Mezőhegyes	Nemzeti Ménesbirtok és Tangazdaság Zártkörűen Működő Részvénytársaság	részvénytársaság
Bethlen Gábor Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Szakképző Iskola és Kollégium	Gyomaendrőd	X	Bethlen Gábor Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Szakképző Iskola és Kollégium	Gyomaendrőd	Földművelésügyi Minisztérium Agrárszakképzési Főosztály	állami szervezet
Kétegyházi Mezőgazdasági Szakképző Iskola és Kollégium	Kétegyháza	X	Kétegyházi Mezőgazdasági Szakképző Iskola és Kollégium	Kétegyháza	Földművelésügyi Minisztérium Agrárszakképzési Főosztály	állami szervezet
Gál Ferenc Főiskola Békési Szakképző Iskola, Gimnázium és Kollégium	Békés	X	Gál Ferenc Főiskola Békési Szakképző Iskola, Gimnázium és Kollégium	Békés	Gál Ferenc Főiskola	egyházi felsőoktatási intézmény

A feladat-ellátási hely megnevezése	A feladat-ellátási hely települése	Székhely	Az intézmény megnevezése	Az intézmény települése	Fenntartó megnevezése	Fenntartó típusa
Gál Ferenc Főiskola Békési Szakképző Iskola, Gimnázium és Kollégium Szarvasi úti Telephelye	Békés		Gál Ferenc Főiskola Békési Szakképző Iskola, Gimnázium és Kollégium	Békés	Gál Ferenc Főiskola	egyházi felsőoktatási intézmény
Dr. Illyés Sándor Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola, Készségfejlesztő Iskola és Kollégium	Békés	X	Dr. Illyés Sándor Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola, Készségfejlesztő Iskola és Kollégium	Békés	Gyulai Tankerületi Központ	tankerületi központ
Dr. Illyés Sándor Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola, Készségfejlesztő Iskola és Kollégium Magyarbánhegyesi Tagintézmény	Magyarbánhegyes		Dr. Illyés Sándor Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola, Készségfejlesztő Iskola és Kollégium	Békés	Gyulai Tankerületi Központ	tankerületi központ
Premier Művészeti Szakgimnázium	Békéscsaba	X	Premier Művészeti Szakgimnázium	Békéscsaba	Magyar Pünkösdi Egyház	egyházi jogi személy
Szeberényi Gusztáv Adolf Evangélikus Gimnázium, Szakgimnázium, Általános Iskola, Óvoda, Alapfokú Művészeti Iskola és Kollégium Luther Utcai Telephelye	Békéscsaba		Szeberényi Gusztáv Adolf Evangélikus Gimnázium, Szakgimnázium, Általános Iskola, Óvoda, Alapfokú Művészeti Iskola és Kollégium	Békéscsaba	Magyarországi Evangélikus Egyház	egyházi jogi személy
Wesley János Gyógypedagógiai Óvoda, Általános Iskola, Fejlesztő Nevelés-oktatást Végző Iskola, Szakiskola Telephelye	Orosháza		Wesley János Gyógypedagógiai Óvoda, Általános Iskola, Fejlesztő Nevelés-oktatást Végző Iskola, Szakiskola	Orosháza	Magyarországi Evangéliumi Testvérközösség	vallási tevékenységet végző szervezet
Gyulai SZC Harruckern János Szakképző Iskolája és Kollégiuma	Gyula		Gyulai Szakképzési Centrum	Gyula	Nemzetgazdasági Minisztérium	állami szervezet
Gyulai SZC Harruckern János Szakképző Iskolája és Kollégiuma Ady Endre Utcai Telephelye	Gyula		Gyulai Szakképzési Centrum	Gyula	Nemzetgazdasági Minisztérium	állami szervezet
Gyulai SZC Kossuth Lajos Szakképző Iskolája és Kollégiuma	Orosháza		Gyulai Szakképzési Centrum	Gyula	Nemzetgazdasági Minisztérium	állami szervezet

A feladat-ellátási hely megnevezése	A feladat-ellátási hely települése	Székhely	Az intézmény megnevezése	Az intézmény települése	Fenntartó megnevezése	Fenntartó típusa
Gyulai SZC Kossuth Lajos Szakképző Iskolája és Kollégiuma Kossuth Téri Telephelye	Orosháza		Gyulai Szakképzési Centrum	Gyula	Nemzetgazdasági Minisztérium	állami szervezet
Gyulai SZC Dévaványai Szakképző Iskolája és Kollégiuma	Dévaványa		Gyulai Szakképzési Centrum	Gyula	Nemzetgazdasági Minisztérium	állami szervezet
Gyulai SZC Harruckern János Szakképző Iskolája és Kollégiuma Elek, Szent István Utca 4-6. Telephelye	Elek		Gyulai Szakképzési Centrum	Gyula	Nemzetgazdasági Minisztérium	állami szervezet
Gyulai SZC Ady Endre-Bay Zoltán Szakképző Iskolája	Sarkad		Gyulai Szakképzési Centrum	Gyula	Nemzetgazdasági Minisztérium	állami szervezet
Gyulai SZC Székely Mihály Szakképző Iskolája És Kollégiuma	Szarvas		Gyulai Szakképzési Centrum	Gyula	Nemzetgazdasági Minisztérium	állami szervezet
Gyulai SZC Szigeti Endre Szakképző Iskolája	Szeghalom		Gyulai Szakképzési Centrum	Gyula	Nemzetgazdasági Minisztérium	állami szervezet
Békéscsabai Szakképzési Centrum Széchenyi István Két Tanítási Nyelvű Közgazdasági Szakgimnáziuma és Kollégiuma Andrássy Úti Telephelye	Békéscsaba		Békéscsabai Szakképzési Centrum	Békéscsaba	Nemzetgazdasági Minisztérium	állami szervezet
Békéscsabai SZC Szent-Györgyi Albert Szakgimnáziuma és Kollégiuma Szigligeti Utcai Telephelye	Békéscsaba		Békéscsabai Szakképzési Centrum	Békéscsaba	Nemzetgazdasági Minisztérium	állami szervezet
Békéscsabai SZC Gépészeti és Számítástechnikai Szakgimnáziuma és Kollégiuma	Békéscsaba		Békéscsabai Szakképzési Centrum	Békéscsaba	Nemzetgazdasági Minisztérium	állami szervezet
Békéscsabai SZC Kemény Gábor Logisztikai és Közlekedési Szakgimnáziuma	Békéscsaba		Békéscsabai Szakképzési Centrum	Békéscsaba	Nemzetgazdasági Minisztérium	állami szervezet
Békéscsabai SZC Zwack József Kereskedelmi és Vendéglátóipari Szakgimnáziuma és Szakközépiskolája	Békéscsaba		Békéscsabai Szakképzési Centrum	Békéscsaba	Nemzetgazdasági Minisztérium	állami szervezet

A feladat-ellátási hely megnevezése	A feladat-ellátási hely települése	Székhely	Az intézmény megnevezése	Az intézmény települése	Fenntartó megnevezése	Fenntartó típusa
Békéscsabai Szakképzési Centrum Zwack József Kereskedelmi és Vendéglátóipari Szakgimnáziuma és Szakközépiskolája Pásztor utcai telephelye	Békéscsaba		Békéscsabai Szakképzési Centrum	Békéscsaba	Nemzetgazdasági Minisztérium	állami szervezet
Békéscsabai SZC Trefort Ágoston Szakgimnáziuma, Szakközépiskolája és Kollégiuma	Békéscsaba		Békéscsabai Szakképzési Centrum	Békéscsaba	Nemzetgazdasági Minisztérium	állami szervezet
Békéscsabai Szakképzési Centrum Trefort Ágoston Szakgimnáziuma, Szakközépiskolája és Kollégiuma Gábor Közi Telephelye	Békéscsaba		Békéscsabai Szakképzési Centrum	Békéscsaba	Nemzetgazdasági Minisztérium	állami szervezet
Békéscsabai Szakképzési Centrum Trefort Ágoston Szakgimnáziuma, Szakközépiskolája és Kollégiuma Kazinczy Utcai Telephelye	Békéscsaba		Békéscsabai Szakképzési Centrum	Békéscsaba	Nemzetgazdasági Minisztérium	állami szervezet
Békéscsabai SZC Kós Károly Építő-, Fa- és Szolgáltatóipari Szakgimnáziuma és Szakközépiskolája	Békéscsaba		Békéscsabai Szakképzési Centrum	Békéscsaba	Nemzetgazdasági Minisztérium	állami szervezet
Békéscsabai SZC Széchenyi István Két Tanítási Nyelvű Közgazdasági Szakgimnáziuma és Kollégiuma	Békéscsaba		Békéscsabai Szakképzési Centrum	Békéscsaba	Nemzetgazdasági Minisztérium	állami szervezet
Békéscsabai SZC Vásárhelyi Pál Szakgimnáziuma és Kollégiuma	Békéscsaba		Békéscsabai Szakképzési Centrum	Békéscsaba	Nemzetgazdasági Minisztérium	állami szervezet
Békéscsabai SZC Szent-Györgyi Albert Szakgimnáziuma és Kollégiuma	Békéscsaba		Békéscsabai Szakképzési Centrum	Békéscsaba	Nemzetgazdasági Minisztérium	állami szervezet
Reményhír Intézmény Erdős Kamill Szakközépiskolája	Békés		Reményhír Szakközépiskola, Általános Iskola és Óvoda	Békés	Reményhír Intézményfenntartó Központ	egyházi jogi személy
OPERANDO Általános Iskola és Középiskola	Békéscsaba	X	OPERANDO Általános Iskola és Középiskola	Békéscsaba	SERIO OPERANDO Korlátolt Felelősségű Társaság	korlátolt felelősségű társaság

A feladat-ellátási hely megnevezése	A feladat-ellátási hely települése	Székhely	Az intézmény megnevezése	Az intézmény települése	Fenntartó megnevezése	Fenntartó típusa
Mikes Kelemen Katolikus Gimnázium és Szakképző Iskola, Általános Iskola és Óvoda	Battonya	X	Mikes Kelemen Katolikus Gimnázium és Szakképző Iskola, Általános Iskola és Óvoda	Battonya	Szeged-Csanádi Egyházmegye	egyházi jogi személy
Göndöcs Benedek Középiskola és Kollégiumai Sándorhegy 2. alatti Telephelye	Gyula		Göndöcs Benedek Középiskola és Kollégiumai	Gyula	Szeged-Csanádi Egyházmegye	egyházi jogi személy

2. számú melléklet – A megye TOP 20 vállalkozása

A megye TOP 20 vállalkozása árbevétel alapján²¹

Sorrend	Név	Székhely	Főtevékenység	Nettó árbevétel (millió forint) 2015	Létszám (fő) 2015
1	Lianmar Hungary Zrt.	Orosháza	Közúti jármű, járműmotor alkatrészeinek gyártása	47 625	2 288
2	Gallicoop Zrt.	Szarvas	Baromfihús feldolgozása, tartósítása	34 213	929
3	Guardian Orosháza Korlátolt Felelősségű Társaság	Orosháza	Síküveggyártás	22 767	355
4	Békés Drén Kft.	n.ny.	n.ny.	n.ny.	n.ny.
5	n.ny.	n.ny.	n.ny.	n.ny.	n.ny.
6	Hirschmann Car Communication Kft.	Békéscsaba	Híradástechnikai berendezés gyártása	14 765	580
7	Alföldvíz Zrt.	Békéscsaba	Víztermelés, -kezelés, -ellátás	13 391	1 208
8	n.ny.	n.ny.	n.ny.	n.ny.	n.ny.
9	„BO-TT” Zrt.	Hunya	Gabona, dohány, vetőmag, takarmány nagyker.	9 359	29
10	n.ny.	n.ny.	n.ny.	n.ny.	n.ny.
11	Green-Divízió Kft.	Orosháza	Baromfihús feldolgozása, tartósítása	7 963	52
12	Marzek Kner Packaging Kft.	Békéscsaba	Egyéb papír-, kartonelemek gyártása	7 625	311
13	Agro-Békés Kft.	Békéscsaba	Egyéb gépjármű-kereskedelem	7 334	54
14	n.ny.	n.ny.	n.ny.	n.ny.	n.ny.
15	n.ny.	n.ny.	n.ny.	n.ny.	n.ny.
16	Mezőhegyesi Ménesbirtok Zrt.	Mezőhegyes	Gabonaféle, hüvelyes növény, olajos mag term.	6 581	570
17	Rapidsped Zrt.	Szeghalom	Közúti áruszállítás	5 457	189
18	Bora Kft.	Békéscsaba	Élelmiszer, ital, dohányáru vegyes nagykeresk.	5 446	56
19	Gyulahús Kft.	Gyula	Húsfeldolgozás, -tartósítás	5 015	286
20	n.ny.	n.ny.	n.ny.	n.ny.	n.ny.

²¹ Forrás: Békés megye gazdasága, TOP 100, 2016, elérhetőség: <http://www.bmkik.hu/index.php?id=2073>

3. sz. melléklet – A megye szakképző évfolyamain tanuló diákok száma

Szakmacsoport	FH-típus	Orosházi Táncsics Mihály Gimnázium, Szakgimnázium és Kollégium	Dr. Illyés Sándor Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola, Készségfejlesztő Iskola és Kollégium	Szeberényi Gusztáv Adolf Evangélikus Gimnázium, Szakgimnázium, Általános Iskola, Óvoda, Alapfokú Művészeti Iskola és Kollégium	Békéscsabai Bartók Béla Szakgimnázium és Alapfokú Művészeti Iskola	Göndöcs Benedek Középiskola és Kollégiumai	Esély Pedagógiai Központ Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola és Készségfejlesztő Iskola	Kézműves Szakközépiskola és Alapfokú Művészeti Iskola	Premier Művészeti Szakgimnázium	Mikes Kelemen Katolikus Gimnázium és Szakképző Iskola, Általános Iskola és Óvoda	Reményhír Szakközépiskola, Általános Iskola és Óvoda	Kétegyházi Mezőgazdasági Szakképző Iskola és Kollégium	Bethlen Gábor Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Szakképző Iskola és Kollégium	Wesley János Gyógypedagógiai Óvoda, Általános Iskola, Fejlesztő Nevelés-oktatást Végző Iskola, Szakiskola	Békéscsabai Szakképzési Centrum	Gyulai Szakképzési Centrum	Kozma Ferenc Mezőgazdasági Szakképző Iskola és Kollégium	Gál Ferenc Főiskola Békési Szakképző Iskola, Gimnázium és Kollégium	Összesen
Egészségügy	szakgimnázium					6									103	66			175
Egyéb szolgáltatások	szakgimnázium														66	19			85
Elektrotechnika-elektronika	szakközépiskola														70	12			82
	szakgimnázium														30				30
Élelmiszeripar	szakközépiskola												63			79		9	151
	szakiskola		22																22
Építészet	szakközépiskola							10							120	96	14		240
	szakiskola						22												22
	szakgimnázium														24				24
Faipar	szakközépiskola														47	70		7	124
	szakgimnázium															5			5
Gépészet	szakközépiskola														274	293	17	69	653
	szakgimnázium														79	10			89
Informatika	szakközépiskola									6					30	7			43
	szakgimnázium					9									52	59		5	125
Kereskedelem-marketing, üzleti adminisztráció	szakközépiskola					29									86	96		22	233
	szakgimnázium														90	55			145
Könnyűipar	szakközépiskola														42	38	4		84
	szakiskola		12																12
Környezetvédelem-vízgazdálkodás	szakgimnázium												12		27				39
Közgazdaság	szakgimnázium	24																	24
Közlekedés	szakközépiskola														42				42
	szakgimnázium														154				154
Mezőgazdaság	szakközépiskola											120	87			33	70	35	345
	szakiskola		22				44												66
	szakgimnázium												27		10			17	54
Művészet, közművelődés, kommunikáció	szakközépiskola							25											25
	szakiskola		13																13
	szakgimnázium			42	91				4						25				162
Nyomdaipar	szakgimnázium														43				43
Oktatás	szakgimnázium					32									13				45

Szakmacsoport	FH-típus	Orosházi Táncsics Mihály Gimnázium, Szakgimnázium és Kollégium	Dr. Ilyés Sándor Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola, Készségfejlesztő Iskola és Kollégium	Szeberényi Gusztáv Adolf Evangélikus Gimnázium, Szakgimnázium, Általános Iskola, Óvoda, Alapfokú Művészeti Iskola és Kollégium	Békéscsabai Bartók Béla Szakgimnázium és Alapfokú Művészeti Iskola	Göndöcs Benedek Középiskola és Kollégiumai	Esély Pedagógiai Központ Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola és Készségfejlesztő Iskola	Kézműves Szakközépiskola és Alapfokú Művészeti Iskola	Premier Művészeti Szakgimnázium	Mikes Kelemen Katolikus Gimnázium és Szakképző Iskola, Általános Iskola és Óvoda	Reményhír Szakközépiskola, Általános Iskola és Óvoda	Kétegyházi Mezőgazdasági Szakképző Iskola és Kollégium	Bethlen Gábor Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Szakképző Iskola és Kollégium	Wesley János Gyógypedagógiai Óvoda, Általános Iskola, Fejlesztő Nevelés-oktatást Végző Iskola, Szakiskola	Békéscsabai Szakképzési Centrum	Gyulai Szakképzési Centrum	Kozma Ferenc Mezőgazdasági Szakképző Iskola és Kollégium	Gál Ferenc Főiskola Békési Szakképző Iskola, Gimnázium és Kollégium	Összesen
Szociális szolgáltatások	szakközépiskola					36					21					101		29	187
	szakgimnázium					31									52				83
Ügyvitel	szakiskola		17											11					28
	szakgimnázium														29	38			67
Vendéglátás-turisztika	szakközépiskola					197									440	404		28	1078
	szakiskola		13																13
	szakgimnázium					20									73	33		22	148
Közszolgálat	szakgimnázium														8			17	25
Végösszeg		24	99	42	91	360	66	35	4	6	21	120	198	11	2029	1514	105	260	4985